

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE BIZNESA, VADĪBAS UN
EKONOMIKAS FAKULTĀTE**

Finanšu un grāmatvedības nodaļa

SIA AR AGRO SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IZVĒRTĒJUMS

Evaluation of the economic activity of SIA AR Agro

MAGISTRA DARBS

Grāmatvedība un audits

Autors: **Marita Milta**

Studenta apliecības Nr.: mr21068

Darba vadītājs: prof. Ruta Šneidere

RĪGA 2022

ANOTĀCIJA

Maģistra darba tēma ir SIA AR Agro saimnieciskās darbības izvērtējums. Pētījuma mērķis ir analizēt uzņēmuma SIA AR Agro finanšu datus pamatojoties uz uzņēmuma gada pārskatos un vadības ziņojumos ietverto informāciju un pamatojoties uz pētījuma rezultātiem izstrādāt priekšlikumus uzņēmuma SIA AR Agro vadībai finanšu rādītāju uzlabošanai un uzņēmuma ilgtspējības nodrošināšanai.

Darbs sastāv no ievada, 4 nodaļām, secinājumiem un priekšlikumiem. Darbā tika veikta SIA AR Agro analīze, finanšu analīze un uzņēmuma vieta nozarē, kā arī pēc iegūtajiem rezultātiem izstrādāti secinājumi un priekšlikumi uzņēmuma tālākai darbībai.

Darba apjoms ir 88 lpp., kas satur 12 tabulas, 13 attēlus, 21 formulas un 3 pielikumus.

Maģistra darbs izstrādāts, pamatojoties uz uzņēmuma gada pārskatiem, literatūras avotiem, publikācijām un interneta resursiem.

Atslēgvārdi: saimnieciskās darbības analīze, finanšu analīze, vadības ziņojumi, SVID analīze.

ANNOTATION

The topic of the master's thesis is the evaluation of the economic activity of SIA AR Agro. The aim of the study is to analyze the financial data of SIA AR Agro based on the information contained in the company's annual reports and management reports and to develop proposals for the management of SIA AR Agro in order to improve financial performance and ensure the company's sustainability.

Thesis consists of an introduction, 4 chapters, conclusions and proposals. In thesis were performed the analysis of SIA AR Agro, financial analysis and the company's place in the industry, as well as conclusions and proposals for the further operation of the company were developed based on the obtained results.

The volume of the work is 88 pages, which contains 12 tables, 13 figures, 21 formulas and 3 appendices.

The master's thesis is based on the company's annual reports, literature sources, publications and Internet resources.

Keywords: business analysis, financial analysis, management reports, SWOT analysis.

SATURS

IEVADS	5
1. GADA PĀRSKATA UN FINANŠU ANALĪZES TEORĒTISKIE ASPEKTI	8
1.1. Gada pārskatu sastādīšanu reglamentējošie normatīvie dokumenti	8
1.2. Vadības ziņojumu nozīme finanšu lēmumu pieņemšanā	20
1.3. Saimnieciskās darbības analīze un būtība	25
1.4. Finanšu analīzes metodes un paņēmieni	28
1.4.1. Vertikālās un horizontālās analīzes metodes	28
1.4.2. Likviditātes un maksāspējas novērtēšana	30
1.4.3. Līdzekļu aprites un rentabilitātes analīze	34
2. FINANŠU PĀRSKATA UN VADĪBAS ZIŅOJUMA SAGATAVOŠANA UZNĒMUMĀ SIA AR AGRO	41
2.1. SIA AR Agro saimnieciskās darbības raksturojums	41
2.2. SIA AR Agro SVID analīze	45
2.3. SIA AR Agro finanšu pārskata un vadības ziņojuma sagatavošana	48
3. UZŅĒMUMA SIA AR AGRO GADA PĀRSKATA FINANŠU ANALĪZE	59
3.2. Uzņēmuma SIA AR Agro likviditātes un maksāspējas novērtēšana	64
3.3. Uzņēmuma SIA AR Agro aprites rādītāju un rentabilitātes analīze	67
4. UZŅĒMUMA SIA AR AGRO VIETA NOZARĒ UN NĀKOTNES ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS	72
SECINĀJUMI	79
PRIEKŠLIKUMI	81
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	82
PIELIKUMI	
1. pielikums. SIA AR Agro bilances aktīva daļas datu apkopojums laikā no 2016 gada līdz 2020. gadam, EUR	
2. pielikums. SIA AR Agro bilances pasīvu daļas datu apkopojums laikā no 2016 gada līdz 2020. gadam, EUR	
3. pielikums. SIA AR Agro peļņas vai zaudējumu pārskata datu apkopojums laikā no 2016.gada līdz 2020. gadam, EUR	

IEVADS

Katra uzņēmuma publiskā vizītkarte ir viņu Gada pārskats. Tādēļ tā sastādīšanai, kvalitātei un ietvertajai informācijai ir liela nozīme. Katrs Gada pārskata lietotājs vēlas saņemt sev nepieciešamo informāciju, lai pilnvērtīgi varētu pieņemt lēmumus attiecībā uz uzņēmumu. Gan ārējiem, gan iekšējiem lietotājiem katram ir savi mērķi un vajadzības, kurus viņi cenšas apmierināt caur Gada pārskata prizmu. Ir svarīgi, lai visiem pārskata lietotājiem rastos skaidrs un paties priekšstats par uzņēmuma darbību. Šim dokumentam jāatklāj uzņēmuma pašreizējais stāvoklis, iepriekšējo gadu sasniegumi un nākotnes plāni. Tikai pamatojoties uz kvalitatīvu un patiesu gada pārskatu ir iespējas veikta kvalitatīvu un ticamu finanšu analīzi. Uzņēmuma finanšu analīzei ir liela nozīme gan lēmumu pieņemšanā uzņēmuma vadībai par tālākiem attīstības virzieniem un izvērtēt pieļautās kļūdas iepriekšējos periodos, gan lēmumu, par sadarbību, pieņemšanā uzņēmuma partneriem, kreditoriem un citām ieinteresētām institūcijām.

SIA AR Agro ir samērā jauns uzņēmums, kuram neskatoties uz Covid-19 pandēmiju pēdējos divos gados ir izdevies kāpināt gan apgrozījumu, gan peļņu. Daudziem uzņēmumiem šī krīzes ir bijusi iespēja augt, attīstīties un pilnveidot savus pakalpojumus. Bet neraugoties uz pozitīvajām tendencēm ir svarīgi regulāri veikt finanšu analīzi, jo uzņēmējdarbības vide ir ļoti mainīga un dinamiska. Lai uzņēmums SIA AR Agro spētu sasniegt savus izvirzītos mērķus-stabilitāti un ilgtspējību, jāveic finanšu analīze.

Maģistra darba hipotēze: SIA AR Agro saimnieciskās darbības analīzes rezultāti ļauj vadībai pieņemt pamatotus lēmumus uzņēmuma turpmākai attīstībai.

Maģistra darba mērķis ir analizēt uzņēmuma SIA AR Agro finanšu datus pamatojoties uz uzņēmuma gada pārskatos un vadības ziņojumos ietverto informāciju un pamatojoties uz pētījuma rezultātiem izstrādāt priekšlikumus uzņēmuma SIA AR Agro vadībai finanšu rādītāju uzlabošanai un uzņēmuma ilgtspējības nodrošināšanai.

Maģistra darba uzdevumi ir sekojoši:

1. Izpētīt Gada pārskatu sastādīšanu reglamentējošos normatīvos dokumentus,
2. Veikt Vadības ziņojuma izpēti un identificēt galvenos problēmjautājumus, kas rodas Vadības ziņojumu sastādīšanā,
3. Izpētīs Finanšu analīzes jēdzienu, būtību, finanšu analīzes metodes un paņēmienus,
4. Analizēt Gada pārskata un vadības ziņojuma sastādīšanu SIA AR Agro
5. Veikt SIA AR Agro SVID analīzi pēc kuras noteikt uzņēmuma stiprās un vājās puses

6. Analizēt un novērtēt SIA Ar Agro finansiālo situāciju un saimnieciskās darbības rezultātus.

7. Veikt nozares izpēti un novērtēt uzņēmuma SIA AR Agro nozīmi tajā.

8. Apzināt uzņēmuma nākotnes attīstības perspektīvas.

9. Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem izstrādāt secinājumus un priekšlikumus SIA AR Agro vadībai finanšu rādītāju uzlabošanai un uzņēmuma ilgtspējas nodrošināšanai.

Pētījuma objekts- SIA AR Agro.

Pētījuma priekšmets- SIA AR Agro saimnieciskās darbības analīze.

Lai sasniegtu Maģistra darba mērķus autore izmanto dažādas **pētījumu metodes**: analītiskās, statistiskās, salīdzināšanas, ekonomiskās, monogrāfiskā jeb aprakstošās metode, absolūto un relatīvo rādītāju analīzes metodes, kas ļauj novērtēt uzņēmuma finanšu rādītājus un palīdz izstrādāt priekšlikumus to uzlabošanai.

Darbā tiks izmantota speciālā zinātniskā literatūra, publikācijas zinātnisko rakstu krājumos un periodikā, interneta resursi un publiski pieejamo datu bāžu informācija, kā arī uzņēmuma SIA AR Agro publicētiem un npublicētiem materiāliem.

Maģistra darba struktūra ir veidota tā, lai varētu veiksmīgi sasniegt maģistra darba mērķi. Maģistra darba pirmā nodaļā tiek raksturota un apkopota Gada pārskatu sastādīšanu reglamentējošie normatīvie dokumenti, Vadības ziņojumu nozīme finanšu lēmumu pieņemšanā kā arī tiks apkopotas finanšu analīzes metodes un paņēmieni. Reglamentējošo normatīvo dokumentu apkopojums nepieciešams, lai varētu izvērtēt SIA AR Agro Gada pārskatu atbilstību tiem. Savukārt finanšu analīžu metožu apkopojums nepieciešams, lai novērtētu SIA Ar Agro finansiālo situāciju un saimnieciskās darbības rezultātus. Otrajā nodaļā tiek raksturota SIA AR Agro saimnieciskā darbība un izpētīta uzņēmuma gada pārskata un Vadības ziņojuma sastādīšana, kas ļaus novērtēt uzņēmuma vietu nozarē. Kā arī tiks veikta SIA AR Agro SVID analīze pēc kuras varēs noteikt uzņēmuma stiprās un vājās puses. Trešajā nodaļā tiks veikta SIA Ar Agro finanšu analīze, kura ļaus izvirzīt priekšlikumus finanšu rezultātu uzlabošanai SIA AR Agro vadībai.

Un noslēguma nodaļā tiks izpētīta nozare kurā darbojas uzņēmums un novērtēta uzņēmuma SIA AR Agro nozīme tajā. Nozares izpēte dos iespēju apzināt konkurences apstākļus, kurā darbojas uzņēmums. Kā arī izpētīta uzņēmuma nākotnes attīstības perspektīva. Pamatojoties uz iegūtajiem datiem tiks izveidoti secinājumi un priekšlikumi, lai izstrādātu uzņēmuma finanšu rādītāju uzlabošanas iespējas un nodrošinātu veiksmīgu un ilgtspējīgu attīstību.

Darba nobeigumā tiks veikti secinājumi un sniegti priekšlikumi uzņēmuma darbības uzlabošanai.

Maģistra darbā tiks veikta analīze un izpēte izmantojot SIA AR Agro Gada pārskatus par periodu no 2016. gada līdz 2020. gadam.

1. GADA PĀRSKATA UN FINANŠU ANALĪZES TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1. Gada pārskatu sastādīšanu reglamentējošie normatīvie dokumenti

Jau kopš seniem laikiem cilvēkiem ir bijuši nepieciešamība saimniecībā saskaitīt dažādus priekšmetus vai lietas, piemēram, medījumu, lopus, iegūto ražu. Veidojoties darba dalīšanai, paplašinoties ražošanai un tirdzniecībai, nepieciešamība veikt skaitīšanu palielinājās. Radās uzskaitvedība- vienkārša līdzekļu, parādu un prasību uzskaitē, ko veica ražotāji, tirgotāji, amatnieki, augļotāji. Pakāpeniski līdz pat mūsdienu modernās grāmatvedības līmenim veidojās un attīstījās grāmatvedība.¹

Grāmatvedība ir uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) iestādes vai organizācijas saimniecisko darījumu dokumentēšana, datu grupēšana un sistematizēšana grāmatvedības reģistros ar mērķi sagatavot grāmatvedības jeb finanšu pārskatus gan iekšējai, gan ārējai lietošanai.² Finanšu pārskatus, tai skaitā Uzņēmumu gada pārskatu sastādīšanu Latvijas Republikā reglamentē virkne normatīvo dokumentu, kuru pielietojums ir obligāts.

- Gada pārskatu un konsolidēto gadu pārskatu likums (pieņemts 22.10.2015 spēkā ar 01.01.2016) (turpmāk GPKGPL).
- Grāmatvedības likums (pieņemts 10.06.2021, spēkā ar 01.01.2022).
- MK noteikumi nr.399 “Noteikumi par sabiedrību sagatavoto finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu elektroniskā noraksta formu” (pieņemts 21.06.2016, spēkā ar 01.07.2016) (turpmāk MK noteikumi nr.399). Šie Noteikumi nosaka iekļaušanai Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskajā deklarēšanas sistēmā (EDS) sabiedrību sagatavoto finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu (ja tāds ir) elektroniskā noraksta formu (turpmāk – elektroniskā noraksta forma), kā arī gadījumus, kad finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu (ja tāds ir), vai kādu tā sastāvdaļu iesniedz kā elektronisku kopiju.³
- MK noteikumi nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi” (pieņemts 22.12.2015, spēkā ar 01.01.2018) (turpmāk MK noteikumi nr.775).

¹ Dūdele A. Korsaka T., (2001) *Finanšu vadības pamati, Banku augstskola, Rīga, 5-6 lapa*

² Turpat

³ Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr. 399 “Noteikumi par sabiedrību sagatavoto finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu elektroniskā noraksta formu”, 21.06.2016; <https://likumi.lv/ta/id/283109-noteikumi-par-sabiedribu-sagatavoto-finansu-parskatu-vai-konsolideto-finansu-parskatu-elektroniska-noraksta-formu>

- MK noteikumi nr.585” Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju”(pieņemts 21.10.2003, spēkā ar 30.10.2003)(turpmāk MK noteikumi nr. 585).

Kā arī, ja Latvijas grāmatvedību reglamentējošie normatīvie akti nevar sniegt izsmeļošus norādījumus par konkrēto grāmatvedības jautājumu, ieteicams izmantot Starptautiskos finanšu pārskatu standartus, turpmāk tekstā-SFPS, tiktāl, cik tie nav pretrunā ar Latvijas likumdošanu. Taču gadījumā, ja nav konkrētu SFPS, būtu jāievēro Starptautiskie Grāmatvedības standartu padomes izstrādātās Finanšu pārskatu sagatavošanas un izklāsta pamatnostādnes⁴.

Veicot grāmatvedības uzskaiti un sastādot gada finanšu pārskatu, grāmatvedības noteikumi ir pareizi jāsaprot un atbilstoši jāpiemēro.⁵ Grāmatvedības likums, kurš stāsies spēkā 2022. gada 1. janvārī nosaka galvenos principus uz kuriem jābalstās katram uzņēmuma Latvijā šī likuma izpratnē(3.pants). Likuma mērķis un darbības joma ir šādas:

- Likuma mērķis ir veicināt patiesa un skaidra priekšstata nodrošināšanu par uzņēmumu finansiālo stāvokli.

- Likums nosaka grāmatvedības jomas vispārīgos un tiesiskos pamatus, likuma subjektu tiesības, pienākumus un atbildību, grāmatvedības uzdevumus, grāmatvedības kārtošānu reglamentējošās prasības, administratīvos pārkāpumus grāmatvedības jomā.⁶

Pēc autores domām, jaunais Grāmatvedības likums ir atbilstošāks ekonomiskajiem notikumiem valstī, kā arī, ņemot vērā citu, valstu praksi tas nodrošinās grāmatvedības procesus caurskatāmākus.

Tāpat pēc autores domām katras grāmatvedības stūrakmens ir arī MK noteikumi nr.877 ”Grāmatvedības kārtošānas noteikumi”. Šajos noteikumos pa nodaļām tiek aprakstīta saimniecisko darījumu ieogrāmatošana un grāmatvedības reģistru kārtošāna, prasības attiecībā uz preču piegādes dokumentiem, noteikumi par grāmatvedības datorprogrammām, prasības par grāmatvedības organizācijas dokumentiem, par inventarizācijas norises kārtību, grāmatvedības kontroli un grāmatvedības ciklu.

Noteikumi nosaka komersanta, kooperatīvās sabiedrības, ārvalsts komersanta filiāles un nerezidenta (ārvalsts komersanta) pastāvīgās pārstāvniecības, biedrības un nodibinājuma, politiskās organizācijas (partijas) un politisko organizāciju (partiju)

⁴ Apsīte I.(2003) *Uzņēmuma gada pārskats, Lietišķās informācijas dienests, Rīga, 15. lpp*

⁵ Millere I., Brūna I.(2016) “Assessment of the new regulatory framework of the Republika of Latvia on annual financial statements” zinātniskā publikācija 2016. gada Belgradas konfecencē “Economic an social development”

⁶ Latvijas republikas Grāmatvedības likums, pieņemts 10.06.2021, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/324249-gramatvedibas-likums>

apvienības, reliģiskās organizācijas, arodbiedrības, iestādes, kura tiek finansēta no valsts budžeta vai pašvaldību budžeta, valsts vai pašvaldību aģentūras, citas juridiskās un fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību grāmatvedības kārtošana un organizācijas prasības.⁷

Latvijas Republikas uzņēmēj sabiedrībām, uz kurām attiecas Gada pārskati un Konsolidēto gada pārskatu likums un kuri saskaņā ar šī likuma un uz tā balstīto Ministru kabineta noteikumu prasībām, ir svarīgi, ietvert pilnīgas un saprotamas piemērojamo grāmatvedības terminu definīcijas. Gada pārskatu un Konsolidēto gada pārskatu likums attiecas uz:

1) Latvijas Republikā reģistrētas uzņēmēj sabiedrības, kooperatīvās sabiedrības, Eiropas ekonomisko interešu grupas, Eiropas kooperatīvās sabiedrības un Eiropas uzņēmēj sabiedrības, kas reģistrētas Latvijas Republikā;

2) Individuālie komersanti, zemnieku saimniecības un zivsaimniecības, kuru saimnieciskās darbības apgrozījums (ieņēmumi) iepriekšējā pārskata gadā pārsniedz 300 000 eiro.⁸

GPKGPL nosaka:

1) gada pārskata saturu, tā sagatavošanas, revīzijas (pārbaudes), apstiprināšanas, iesniegšanas un publiskošanas kārtību, kā arī gada pārskatā atklājamās informācijas apjomu, atvieglojumus un atbrīvojumus sadalījumā pa sabiedrību kategorijām;

2) konsolidācijā iesaistāmās sabiedrības, atvieglojumus un atbrīvojumus koncerna mātes sabiedrībām, kā arī konsolidētā gada pārskata sagatavošanas, revīzijas (pārbaudes), apstiprināšanas, iesniegšanas un publiskošanas kārtību;

3) par gada pārskata un par konsolidētā gada pārskata sagatavošanu, revīziju (pārbaudi) un iesniegšanu atbildīgo personu.⁹

Savukārt MK noteikumi nr. 775 nosaka kārtību uz situācijām, kas nav izklāstītas GPKGPL.

Gada pārskata sastāvs, atklājamā informācija pielikumos, gada pārskata iesniegšanas termiņi, gada pārskata pārbaudes revīzija vai ierobežota pārbaude ir atkarīga no likumā noteiktā sabiedrību kategoriju iedalījuma atkarībā no noteiktām robežvērtībām bilances datumā. Pēc autores domām I.Milleres un I.Brūnas darbā “Novērtējums par jauno Latvijas Republikas normatīvo regulējumu attiecībā uz gada pārskatiem” (Assesment of the new

⁷ Latvijas Republikas ministru kabineta noteikumi Nr. 585 “Noteikumi par grāmatvedības kārtošana un organizāciju”, 21.10.2003

⁸ Millere I., Brūna I.(2016) “Assesment of the new regulatory framework of the Republika of Latvia on anuala financila statements” zinātniskā publikācija 2016. gada Belgradas konfecencē “Economic an social development”

⁹ Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemt 22.10.2015, 2. pants

regulatory framework of the Republic of Latvia on annual financial statements), kas tika publicēts 2016. gada Belgradas konferencē, apkopotā informācija ļauj pārskatāmi salīdzināt sabiedrības pēc kategoriju iedalījuma.

1.1 Tabula

**Latvijas uzņēmumu gada pārskatu struktūra atbilstoši Gada pārskatiem un
Konsolidēto gada pārskatu likumam**

Uzņēmuma kategorija	Robežvērtības Gada pārskatos un Konsolidēto gada pārskatu likumā	Gada pārskata struktūra
Mikrosabiedrība	kas nepārsniedz divus no šādiem sliekšņiem: 1) Bilances kopsumma – 50 000 eiro; 2) Neto apgrozījums – 100 000 eiro; 3) Vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 5.	Bilance Peļņas un zaudējumu aprēķins
Mikrosabiedrība	kas nepārsniedz vismaz divus no šādiem sliekšņiem: 1) Bilances kopsumma – 350 000 eiro; 2) Neto apgrozījums – 700 000 eiro; 3) Vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 10.	Bilance Peļņas un zaudējumu aprēķins Finanšu pārskata pielikums
Maza sabiedrība	kas bilances datumā nepārsniedz vismaz divus no šādiem sliekšņiem: 1) Bilances kopsumma – 4 000 000 eiro; 2) Neto apgrozījums – 8 000 000 eiro; 3) Vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 50.	Vadības paziņojums Bilance Peļņas un zaudējumu aprēķins Finanšu pārskata pielikums
Vidēja sabiedrība	kas nav mazs uzņēmums un bilances datumā nepārsniedz vismaz divus no šādiem sliekšņiem: 1) Bilances kopsumma – 20 000 000 eiro; 2) Neto apgrozījums – 40 000 000 eiro; 3) Vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 250.	Vadības paziņojums Bilance Peļņas un zaudējumu aprēķins Naudas plūsmas konts Pašu kapitāla izmaiņu pārskats Finanšu pārskata pielikums
Liela sabiedrība	kas bilances datumā pārsniedz divus no trim kritērijiem: 1) Bilances kopsumma – 20 000 000 eiro; 2) Neto apgrozījums – 40 000 000 eiro; 3) Vidējais darbinieku skaits pārskata gadā – 250.	Vadības paziņojums Bilance Peļņas un zaudējumu aprēķins Naudas plūsmas konts Pašu kapitāla izmaiņu pārskats Finanšu pārskata pielikums

Avots: * Millere I., Brūna I.,(2016) “Assessment of the new regulatory framework of the Republic of Latvia on annual financial statements” zinātniskā publikācija 2016. gada Belgradas konferencē “Economic and social development”

Tā pat GPKGPL nosaka Finanšu pārskata sastāvdaļu shēmas un to maiņu. Peļņas vai zaudējumu aprēķina, kā arī naudas plūsmas pārskata sagatavošanai izmantoto shēmu nedrīkst mainīt salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata gadu (attiecīgo finanšu pārskata sastāvdaļu pēc vienas un tās pašas shēmas sagatavo vismaz divus pārskata gadus pēc kārtas)¹⁰.

Finanšu pārskata sagatavošanas vispārīgie nosacījumi GPKGPL nosaka, ka finanšu pārskatam jāsniedz paties un skaidrs priekšstats un tam jāatbilst Likumam "Par grāmatvedību" un citiem grāmatvedību un gada pārskatus reglamentējošiem normatīvajiem aktiem. Kā norāda Ilga Berča. "Stocholm School of Economics in Riga" finanšu kontroliere žurnālā *I-Finances* "Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma (GPL) 13. pantā ir noteikts, ka finanšu pārskats jā sagatavo tā, lai tas sniegtu patiesu un skaidru priekšstatu. Taču nekur nav pateikts, kāda informācija konkrēti jāsniedz par bilances vai peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņiem, lai to nodrošinātu."¹¹ Finanšu kontroliere norāda ka finanšu pārskatā uzrādītā informācija nedrīkst būt ne par daudz, ne par maz.

Tāpat svarīgs aspekts ir finanšu pārskata sagatavošanas pamatprincips, kas ir darbības turpināšanas princips – pieņēmums, ka uzņēmums darbosies arī turpmāk. Aizsila I. rakstā *Pandēmijas gada pārskats* uzsver, ka praksē vajadzētu izvairīties no nepilnīgas informācijas sniegšanas, jo tā var maldināt finanšu pārskata lietotājus. Piemēram, pārskatā sniegtā informācija ir atbilstoša, bet nav pietiekama, lai secinātu vai novērtētu, vai pastāv būtiska nenoteiktība darbības turpināšanai. Ja uzņēmums konstatē darbības turpināšanas problēmas, šī informācija ir jāsniedz vadības ziņojumā un vēlams atšifrēt arī atsevišķā finanšu pārskata pielikuma piezīmē, kurā apraksta situāciju un skaidro, kādi pasākumi tiek plānoti, lai situāciju labotu, un kāpēc vadība uzskata, ka darbības turpināšanas pieņēmums ir piemērojams pamatoti.¹²

GPKGPL 13. pants nosaka ka:

1. Finanšu pārskatu sagatavo saprotami un atbilstoši likumam "Par grāmatvedību", šim likumam un citiem grāmatvedību un gada pārskatus reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

¹⁰ *Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015. 10.pants*

¹¹ *Beča I., (2020) Kas ir "paties un skaidrs priekšstats" gada pārskatā?, I-Finances*

¹² *Aizsila I., (2021) Pandēmijas gada pārskats, I-Finances, pieejams:*

<https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/pandemijas-gada-parskats/18574>

2. Finanšu pārskatam ir jāsniedz paties un skaidrs priekšstats par sabiedrības līdzekļiem (aktīviem), saistībām, finansiālo stāvokli un peļņu vai zaudējumiem, bet vidējas sabiedrības un lielas sabiedrības gada pārskatam — arī par naudas plūsmu.

3. Ja atbilstoši šim likumam sagatavotā finanšu pārskatā ietvertā informācija nedod pietiekami patiesu un skaidru priekšstatu par sabiedrību, sniedz papildu informāciju finanšu pārskata pielikumā.¹³

Gada pārskata sagatavošanas vispārīgos principus apraksta gan GPKGPL, gan Grāmatvedības likums, gan MK noteikumi nr. 775 un SFGS. Šajos normatīvajos aktos ir definētai grāmatvedības pamatprincipi, pēc kuriem jāvadās, sastādot finanšu pārskatus:

1. Divkāršā ieraksta princips;
2. Darbības turpināšanās princips
3. Piesardzības princips;
4. Uzkrāšanas princips;
5. Būtiskuma princips;
6. Salīdzināmības princips;
7. Formas pakļaušana saturā vai atspoguļošana pēc būtības;
8. Izmaksu princips.

Būtiskas sadaļas GPKGPL ir 5., 6. un 7.nodaļas, kurās tik aprakstīts katrā Bilances un peļņas zaudējumu postenī norādāmā informācija. Likums sniedz informāciju par Bilances aktīva objektu, debitoru parādu un kreditoru saistību summu norādīšanas vispārīgajiem nosacījumiem, kā arī par paskaidro:

- Nākamo periodu izmaksas un ieņēmumi norādīšanas kārtību,
- Savu akciju vai daļu un līdzdalību citās sabiedrībās uzrādīšanu postenī “Pašu akcijas vai daļas”,
- Nekustamā īpašuma objektu un akciju (daļu) emisijas uzcenojuma norādīšanu Bilancē
- Peļņas vai zaudējumu summu norādīšanu Bilancē,
- Ārvalstu valūtās izteikto posteņu norādīšanu EUR,
- Ilgtermiņa ieguldījumu objektu vērtības samazinājuma korekciju atspoguļošanu,

¹³ Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, 13.pants

- Apgrozāmo līdzekļu vērtības samazinājuma korekciju atspoguļošanu,
- Krājumu novērtēšana metodes,
- Nemateriālo ieguldījumu posteņu veidošanu,
- Uzkrājumu veidošanas un novērtēšanas nosacījumus
- u.c.

GPKGPL 6. nodaļa regulē Bilances posteņu novērtēšanas alternatīvās iespējas, kā pārvērtēt un veidot rezerves pamatlīdzekļiem un finanšu instrumentiem. 7. nodaļa veltīta Peļņas un zaudējumu pārskatā iekļaujamo rādītāju klasificēšanai. Likumā tiek skaidrotas uzrādāmās summa sekojošos posteņos:

- Neto apgrozījums un pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi
- Pārdošanas un administrācijas izmaksas
- Citi ieņēmumu un izmaksu posteņi
- Ārkārtas dividendes.

Saskaņā ar likuma 9. pantu Naudas plūsmas pārskats vairs nav jā sagatavo virknei uzņēmumu, kas ievērojami atvieglo gada pārskata sastādīšanu Mikrosabiedrībām un Mazām sabiedrībām, jo naudas plūsma ir jā sagatavo Vidējām sabiedrībām un Lielām sabiedrībām. Kā norādījusi zvērināta revidente Linarte K. Bilances rakstā “Biežāk pieļautās kļūdas, sastādot un noformējot sabiedrību gada pārskatus” Naudas plūsmas pārskats ir tas kurā visbiežāk tiek pieļautas kļūdas un nepilnības. Veicot gada pārskatu revīzijas mazās un vidējās sabiedrībās, tiek atklātas tādas nepilnības, piemēram, grūtības sagādā pareiza pamatlīdzekļu iegādes uzrādīšana.¹⁴

Likuma 8. nodaļā norādīti Naudas plūsmas pārskata sagatavošanas vispārīgie nosacījumi, Naudas plūsmas pārskata saturs un īpašie nosacījumi naudas plūsmas pārskata sastādīšanai atsevišķiem posteņiem.

Tā pat kā Naudas plūsmas pārskats arī Pašu kapitāla izmaiņu pārskats vairs nav jā sagatavo virknei uzņēmumu. Likuma 9. nodaļā izklāstīts Pašu kapitāla izmaiņu pārskata saturs un Pašu kapitāla posteņu atlikumu vērtības izmaiņu uzrādīšana.

Tik pat svarīga Gada pārskata sastāvdaļa ir arī Finanšu pārskata pielikums, kurā sabiedrības sniedz informācija pēc to kategorijas, kurās tās ietilpst. GPKGPL 9. panta 5. daļā

¹⁴ Linarte K., (2017) *Biežāk pieļautās kļūdas, sastādot un noformējot sabiedrību gada pārskatus, Balance*

noteikts: Finanšu pārskata pielikums ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā sabiedrība sniedz skaidrojumus, salīdzinājumus, detalizācijas un pamatojumus saistībā ar citās finanšu pārskata sastāvdaļās norādīto informāciju, kā arī papildu informāciju, kas nepieciešama patiesa un skaidra priekšstata sniegšanai šā likuma 13.panta otrās daļas izpratnē.¹⁵ Likuma 10. nodaļa skaidro Finanšu pārskata pielikuma saturu visām sabiedrību kategorijām un atsevišķi 53. pantā un 54 pantā tām sabiedrībām, kas ir Lielas un Vidējas.

Ļubova Ovsjaņņikova, SIA AUDITORFIRMA "BALTSCANDIA A", valdes locekle, zvērināta revidente I Finances rakstā "Kur rakstīts, ka finanšu pārskata pielikumā ir jāuzrāda iepriekšējā pārskata gada skaitļi?" pauž viedokli, ka nekur nav tieši rakstīts ka "finanšu pārskata pielikumā ir jāuzrāda iepriekšējā pārskata gada skaitļi", bet tomēr ir minēts, ka jāveic "salīdzinājumus". Nav iespējams katru situāciju aprakstīt likumā. Pastāv loģika, kas ļauj pieņemt pareizo lēmumu. Ja finanšu pārskata sastāvdaļas (bilance, peļņas vai zaudējumu aprēķins, naudas plūsmas pārskats, pašu kapitāla izmaiņu pārskats) satur pārskata perioda un iepriekšējā perioda skaitļus, tad kāpēc paskaidrojošajai informācijai jāsatur tikai pārskata perioda dati? Kā veikt salīdzinājumu, ja iepriekšējā perioda skaidrojošie dati nav sniegti?¹⁶ Darba autore piekrīt speciālistes paustajam viedoklim, ka Pielikumā jābūt arī divu gadu skaitļiem, lai būtu iespēja tos salīdzināt un tiktu izpildīti citas likuma prasības. Pēc pieredzes darba autore zina, ka uzņēmumi to nedara.

Kanapickiene R., Keliuotyte-Staniuleniene G., Teresiene savā pētījumā "Informācijas par ilgtermiņa materiālajiem aktīviem atklāšana privātā sektora uzņēmumu finanšu pārskatos" apskata dažādu uzņēmumu obligātās un neobligātās informācijas izpaušanas paradumus finanšu pārskatu pielikumos. Darbā tiek uzsver, ka uzņēmuma lielums un materiālie aktīvi ir statistiski nozīmīga pozitīva ietekme uz atklāšanas kvalitātes indeksu. Apskatot rezultātus, var konstatēt, ka lielāki uzņēmumi un uzņēmumi ar lielākiem aktīviem mēdz atklāt lielāku apjomu informācijas, gan obligātās, gan brīvprātīgās. Uzņēmuma parādu atmaksa kapacitātei, parādsaistībām un rentabilitātei ir statistiski nozīmīga negatīva ietekme uz atklāšanas kvalitātes indeksu: uzņēmumi ar lielāku parādu atmaksas spēju, lielākiem parādiem, un augstāka rentabilitāte atklāj mazāk informācijas finanšu pārskatu pielikumos. Turklāt uzņēmuma parādu apgrozījums, materiālo aktīvu apgrozījums, kopējo aktīvu apgrozījums, attiecība no materiālajiem aktīviem pret darbinieku skaitu un ieņēmumiem (dalīts ar darbinieku skaitu) ir pierādīts, ka tiem ir statistiski nozīmīga

¹⁵ Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, 9 pants

¹⁶ Ovsjaņņikova Ļ., (2019), Kur rakstīts, ka finanšu pārskata pielikumā ir jāuzrāda iepriekšējā gada skaitļi?, I-finances

ietekme uz atklātās informācijas kvalitāti finanšu pārskatos.¹⁷ Darba autore uzskata, ka izvērtējot šos secinājumus ieinteresētās puses kreditori, bankas un sadarbības partneri var precīzāk izvērtēt atklāto informāciju finanšu pārskatos.

Likuma 13. nodaļā "Konsolidētais gada pārskats un konsolidācijā iesaistāmās sabiedrības" noteikti parametri un noteikumi, kuri norāda, kam un kā jā sagatavo konsolidētie gada pārskati. 61.pantsā teikts: Latvijas Republikā reģistrētai komercsabiedrībai un kooperatīvajai sabiedrībai, Latvijas Republikā reģistrētai Eiropas ekonomisko interešu grupai, Eiropas kooperatīvajai sabiedrībai un Eiropas komercsabiedrībai, ja minētā persona ir koncerna mātes sabiedrība, ir pienākums sagatavot konsolidēto gada pārskatu par katru pārskata gadu likuma "Grāmatvedības likuma" izpratnē, ja šī mātes sabiedrība tieši vai netieši (ar vienas vai vairāku šā koncerna meitas sabiedrību līdzdalību) ir ieguvusi kontroli atbilstoši vismaz vienam no noteiktajiem nosacījumiem.¹⁸

Par gada pārskata un konsolidētā gada pārskata sagatavošanu, parakstīšanu, apstiprināšanu, revīzijas (pārbaudi) un iesniegšanu atbildīgā persona ir sabiedrības vadība. 100. pantā teikts: Par gada pārskata un attiecīgā gadījumā — konsolidētā gada pārskata sagatavošanu un atbilstību šā likuma noteikumiem vai šajā likumā noteiktajos gadījumos — atbilstību starptautiskajiem grāmatvedības standartiem, pakļaušanu revīzijai (pārbaudei) vai ierobežotai pārbaudei, kā arī par tā iesniegšanu šā likuma [97.pantā](#) noteiktajā kārtībā ir atbildīga sabiedrības vadība.

Kad gada pārskats ir sagatavots, atkarībā no dažādiem faktoriem sabiedrībai svarīgi pievērst uzmanību gada pārskata un konsolidētā gada pārskata:

- noformēšanai;
- parakstīšanai;
- apstiprināšanai;
- iesniegšanai;
- publiskošanai.¹⁹

¹⁷ Kanapickiene R., Keliuotyte-Staniuleniene G., Teresiene D., (2021) *Disclosure of Non-Current Tangible Assets Information in Private Sector Entities Financial Statements: The Case of Lithuania, Economics*, Vol.9 (2), 26lpp

¹⁸ Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, 61 pants

¹⁹ Priede A. (2017) *Gada pārskata un konsolidētā gada pārskata noformēšana, parakstīšana, apstiprināšana un iesniegšana. Bilance nr.2(398)*

Gada pārskatu var noformēt vienā dokumentā vai divos dokumentos, kas sastāvēs no finanšu pārskata un atsevišķi vadības ziņojuma. Savukārt, lai dokumentam būtu juridisks spēks tam jābūt noformētam atbilstoši likuma 94. pantam.

Gada pārskata parakstīšanai likums nosaka precīzas laika robežas. Parakstīšanai jānotiek pēc gada pārskata sagatavošanas, bet pirms gada pārskata nodošanas pārbaudei revidentam.²⁰ Attiecīgi Finanšu pārskatu un konsolidētā finanšu pārskatu paraksta valde vai tās pilnvarotais valdes loceklis un atbildīgais grāmatvedis vai ārpakalpojuma grāmatvedis.

Gada pārskatu apstiprina atbilstoši attiecīgo juridisko personu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām-piemēram-kapitālsabiedrībām-komerclikums, kooperatīvajām sabiedrībām-kooperatīvo sabiedrību likums.²¹

Lai arī šobrīd daudzi uzņēmumu Gada pārskatus sagatavo elektroniski, tāpat ir jāievēro normatīvie akti, kas regulē to sastādīšanu. Mūsdienās viss tik strauji attīstās, ka aizliegt to darīt nebūtu pareizi, tomēr jāņem vērā, ka tas nenozīmē gada pārskatu vienkārši sagatavot un saglabāt datorā, bet gan izpildīt visu normatīvu, kas regulē elektroniski sagatavotus, parakstītus un saglabājamus dokumentus, prasības.²²

Tāpat bieži dzirdēts apgalvojums, ka pietiek ar pietiek ar EDS strukturētā pielikuma formas aizpildīšanu, izdrukāšanu un parakstīšanu. Ļubova Ovsjaņņikova, SIA AUDITORFIRMA "BALTSCANDIA A", valdes locekle, zvērināta revidente, savā rakstā "Vai gada pārskatu drīkst izdrukāt no EDS?", uzsver, ka EDS strukturētajā formā nav iespējams nodrošināt visus rekvizītus. Ar atsevišķu lapu, kas parasti atrodas gada pārskata sākumā, nav parakstīta un datēta, nepietiek. 94.pantā ir noteikts, kas ir "vispārīgā informācija par sabiedrību":

- sabiedrības nosaukums,
- tās veids,
- juridiskā adrese,
- reģistrācijas numurs Uzņēmumu reģistrā,

²⁰ Loseva J.(2017) *Gada pārskata parakstīšana, Bilance nr.1(397). 6 lpp*

²¹ Priede A.(2017) *Gada pārskata un konsolidētā gada pārskata noformēšana, parakstīšana, apstiprināšana un iesniegšana. Bilance nr.2(398),7 lpp*

²² Ovsjaņņikova Ļ., (2019)*Gada pārskata papīra un elektroniskā formāta-salīdzinām!, I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/gada-parskats-papira-un-elektroniska-formata-salidzinam/15698>*

- valdes locekļu vārds, uzvārds, amats,
- padomes locekļu vārds, uzvārds, amats (ja padome ir izveidota).²³

Kad Gada pārskats ir apstiprināt un parakstīts jāvadās pēc likuma 97.panta- Gada pārskata un konsolidētā gada pārskata iesniegšana, kurā teikts:

- Sabiedrība ne vēlāk kā mēnesi pēc gada pārskata un konsolidētā gada pārskata (ja tāds ir) apstiprināšanas un ne vēlāk kā četrus mēnešus pēc pārskata gada beigām, bet vidēja sabiedrība, liela sabiedrība un koncerna mātes sabiedrība, kura sagatavo konsolidēto gada pārskatu, ne vēlāk kā septiņus mēnešus pēc pārskata gada beigām iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam papīra formā vai elektroniski sagatavota gada pārskata (finanšu pārskata un vadības ziņojuma) un konsolidētā gada pārskata (ja tāds ir) atvasinājumu elektroniskā formā — elektronisku norakstu vai elektronisku kopiju (ja tas noteikts normatīvajos aktos par sabiedrību sagatavoto finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu elektroniskā noraksta formu iesniegšanai Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskajā deklarēšanas sistēmā) Elektroniskajā deklarēšanas sistēmā kopā ar paskaidrojumu (elektroniskā formā) par to, kad gada pārskats un konsolidētais gada pārskats (ja tāds ir) apstiprināts.
- Šā likuma 3.panta pirmās daļas 1.punktā minētā sabiedrība, kuras gada pārskatu vai konsolidēto gada pārskatu (ja tāds ir) revidējis (pārbaudījis) zvērināts revidents, Valsts ieņēmumu dienestam Elektroniskajā deklarēšanas sistēmā iesniedz papīra formā sagatavotā revidenta ziņojuma vai revidenta pārbaudes ziņojuma elektronisku kopiju. Zvērināts revidents Elektroniskajā deklarēšanas sistēmā pārbauda un apstiprina, ka gada pārskata vai konsolidētā gada pārskata (ja tāds ir) atvasinājums elektroniskā formā pēc sniegtās informācijas satura atbilst tam gada pārskatam vai konsolidētajam gada pārskatam (ja tāds ir), par kuru zvērināts revidents sniedzis revidenta ziņojumu vai revidenta pārbaudes ziņojumu.²⁴

Zvērināto revidentu revīzijai pakļauti finanšu pārskati, ko sagatavo vidējas, lielas sabiedrības, sabiedrības, ja to pārvedumi ir iekļauti regulējamā tirgu, koncerna mātes sabiedrības(konsolidētajos gada pārskatos) un mazas sabiedrības, pārsniedzot noteiktos

²³ Ovsjaņņikova Ļ. (2020) *Vai gada pārskatu drīkst izdrukāt no EDS?, publikācija I-finanses, pieejams <https://ifinanses.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/vai-gada-parskatu-drikst-izdrukāt-no-eds/14701>*

²⁴ *Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, 97. pants*

kritērijus un specifiskos gadījumus.²⁵ Zvērinātiem revidentiem jāvadās gada pārskata revīzijā pēc Revīzijas pakalpojuma likuma, kas stingri reglamentē Zvērinātu revidentu darbību.

Zvērināts revidents revīzijas pakalpojumus sniedz atbilstoši šā likuma [3.panta](#) otrajā daļā minētajiem noteikumiem, ievērojot Latvijā atzīto starptautisko revīzijas standartu prasības un profesionālās ētikas normas. Ja klients ir sabiedriskas nozīmes struktūra, zvērināts revidents un zvērinātu revidentu komercsabiedrība ievēro arī regulā Nr. [537/2014](#) noteiktās prasības gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu revīzijas veikšanai šajā sabiedriskas nozīmes struktūrā.²⁶

Iesniedzot Gada pārskatu EDS zvērināts revidents veic sekojošas darbības:

- sabiedrība, kuras gada pārskatu revidējis (pārbaudījis) zvērināts revidents, EDS iesniedz revidenta ziņojuma (pārbaudes ziņojuma) elektronisku kopiju, sagatavojot pārskata elektronisku norakstu;
- gada pārskata atvasinājumu EDS pārbauda un apstiprina zvērināts revidents, pārbaudei jāparedz papildu laiks;
- ņemot vērā likumā papildus noteikto obligāto zvērināta revidenta pārbaudi ne tikai gada pārskata oriģinālam, bet arī tā norakstam, tas ir jāpagatavo laikus un par to jāinformē sabiedrības zvērināts revidents.²⁷

Noslēdzošais posms Gada pārskatu sagatavošanā ir publiskošanas posms. Valsts ieņēmumu dienests ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā elektroniski nodod Uzņēmumu reģistram kapitālsabiedrības, personālsabiedrības un kooperatīvās sabiedrības šā likuma [97.panta](#) pirmajā, otrajā un ceturtajā daļā minētos dokumentus. Uzņēmumu reģistrs nodrošina saņemto dokumentu publisku pieejamību. Dokumentus Uzņēmumu reģistram nodod tiešsaistes datu pārraides režīmā.²⁸

Apskatot finanšu pārskata sastādīšanas normatīvos aktus maģistra darba autore var secināt, ka vispārējie principi, kas formulēti GPKGPL, saistītajos likumos un MK noteikumos ir formulēti diezgan skaidri un saprotami. 2015. gadā pieņemtais “Gada pārskatu un konsolidēto gadu pārskatu likums” būtiski atvieglo gada pārskatu sastādīšanu maziem un

²⁵ Priede A.(2017) *Gada pārskata un konsolidētā gada pārskata noformēšana, parakstīšana, apstiprināšana un iesniegšana. Balance nr.2(398),8 lpp*

²⁶ *Latvijas republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/20946-revizijas-pakalpojumu-likums>, 20. pants*

²⁷ *Olšteina L.(2017)Gada pārskata noformēšana. I-Finances, pieejams,*

<https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/gada-parskata-noformesana/11550>

²⁸ *Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015,98. pants*

vidējiem uzņēmumiem. Kā arī jaunajā Grāmatvedības likumā ir vairāki būtiski uzlabojumi, kas padara efektīvāku grāmatvežu darbu.

1.2.Vadības ziņojumu nozīme finanšu lēmumu pieņemšanā

Gada pārskats, kā zināms, sastāv no finanšu pārskata un vadības ziņojuma. Saskaņā ar GPKGPL 56. pantu no Vadības ziņojuma sagatavošanas ir atbrīvotas Mikrosabiedrības. Analizējot Eiropas parlamenta un padomes direktīvu nr.2013/34/ES (izdota 2013. gada 26. jūnijs) var secināt, ka Latvijas republikas likumdevēji ir ieviesuši vairākas šīs regulas sadaļas attiecībā arī uz Vadības ziņojumiem. Piemēram, pants nr.19(3,4), kurā teikts- Dalībvalstis var atbrīvot mazus uzņēmumus no pienākuma sagatavot vadības ziņojumus, ar noteikumu, ka tās pieprasa finanšu pārskatu piezīmēs atspoguļot Direktīvas 2012/30/ES 24. panta 2. punktā minēto informāciju par uzņēmuma pašu akciju iegādi. Un dalībvalstis var atbrīvot mazus un vidējus uzņēmumus no 1. punkta trešajā daļā izklāstītā pienākuma tiktāl, ciktāl tas attiecas uz nefinanšu informāciju.²⁹ Šīs direktīvas pamatnostādnes jau tika apspriesta 2008. gada 18. decembrī Eiropas Parlaments pieņemtajā nelegislatīvā rezolūcijā par grāmatvedības prasībām maziem un vidējiem uzņēmumiem, jo īpaši saimnieciskajām mikroviensībām norādot, ka Grāmatvedības direktīvas bieži vien rada lielu slogu maziem un vidējiem uzņēmumiem un jo īpaši saimnieciskajām mikroviensībām, un lūdza Komisiju turpināt iesākto darbu, pārskatot minētās direktīvas.³⁰

Pēc Eiropas parlamenta un padomes direktīvas nr.2013/34/ES GPKGPL norādīts, ka pārējām sabiedrībām Vadības ziņojums jā sagatavo atbilstoši 55. pantam, kurā noteikts tā saturs un atklājamā informācija. Vadības ziņojuma jāsatur sekojošais:

1. Vadības ziņojumā sniedz skaidru informāciju par sabiedrības attīstību, darbības finansiālajiem rezultātiem un finansiālo stāvokli, kā arī informāciju par būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, ar kuriem sabiedrība saskaras. Šo informāciju pamato ar vispusīgu un visaptverošu sabiedrības attīstības, darbības finansiālo rezultātu un finansiālā stāvokļa analīzi atbilstoši attiecīgās sabiedrības darbības apjomam un sarežģītībai.

2. Ciktāl tas ir nepieciešams, lai izprastu sabiedrības attīstību, darbības finansiālos rezultātus vai finansiālo stāvokli, šā panta pirmajā daļā minētajā analīzē iekļauj:

- finansiālo rezultātu rādītājus;

²⁹ Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2013/34/ES(2013.06.26), 19 pants

³⁰ Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2013/34/ES(2013.06.26), 19 pants

- ciktāl tie ir būtiski, arī galvenos sabiedrību un attiecīgo nozari raksturojošos nefinanšu rādītājus, kā arī informāciju par vides aizsardzības prasību ietekmi un informāciju par darbiniekiem vai citu informāciju;

- attiecīgā gadījumā — atsaucēs uz finanšu pārskatā norādītajām summām un papildu skaidrojumus par tām.

3. Vadības ziņojumā sniedz ziņas arī par:

- turpmāko sabiedrības attīstību;
- pasākumiem pētniecības un attīstības jomā;
- sabiedrības savu akciju vai daļu kopumu, tajā skaitā par:

a) iemeslu savu akciju vai daļu iegādei pārskata gadā,

b) pārskata gadā atpirkto vai pārdoto savu akciju vai daļu skaitu un to nominālvērtības kopsummu vai, ja nominālvērtība nav noteikta, — šo akciju vai daļu uzskaites vērtības kopsummu, kā arī īpatsvaru procentos pamatkapitālā, atpirkšanas vai pārdošanas kopsummu,

c) sabiedrības iegūto un turēto savu akciju vai daļu skaitu un to nominālvērtības kopsummu vai, ja nominālvērtība nav noteikta, — šo akciju vai daļu uzskaites vērtības kopsummu, kā arī šīs kopsummas īpatsvaru pamatkapitālā pārskata gada beigās;

- sabiedrības filiālēm un pārstāvniecībām ārvalstīs (skaits sadalījumā pa valstīm);

- finanšu instrumentu izmantošanu, ja tas ir būtiski sabiedrības aktīvu, saistību, finansiālā stāvokļa un peļņas vai zaudējumu novērtēšanai:

a) finanšu riska vadības mērķi un politiku, pieņemtā riska vadības politiku attiecībā uz katru nozīmīgu prognozēto nākotnes darījumu veidu, kuram tiek piemērota riska ierobežošanas uzskaitē,

b) sabiedrības pakļautību tirgus riskam, kredītriskam, likviditātes riskam un naudas plūsmas riskam.

4. Mazām sabiedrībām un vidējām sabiedrībām atļauts nesniegt šā panta otrās daļas 2.punktā minēto informāciju.³¹

Savukārt Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 89.pantā noteikts, kas jāietver konsolidētajā vadības ziņojumā. Proti, konsolidētajā vadības ziņojumā par konsolidācijā iesaistītajām sabiedrībām kā kopumu sniedz vismaz Likuma 55.pantā noteikto

³¹ *Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, 55. pants*

informāciju. Konsolidētajā vadības ziņojumā informāciju sniedz tā, lai konsolidētā gada pārskata lietotājiem būtu vieglāk novērtēt konsolidācijā iesaistītās sabiedrības kā kopumu.³²

Daļai sabiedrību gada pārskatu vadības ziņojumā ir sniegta izsmeļoša nefinanšu informācija, tajā skaitā analīze par sabiedrības darbību pārskata gadā un aprakstīti nākotnes plāni. Daudzi sabiedrību vadītāji uzskata, ka arī vadības ziņojums ir jāraksta grāmatvedim. Vadības ziņojums, ko sagatavo mazās sabiedrības, bieži sastāv tikai no 3–5 teikumiem, kas nesniedz gandrīz nekādu papildu informāciju, izņemot to, vai peļņa tiks vai netiks sadalīta dividendēs. Reizēm vadības ziņojumos tiek ietverti dažādi pārskata gada koeficienti, dažreiz arī iepriekšējā gada attiecīgie koeficienti, sīkāk nepaskaidrojot, par ko tie liecina, kāpēc tie ir uzlabojušies vai pasliktinājušies, kā arī to, kas paredzēts, lai tos uzlabotu.³³ Līdzīgus uzskatus Modrītei Johansonei, SIA "JOHANSONE UN PARTNERI" valdes loceklei, zvērināta revidente rakstā I-Finansēs "Ko revidenti vēlas redzēt 2020. gada pārskatā?" pauž arī Mihejenkova J., Deloitte Audits Latvia, zvērināta revidente žurnāla Bilances raktā. Viņa uzsver, ka praksē nākas redzēt ļoti standartizētus vadības ziņojumus, kuros visbiežāk ir procentuāli salīdzinātas neto apgrozījuma izmaiņas un likviditātes rādītāju izmaiņas, nepaskaidrojot to cēloņus un būtību.³⁴

Vadības ziņojums pēc savas būtības ir sabiedrības vadības sniegts pārskats gada rezultātu un līdzšinējās attīstības novērtējums, kā arī sabiedrības turpmākās darbības redzējums.³⁵ Darba autore pēc savas ilggadējās pieredzes, bieži ir saskaršies ar situāciju, ka uzņēmuma vadība neizprot un neapzinās Vadības ziņojuma nozīmi. Liela daļa vadītāju uzskata, ka Vadības ziņojums ir grāmatveža kompetencē, bet pēc darba autores domām grāmatvedis nevar objektīvi novērtēt kaut vai būtisko "turpmāko sabiedrības attīstības" aspektu. Tā pilnībā ir vadības kompetence. Tāpat pēc darba autores domām, ņemot vērā reālo situāciju, kad liela daļa uzņēmumu un viņu vadītāji Vadības ziņojumiem pieiet formāli un ziņojumā atklāj tikai vispārīgu informāciju, kuru var nolasīt analizējot pārējās Gada pārskata sastāvdaļas, Vadības ziņojuma sastādīšanai nav liela nozīme. Protams uzņēmumi, kuri apzinās, ka kvalitatīvi un visaptveroši sastādīts Gada pārskats, tai skaitā Vadības ziņojums, var kalpot par kvalitatīvu papildus informāciju potenciālajiem investoriem, sadarbības

³²Kudore B.,(2017), *Kā sagatavot vadības ziņojumu, I-Finances, pieejams,*

<https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ka-sagatavot-vadibas-zinojumu/11451>

³³ Johansone M., (2021) "Ko revidents vēlas redzēt 2020. gada pārskatā?" *I-finances*

³⁴ Mihejenkova J.,(2011), *Vadības ziņojums-svarīga gada pārskata sastāvdaļa, Balance, nr.6(16-17 lpp)*

³⁵ Turpat 17lpp

parteriem un kredītiestādēm, pieies šim dokumentam profesionāli atklājot visaptverošu un svarīgu informāciju.

Apskatot citu valstu pieredzi Vadības ziņojumu sastādīšanā un publicēšanai ir dažādas pieejas. Piemēram Nīderlandē Vadības ziņojuma publicēšana biržas sarakstā neiekļautiem lielie un vidējie uzņēmumi nav obligāti publiska, bet ir iespēja iegūt informāciju uz pieprasījuma no minētajiem uzņēmumiem. Vergoossen R., un G. A van Beest F., 2021. gada 4. maijā izdotajā pētījumā “Management Reports of Dutch Companies: Their Availability and Compliance with Legal Disclosure Requirements, Accounting in Europe” secina, ka “Atšķirībā no lielākās vairuma ES dalībvalstu Nīderlandē tika iekļauta ES Grāmatvedības direktīvā paredzētā iespēja, kas atbrīvo uzņēmumus no pienākuma iesniegt vadības ziņojumu tirdzniecības reģistrā, ja pēc pieprasījuma no uzņēmuma var saņemt tā kopiju. Aptuveni 60% uzņēmumu izmanto šo iesniegšanas atbrīvojuma iespēju, taču šo uzņēmumu vadības ziņojumu pieejamība ir nepietiekama, jo viņi (ļoti) nelabprāt izpilda pieprasījumu, noraida to vai nereaģē vispār.³⁶ Kā redzam nesniegt publiski Vadības ziņojumu izvēlas vairāk nekā puse uzņēmumu un liela daļa pat liedz Vadības ziņojumiem pieeju, kas var liecināt par neatbilstoši sagatavotiem ziņojumiem, vai arī tāpat kā pie mums Latvijā vājiem un standartizētiem. Pētnieki tāpat arī secināja, ka vadības ziņojumi, kas ir iesniegti tirdzniecības reģistrā, ir ievērojami labāki nekā tie, kas nav iesniegti. Viņi arī atklāja būtisku pozitīvu saistību starp informācijas izpaušanas atbilstību un vadības ziņojumu garumu. Šķiet, ka atbilstības līmeņi nav būtiski saistīti ar publicēšanas savlaicīgumu, uzņēmuma lielumu un ārējā revidenta uzņēmuma lielumu.³⁷

Savukārt Korejas zinātnieki Hyung Jong Na, Kuns Čans Lī, Seung Uk Choi un Seongs Tae Kims savā 2019. gada pētījumā “Exploring CEO Messages in Sustainability Management Reports: Applying Sentiment Mining and Sustainability Balanced Scorecard Methods” atklāj sakarību starp uzņēmuma finansiālajiem rezultātiem un atklāto informāciju Vadības ziņojumos. – “Uzņēmumi ar zemu īstermiņa maksājumu spēju un zemu izaugsmes potenciālu cenšas kompensēt savu finansiālo vājumu, uzsverot finanšu rezultātus, izmantojot izpilddirektora vadības ziņojumus. Uzņēmumi, kas ģenerē lielu peļņu, efektīvi izmantojot dotos aktīvus, un kuriem ir spēcīga spēja piesaistīt parādus un labs izaugsmes potenciāls, vadības ziņojumā izmanto klientiem draudzīgus vārdus. Savukārt uzņēmumi, kuru lielums samazinās un procentu likmes zemā kredītreitinga dēļ ir augstas, vēlētos akcentēt uzņēmumu iekšējo darbības efektivitāti. Uzņēmumiem, kas savos ilgspējīgus vadības ziņojumos uzsver

³⁶ Vergoossen R., G. A van Beest F., (2021.05.04) *Management Reports of Dutch Companies: Their Availability and Compliance with Legal Disclosure Requirements, Accounting in Europe, Vol.18 (2), p.143lpp*

³⁷ Turpat 160lpp

korporatīvo sociālo atbildību, piemīt noteiktas finansiālās īpašības un potenciāla izaugsmes iespējamība. Izpilddirektori ar lielu nākotnes izaugsmes potenciālu, bet bez izciliem pašreizējiem finanšu rādītājiem.”³⁸

Zviedru zinātniece Arvidsson S. Savā pētījumā aptver pastāvošās problēmas nemateriālo vērtību uzrādīšana finanšu pārskatos. Pētījumā “Nefinanšu informācijas atklāšana gada pārskatā- Vadības komandas skatījums” uzsver, ka mūsdienās gan starp zinātniekiem, gan praktiķiem ir vienots uzskats, ka korporatīvā vērtība tradicionālajos finanšu pārskatos nav pietiekami atspoguļota, jo nespēj aptvert vērtību, kas izriet no nemateriālajiem aktīviem. Lai mazinātu dažas no šīm problēmām, tiek apgalvots, ka uzņēmumiem vairāk jākoncentrējas uz nefinanšu informāciju izpaušanu vadības ziņojumos.³⁹

Ņemot vērā šī brīža situāciju pasaulē un Latvijā attiecībā uz Covid-19 vīrusa izplatību, tad, sagatavojot gada pārskatus, vadības ziņojumā vajadzētu iekļaut detalizētāku informāciju:

- par pandēmijas ietekmi uz konkrēto nozari un sabiedrību pārskata gadā;
- par ierobežojumiem, kas noteikti sakarā ar Covid-19 izplatību;
- par vadības identificētajiem riskiem un to, vai un kā mainījusies sabiedrības saimnieciskā darbība;
- par to, kā sabiedrības vadība rūpējas par darbiniekiem;
- par ierobežojumu ietekmi un vadības identificētajiem neskaidrajiem apstākļiem nākotnē;
- par nākotnes plāniem.

Tāpat vadības ziņojumā var aprakstīt saņemtos atbalsta pasākumus Covid-19 pandēmijas ierobežojošo pasākumu seku mazināšanai, kas nepieciešams, lai gada pārskata lietotājs labāk izprastu situāciju, kādā atrodas konkrētā sabiedrība un ko var sagaidīt turpmākajos gados.⁴⁰

No šiem pētījumiem un informācijas apkopojumiem maģistra darba autore var secināt, ka Vadības ziņojumos atklātā un pieejamā informācija potenciālajiem lietotājiem

³⁸ Hyung Jong Na, Kuns Čans Lī, Seung Uk Choi, Seongs Tae Kims (2019) *Exploring CEO Messages in Sustainability Management Reports: Applying Sentiment Mining and Sustainability Balanced Scorecard Methods*, 16 lpp

³⁹ Arvidsson S., (2011, 04) *Disclosure of non-financial information in the annual report: A management-team perspective*, *Journal of intellectual capital*, Vol.12 (2), 279 lpp

⁴⁰ Johansone M., (2021) *”Ko revidents vēlas redzēt 2020. gada pārskatā?” I -finances*

spēj atklāt visaptverošu informāciju, ja vien uzņēmumu vadība ir ieinteresēta to atklāt. Katrs ziņojums par pūt potenciāla iespēja piesaistīt vai atbiedēt iespējamās sadarbības partnerus un investorus

1.3.Saimnieciskās darbības analīze un būtība

Pēc darba autores domām saimnieciskās darbības analīze ir būtisks dažādu procesu apkopojums, kurš sastāv no uzņēmuma finanšu analīzes un uzņēmuma darbības vides analīzes. Uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzei ir svarīga loma uzņēmuma vadīšanā. Analīzes uzdevums, no vienas puses, ir noteikt uzņēmuma darbības efektivitāti pārskata periodā un noteikto mērķu sasniegšanu, bet, no otras puses, noteikt uzņēmuma darbības attīstības iespējamās virzienus.⁴¹ Saimnieciskās darbības analīze tiek veikta pirms svarīgu lēmumu pieņemšanas, tā pamato vadītāju lēmumus un rīcību un ir zinātnisks pamatojums uzņēmuma vadīšanā, kā arī nodrošina pieņemto lēmumu objektivitāti un efektivitāti.⁴²

Saimnieciskās darbības analīzes saturu veido:

1. vadības lēmumu izpilde, kā arī resursu efektīva izmantošana;
2. efektivitātes paaugstināšanas iekšējo rezervju meklēšana;
3. rekomendāciju izstrādāšana rezervju izmantošanai.

Saimnieciskās darbības analīzei ir jāatbilst šādiem principiem:

1. jābūt zinātniski pamatotai;
2. jābūt kompleksai;
3. jābūt objektīvai, konkrētai, tiešai;
4. jābūt praktiski pielietojamai un izmantojamai;
5. jābūt operatīvai;
6. jābūt efektīvai.⁴³

Uzņēmuma darbības vides analīze ir būtiska saimnieciskās darbības analīzes sastāvdaļa. Pēc darba autores domām katra uzņēma darbību ietekmē vairāki no uzņēmuma neatkarīgi un atkarīgi faktori. Saimnieciskās darbības vidi veido iekšējā un ārējā vide, kas savstarpēji mijiedarbojoties veido uzņēmuma vidi.

Uzņēmuma iekšējo vidi veido iekšējās vides faktori:

- mērķi(organizācijas stratēģija, kārtējie uzdevumi);
- darbinieki(viņu zināšanas, iemaņas, prasmes, uztvere);

⁴¹ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 243lpp

⁴² Turpat, 242.lpp

⁴³ Turpat, 242 lpp

- struktūra(darba dalīšana, funkciju sadale un izpilde);
- organizācijas kultūrvērtības, menedžmenta darba stils;
- tehnoloģija(iekārtas izmantošana, informācijas sistēmas).⁴⁴

Uzņēmuma ārējo vidi veido tieši un netieši ietekmējošie faktori. Tiešie faktori:

- patērētāji;
- konkurenti;
- piegādātāji;
- valsts likumdošana;
- sabiedriskās organizācijas, prece.

Netiešie faktori:

- valsts ekonomiskais stāvoklis;
- sociālkultūras attiecības;
- valsts politika;
- zinātnes, tehnikas progress;
- starptautiskās attiecības.⁴⁵

Otra svarīgākā saimnieciskās darbības analīzēs sastāvdaļām ir finanšu analīze. Finanšu analīzes objekts ir uzņēmuma darbības finanšu rezultātu analīze. Finanšu analīzes mērķis ir noteikt uzņēmuma finansiālo stāvokli un identificēt iespējas pilnveidot esošās finanšu vadības metodes un uzlabot uzņēmuma finanšu stāvokli.⁴⁶Lai veiktu Kvalitatīva finanšu analīze un līdz ar to objektīva uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšana ir atkarīga no vairākiem faktoriem – iesniegto finanšu pārskatu kvalitātes, grāmatvežu kvalifikācijas un profesionalitātes, kā arī šo finanšu pārskatu auditoru profesionalitātes un objektivitātes.⁴⁷

Finanšu analīzes galvenie uzdevumi:

1. Analizējot uzņēmuma saimniecisko darbības finanšu rezultātus, noteikt finanšu resursu izmantošanas efektivitāti.
2. Prognozēt iespējamus finanšu rezultātus, balstoties uz esošajiem saimniecības darbības rādītājiem un alternatīviem resursu izmantošanas variantiem.
3. Izstrādāt pasākumus finanšu stāvokļa uzlabošanai un finanšu resursu izmantošanas efektivitātes pilnveidošanai.

Lai noteiktu uzņēmuma finansiālo stāvokli, izmanto rādītājus, kuri raksturo

⁴⁴ Praude V., Beļčikovs(2001) *J.Menedžments, Vaidelote, Rīga, 82lpp*

⁴⁵ Praude V., Beļčikovs(2001) *J.Menedžments, Vaidelote, Rīga, 83lpp*

⁴⁶ Dūdele A. Korsaka T.,(2001)*Finanšu vadības pamati, Banku augstskola, Rīga, 66lpp*

⁴⁷ Kassale M.,Šneidere R.(2004) *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā.LU Ralsti, Ekonomika III, 671.sēj. 128.lpp*

1. uzņēmuma kapitāla struktūru un kapitāla avotus,
2. kapitāla izmantošanas intensitāti un efektivitāti,
3. uzņēmuma maksāspēju un kredīspēju,
4. finansiālās stabilitātes robežas.⁴⁸

Veicot uzņēmuma finanšu analīzi jābalstās arī uz relatīviem rādītājiem, kurus var salīdzināt ar citu līdzvērtīgu uzņēmumu datiem, kā arī ar paša uzņēmuma iepriekšējo periodu rādītājiem. Uzņēmuma finanšu analīze ir interesanta ne tikai uzņēmuma vadībai un īpašniekiem, bet arī bankām, sadarbības partneriem un investoriem.

Finanšu analīzes virzieni ir atkarīgi no analīzes mērķa. Savukārt to nosaka finansiālā problēma, kas radusies šajā uzņēmumā (piem. trūkst naudas, zema finansiālā stabilitāte, krītas rentabilitāte utt.) Tradicionāli analīzes pamatvirzieni ir:

- bilances struktūras un tīrā apgrozāmā kapitāla analīze;
- likviditātes un finansiālās stabilitātes analīze;
- līdzekļu aprites un rentabilitātes analīze;
- ienesīguma un izmaksu struktūras analīze.

Atkarībā no definētā uzdevuma analīzei var būt dažāda detalizācijas pakāpe un dažādi virzieni, bet plašākajā veidā nepieciešams veikt analīzi visos virzienos.⁴⁹

Tāpat grāmatas autore uzsver, ka neatkarīgi no uzņēmuma darbības jomas, mēroga un attīstības pakāpes var izdalīt trīs galvenās finansiālā stāvokļa problēmas:

1. Naudas līdzekļu deficīts. Zema maksāspēja- Problēmas būtība ir tā, ka uzņēmumam jau nepietiek naudas līdzekļu vai to nepietiks tuvākajā nākotnē savlaicīgu saistību dzēšanai. Problēmas indikators ir likviditātes koeficientu pazemināšanās, vai arī to faktiskie lielumi ir zemāki par pieļaujamajiem.

2. Nepietiekama īpašnieku ekonomisko interešu apmierināšana. Zema kapitāla rentabilitāte.- Praksē tas nozīmē, ka īpašnieki saņem mazu ienākumu, kas ir neadekvāts viņa ieguldījumam uzņēmumā. Par uzņēmumā ieguldītā kapitāla nepietiekamu atdevi liecina pašu kapitāla rentabilitāte. Problēmas indikators ir pašu kapitāla rentabilitāti ietekmējošie faktori.

3. Finansiālās neatkarības pazemināšanās vai zema finansiālā stabilitāte.-Praksē tas nozīmē problēmas ar saistību dzēšanu nākotnē, uzņēmumu atkarību no kreditoriem, finansiālās pastāvības zaudēšanu, jo pašu kapitāls nav pietiekam. Problēmas indikators ir pašu kapitāla lieluma pazemināšanās. Par uzņēmuma finansiālās neatkarības pazemināšanos

⁴⁸ Dūdele A. Korsaka T., (2001) *Finanšu vadības pamati, Banku augstskola, Rīga, 66lpp*

⁴⁹ Rurāne M. (2019) *Finanšu pārvaldība un analīze, Izdevniecība Avots, 145-146lpp*

liecina autonomijas koeficienta pazemināšanās. Par finansiālu stabilitātes pazemināšanos liecina tas, ka autonomijas koeficients ir zemāks par tā pieļaujamo lielumu.⁵⁰

Tikai izvērtējot un apzinot uzņēmuma finansiālo problēmu būtību un apmēru ir iespējam racionāli piemērot finanšu analīzes metodes, modeļus un paņēmieni. Kā arī zinot finansiālā stāvokļa pasliktināšanās iemeslus ir nosakāms analīzes objekts: Balance, Peļņas un zaudējumi aprēķins, naudas plūsmas pārskats vai pašu kapitāla pārskats.

1.4.Finanšu analīzes metodes un paņēmieni

1.4.1. Vertikālās un horizontālās analīzes metodes

Finanšu analīzes metodes izvēle ir atkarīga no analīzes mērķa un dziļuma. Finanšu analīzi var veikt, pielietojot šādas metodes:

- pārskatu horizontālās vai tendenču analīzes, kurš gaitā rādītāji tiek salīdzināti ar analogiem citos periodos;
- pārskatu vertikālā analīze, kura parāda rādītāju struktūru dažādā detalizācijas pakāpē;
- faktoru analīze, kura parāda atsevišķu finansiālās darbības faktoru ietekmi uz galvenajiem uzņēmuma ekonomiskajiem rādītājiem;
- rādītāju salīdzinošā analīze, kura paredz pētāmo rādītāju salīdzināšanu ar nozares vidējiem rādītājiem vai analogiem galveno konkurentu rādītājiem.⁵¹

Marita Rurāne savā grāmatā "Finanšu pārvaldība un analīze" uzsver, ka uzsākot finanšu analīzi, nepieciešams zināt divas svarīgas lietas:

- kāds ir iespējamo problēmu apjoms un kādi uzņēmuma darbības parametri ir jāanalizē;
- kādi ir iespējamie finansiālā stāvokļa izmaiņu iemesli-izprast uzņēmuma ekonomikas likumsakarības.⁵²

Vertikālās bilances analīze dos iespēju analizēt pētījuma objekta struktūras pārmaiņas procentos, par pamatu ņemot bilances kopsummu, kas pielīdzināts 100%. Vertikālā jeb struktūras analīze dod iespēju analizēt pētījuma objekta struktūras pārmaiņas laika periodā, kā arī salīdzinājumā ar budžetu. Vertikālās analīzes nozīme ir šāda:

- sniedz priekšstatu par grāmatvedības pārskatiem-relatīvo lielumu veidā, kas raksturo bilances un peļņas zaudējuma aprēķina struktūru;

⁵⁰ Rurāne M.(2019)Finanšu pārvaldība un analīze, Izdevniecība Avots, 147-148 lpp

⁵¹ Turpat, 146 lpp

⁵² Turpat,147 lpp

- ļauj novērtēt uzņēmuma gada pārskata ticamību un tā sastādīšanas pareizību;
- norāda uz "problemātiskajām" vietām uzņēmuma darbā un ļauj sastādīt turpmāko darba plānu.⁵³

Pārskata struktūras analīzes gaitā var gūt priekšstatu par atsevišķu pārskatu posteņu elementu īpatsvaru kopējā rādījumā: piemēram, bilancē- apgrozāmos līdzekļos, ilgtermiņa ieguldījumos, aktīvos vai pasīvo. Bet peļņas pārskatā- par izmaksu struktūru vai to īpatsvaru apgrozījumā u.c.⁵⁴

Analīzes gaitā jāpievērš vērība tiem elementiem, kuriem ir lielākais īpatsvars, un elementiem, kuri mainījušies lēcienveidīgi. Tieši elementi, kuriem ir maksimālais īpatsvars aktīvos un pasīvos, var būt uzņēmuma finansiālā stāvokļa izmaiņu iemesls.⁵⁵

Bilances struktūras un posteņu izmaiņu analīze parāda:

- kāds ir apgrozāmo līdzekļu un ilgtermiņa ieguldījuma apjoms, kā mainās to proporcijas, uz kā rēķina tie tiek finansēti;
- kādi posteņi pieaug paātrinātos tempos un kā tas ietekmē bilances struktūru;
- kādu aktīvu daļa sastāda ražošanas un gatavo preču krājumi un debitoru parādi;
- cik liela ir pašu apgrozāmo līdzekļu daļa. Un cik lielā mērā uzņēmums ir atkarīgs no aizņemtā kapitāla;
- kāds ir aizņemtā kapitāla sastāvs pēc izmantošanas ilguma;
- kāda daļa pasīvos ir parādiem valstij, bankām, darbiniekiem.⁵⁶

Savukārt Horizontālās jeb dinamiskās analīzes metodes būtība ir pētāmo rādītāju lielumu analizējamā perioda salīdzināšana ar to pašu rādītāju lielumu iepriekšējā periodā(bāzes gadā) vai ar budžetā paredzēto rādītāju. Horizontālā analīze :

- sniedz priekšstatu par uzņēmuma izaugsmes tempiem, par uzņēmuma ienākumu un izdevumu pieauguma tempu proporciju;
- ļauj noskaidrot uzņēmuma attīstības tendences un to cikliskumu, iekšējo un ārējo faktoru ietekmi uz uzņēmuma darbības rezultātiem;
- ļauj novērtēt uzņēmuma apgrozījuma pieauguma efektivitāti attiecībā uz viņa finansiālo stabilitāti.

Horizontālā analīze parāda pētāmo rādītāju pārmaiņu tendences un dod iespēju analīzes gaitā izpētīt dažādu faktoru ietekmi uz dotā rādītāja pārmaiņām un noteikt to

⁵³ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 260.lpp

⁵⁴ Rurāne M.(2019)*Finanšu pārvaldība un analīze*, Izdevniecība Avots, 154.lpp

⁵⁵ Turpat, 154-155 lpp

⁵⁶ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 155 lpp

lielumu. Šo analīzi var veikt kā noteiktas atsevišķu bilances posteņu izmaiņas absolūtā un arī relatīvā izteiksmē (procentos), kas tiek salīdzināti pārskata perioda rādītāji ar iepriekšējo periodu vai kādiem citiem bāzes rādītājiem. Pārmaiņas tiek analizētas ar dinamikas indeksa palīdzību vai procentuālā izteiksmē.⁵⁷

Maģistra darba autore uzskata, ka vertikālā bilances analīze ļaus novērtēt uzņēmuma SIA Ar Agro gada pārskata ticamību un tā sastādīšanas pareizību, kas ir svarīgi, lai finanšu analīzes rezultāti būtu patiesi. Savukārt apkopotā informācija par horizontālo bilances analīzi tiks izmantota, lai rastu priekšstatu par uzņēmuma izaugsmes tempiem.

1.4.2. Likviditātes un maksātspējas novērtēšana

Likviditāte (pašreizējā maksātspēja) ir viens no svarīgākajiem uzņēmuma finansiālā stāvokļa raksturojošiem rādītājiem, jo raksturo tā spēju savlaicīgi norēķināties par savām īstermiņa saistībām. Likviditāte faktiski ir viens no bankrota prognozēšanas rādītājiem, tāpēc likviditātes analīzes rezultāti ir svarīgi kā iekšējiem, tā ārējiem informācijas lietotājiem. Likviditātes analīzes mērķis ir novērst uzņēmuma spēju savlaicīgi un pilnā apmērā segt savas īstermiņa saistības uz apgrozāmo līdzekļu rēķina.⁵⁸

Likviditāte ir svarīga, lai varētu saņemt aizdevumus, lai sadarbības partneri gribētu slēgt līgumus un lai uzņēmums labi izskatītos investoru acīs. Taču šis rādītājs arī nedrīkst būt pārāk augsts, radot bažas par nesaimnieciskumu ar likvidiem aktīviem.⁵⁹ Tā pat šis rādītājs spēj atspoguļot uzņēmuma spēju segt savas saistības īstermiņā, parādīt kāds ir seguma drošības līmenis, kā arī spēju īstermiņā aizņemt papildus līdzekļus.

Informācijai par likviditāti ir jāseko regulāri, jo maksātspējas iestāšanās noved pie uzņēmuma darbības pārtraukšanas. Uzņēmēju parasti interesē sagaidāmā likviditāte, nevis likviditāte finanšu pārskatu jeb pagātnes skatījumā. Sagaidāmo likviditāti prognozē, izmantojot finanšu plāna datus. Sagaidāmo likviditāti apskata divos aspektos: plānotā likviditāte un protektīvā likviditāte.

Plānotā likviditāti prognozē, vadoties pēc finanšu plānā aprēķinātiem lielumiem. Tās noteikšanā vislielākā loma ir nepieciešamajiem maksāšanas līdzekļu daudzumam, ar ko dzēst īstermiņa saistības.

⁵⁷Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola*,262.lpp

⁵⁸ Rurāne M.(2019)*Finanšu pārvaldība un analīze, Izdevniecība Avots 180-181 lpp*

⁵⁹ Trumpe R.(2019) *Likviditātes rādītāji, to analīze un nozīme uzņēmumā. I-Finances*

Protektīvā likviditāte ir spēja segt maksāšanas līdzekļu neparedzēto vajadzību gadījumos, kad faktiskie naudas izdevumi pārsniedz plānotos.⁶⁰

Likviditātes novērtēšanai ir paredzēti visiem zināmie likviditātes koeficienti:

(1.1)⁶¹

Kopējās likviditātes koeficients = Apgrozāmie līdzekļi / Īstermiņa saistības

Kopējās likviditātes koeficients raksturo uzņēmuma spēju dzēst īstermiņa saistības uz visu apgrozāmo aktīvu rēķina.⁶² Optimālais kopējās likviditātes rādītājs ir vairāk par 2.

(1.2)⁶³

Starpstadijas likviditātes koeficients = (Apgrozāmie līdzekļi - Krājumi) / Īstermiņa saistības

Starpstadijas likviditātes koeficients raksturo uzņēmuma spēju dzēst savas īstermiņa saistības uz vidējās likviditātes pakāpes apgrozāmo līdzekļu rēķina. Šī koeficienta aprēķināšanā katrā konkrētā gadījumā atsevišķi ir jāizpēta, kuri apgrozāmie līdzekļi pieder pie šīs grupas, bet klasiskajā variantā apgrozāmo līdzekļu un krājumu starpība ir: naudas līdzekļi, īstermiņa vērtspapīri un debitoru parādi, kuriem maksāšanas termiņš vēl nav iestājies.⁶⁴ Šim rādītājam vajadzētu būt robežās no 0,9 līdz 1,1.

(1.3)⁶⁵

Absolūtās likviditātes koeficients = (Naudas līdzekļi + īstermiņa vērtspapīri) / īstermiņa saistības

Absolūtās (momentālās) likviditātes koeficients raksturo uzņēmuma spēju dzēst īstermiņa saistības uz brīvo naudas līdzekļu un īstermiņa vērtspapīru, vislikvīdākās apgrozāmo aktīvu daļas rēķina.⁶⁶ Šim koeficientam jābūt no 0,2 līdz 0,3.

Pēc Rurānes M. domām likviditātes koeficienta zems līmenis var liecināt par to, ka uzņēmumā var izveidoties grūtības īstermiņa saistību kārtošanā. Ja turpretī tas ir pārāk

⁶⁰ Rurāne M. (2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 303 lpp

⁶¹ Rurāne M. (2019) *Finanšu pārvaldība un analīze*, Izdevniecība Avots, 181 lpp

⁶² Turpat, 181 lpp

⁶³ Turpat, 181 lpp

⁶⁴ Turpat, 181 lpp

⁶⁵ Turpat, 182 lpp

⁶⁶ Turpat, 182 lpp

augsts, tad uzņēmums pārāk daudz kapitāla ieguldījis apgrozāmos līdzekļu posteņos vai arī nepietiekami izmantoti īstermiņa kredītus.⁶⁷

Izmantojot šos rādītājus uzņēmums var plānot uzņēmuma attīstību. Brīvos līdzekļus lietderīgi izmantot jaunu pamatlīdzekļu iegādē, lai varētu tālāk attīstītie un palielināt peļņu.

Viens no rādītājiem, kas raksturo uzņēmuma finansiālo stāvokli, ir tā maksāspēja, tā ir spēja ar saviem līdzekļu resursiem savlaicīgi dzēst savas saistības. Maksāspējas novērtējums pēc bilances rādītājiem tiek veikts, balstoties uz apgrozāmo līdzekļu likviditāti. Apgrozāmo līdzekļu likviditāti raksturo laika periods, kurā apgrozāmo līdzekļi var pārvērsties naudas līdzekļos. Jo mazāks šis periods, jo augstāka apgrozāmo līdzekļu likviditāte.⁶⁸

Raksturīgākais maksāspējas rādītājs ir finanšu svira vai finansiālā riska koeficients. Tas ir kapitāla struktūru raksturojošs un apkopjošs rādītājs, jo visi pārējie rādītāji nosaka tā lielumu. Finanšu riska koeficients vai saistību attiecība pret pašu kapitālu rāda aizņemtā kapitāla iesaistīšanās pakāpi aktīvu finansēšanā. Šo rādītāju aprēķina pēc formulas:⁶⁹

(1.4)⁷⁰

Finanšu riska koeficients = Saistības/Pašu kapitāls

Maksāspējas analīzei vēl tiek izmantots visu saistību rādītājs, jeb saistību īpatsvars bilancē. Tas parāda kopējo saistību un aktīvu attiecību, kāda aktīvu daļa tiek finansēta ar aizņemto kapitālu. Šo rādītāju aprēķinā pēc formulas:

(1.5)⁷¹

Visu saistību rādītājs = Kopējās saistības/ Aktīvu vērtību

Rādītāja normāls līmenis ir ap 0.4. Jo zemāks rādītājs, jo mazāk uzņēmums ir atkarīgs no ārējiem finansēšanas avotiem un brīvāk var rīkoties ar saviem līdzekļiem. Augsts rādītājs norāda par lielu aizņemto līdzekļu summu, tātad arī par lieliem procentu maksājumiem.⁷²

⁶⁷ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola*, 304 lpp

⁶⁸ Turpat, 302 lpp

⁶⁹ Turpat 300 lpp

⁷⁰ Turpat 300 lpp

⁷¹ Turpat 299lpp

⁷² Mietule I., Jackaniča A(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte*, 52.lpp

**Maksājamo procentu segums= peļņa pirms procentiem un nodokļiem/
procentu maksājumi**

Tas ir pazīstams maksājamo procentu sega koeficients. Citi pētījumi liecina, ka tas ir svarīgs rādītājs, prognozējot iespējamo uzņēmuma bankrotu. Rezultāts parāda: jo augstāks seguma koeficients, jo mazāka iespēj uzņēmumam bankrotēt.⁷⁴ Kredītiestādes šo koeficientu uzskata par drošu, ja tas sasniedz 3.

Maksātspējas un likviditāte ir cieši saistīti, jo no bilances likviditātes pakāpes ir atkarīga uzņēmuma maksātspēja.

1.1.att. Likviditātes un maksātspējas kopsakars

Avots: Autores izveidots pamatojoties uz Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 302 lpp

Attēlā redzams, ka likviditāte ir pamatne, uz kuras balstās maksātspēja. Likviditātes analīze dod atbildi uz šādiem svarīgiem jautājumiem:

- cik lielā mērā uzņēmums ir spējīgs norēķināties par savām saistībām?
- cik liels ir šī seguma drošības līmenis?

-vai uzņēmumam ir iespējams palielināt īstermiņa saistību apjomu, nepadarot tā likviditātes līmeni kritisku?⁷⁵

⁷³ Šneidere R.(2009)*Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai*, SIA „Lietišķās informācijas dienests”, Rīga, 155lpp

⁷⁴ Turpat, 155lpp

⁷⁵ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 302 lpp

Maģistra darba autore uzskata, ka laicīga maksābspējas prognozēšana, ļaus uzņēmumam savlaicīgi identificēt maksābspējas un bankrota pazīmes, tādējādi izvairoties no uzņēmuma slēgšanas un likvidēšanas. Turpmāk darbā tiks veikta uzņēmuma SIA Ar Agro maksābspējas analīze.

1.4.3. Līdzekļu aprites un rentabilitātes analīze

Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji jeb līdzekļu izmantošanas efektivitātes rādītāji parāda, cik ātri aprit noteikti līdzekļi (krājumi, debitori u.tml.), līdz ar to šie rādītāji raksturo, cik efektīvi uzņēmums izmanto tam piederošos līdzekļus. Šiem rādītājiem ir būtiska nozīme, jo līdzekļu aprites ātrums rāda, cik ilgā periodā uzņēmuma līdzekļi tiek pārvērsti naudā. Šo rādītāju grupu dažādu autoru darbos tiek definēti atšķirīgi: -uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji vai -uzņēmuma darbības efektivitātes rādītāji. Līdzekļu aprite uzņēmuma ekonomisko procesu ietvaros tiek raksturota, izmantojot: līdzekļu aprites perioda ilgumu jeb aprites ilgumu, kas mērāms dienās; tas ir dienu skaits, kuru laikā līdzekļi veikuši vienu apriti; aprites ātrums vai skaits, mērāms reizēs; tas parāda, cik reizes analizēta jā periodā apritējuši attiecīgie līdzekļi.⁷⁶

Apgrozāmo līdzekļu aprite ir saistīta ar galvenajām saimnieciskajām operācijām:

1. iepirkumi rada materiālu, izejvielu un preču krājumu palielinājumu;
2. iepirkumi rada piegādātāju parādu pieaugumu;
3. pārdošana uz kredīta rada debitoru parāda pieaugumu;
4. ražošanas un pārdošanas apjoma palielinājums rada debitoru parādu un naudas līdzekļu ieņēmumu pieaugums.⁷⁷

Apgrozāmo līdzekļu aprites rādītājus aprēķina par gadu, ņemot bilances un peļņas vai zaudējumu pārskata vidējos rādītājus. Līdzekļu aprites ātrumu var aprēķināt uzņēmuma visiem līdzekļiem vai tā atsevišķām daļām. Šo rādītāju izpēte ir nozīmīga, jo līdzekļu aprites ātruma palielināšanās konsekvētā ekonomiskajā situācijā liecina par uzņēmuma ražošanas potenciāla paaugstināšanos.

Svarīgākie šīs grupas rādītāji:

- visu aktīvu aprites koeficients;
- ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients;
- ražošanas krājumu aprites koeficients;
- debitoru parādu aprites koeficients;

⁷⁶ Mietule I., Jackaniča A.(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 58.lpp*

⁷⁷ Rurāne M.(2019)*Finanšu pārvaldība un analīze, Izdevniecība Avots, 163 lpp*

- naudas līdzekļu aprites koeficients;
- kreditoru parādu aprites koeficients.

Minētie koeficienti nav vienīgie šīs grupas rādītāji. Apriti var rēķinātkatram aktīvu objektam atkarībā no analīzes mērķa un pieejamās informācijas.⁷⁸

Uzņēmuma līdzekļu apriti raksturo sekojoši koeficienti:

(1.7.)⁷⁹

Aktīvu aprites rādītājs= Neto apgrozījums/ Aktīvu vidējais atlikums

Šis rādītājs parāda, cik reižu ir veikts viens pilns ražošanas un apgrozības cikls visiem aktīvu līdzekļiem. Pie pārāk zema rādītāja var secināt, ka ir bijušas pārmērīgas investīcijas vai arī samazinājies apgrozījums

(1.8)⁸⁰

Ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītājs= Neto apgrozījums/Ilgtermiņa ieguldījumu vidējais atlikums

Raksturo ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi.

(1.9)⁸¹

Krājumu aprites rādītājs= Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas vai Neto apgrozījums/ Krājumu vidējais atlikums

Atspoguļo, cik reižu gadā ir apritējuši krājumos ieguldītie līdzekļi. Lietderīgāk izmantot preču iegādes izmaksas, jo tās ir izteiktas iegādes cenās, tāpat kā krājumi, bet neto apgrozījums ir izteikts pārdošanas cenās. Zems rādītājs liecina, ka krājumos ieguldīti ievērojami līdzekļi, kas, lēni apritot, mazina peļņu.⁸²

(1.10)⁸³

Debitoru aprites rādītājs= Neto apgrozījums/Debitoru parādu vidējais atlikums

⁷⁸ Mietule I., Jackaniča A(2013). Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 60.lpp

⁷⁹ Turpat, 60lpp

⁸⁰ Turpat, 60lpp

⁸¹ Turpat, 60lpp

⁸² Turpat, 60.lpp

⁸³ Turpat, 61lpp

Debitoru aprites rādītājs parāda, cik reižu gadā debitoru parādi pārvērtušies naudas līdzekļos. Jāņem vērā, ka debitori parasti ir uzrādīti kopā ar pievienotās vērtības nodokli, savukārt neto apgrozījums ir ieņēmumi bez pievienotās vērtības nodokļa. Nosakot šo rādītāju, ir lietderīgi izmantot tikai to neto apgrozījuma daļu, kas iegūta no realizācijas ar pēcapmaksu. Svarīgs rādītājs salīdzināšanai ar kreditoru parādu aprites koeficientu.

(1.11)⁸⁴

Kreditoru aprites rādītājs= Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas/Kreditoru parādu vidējais atlikums

Parāda, cik aprites ciklu uzņēmumam būs nepieciešams, lai samaksātu savus rēķinus. Stabila situācija uzņēmumā veidojas tad, kad šis rādītājs ir lielāks par debitoru parādu aprites rādītāju.

(1.12)⁸⁵

Naudas līdzekļu aprites rādītājs= Neto apgrozījums/Naudas līdzekļu vidējais atlikums

Pēc būtības parāda, cik reižu gadā naudas līdzekļi veic vienu aprites ciklu, t.i., cik reižu nauda veic apriti uzņēmumā.⁸⁶

Iepriekš apkopotie rādītāji raksturo līdzekļu apriti reizēs, dienās šos rādītājus var izteikt, izmantojot formulu:

$$\text{Aprites diena} = \frac{365 \text{ dienas}}{\text{Aprites koeficients}} \quad (1.13)^{87}$$

Šajā gadījumā aprite tiek skatīta gada ietvaros; aizvietojo "365 dienas" ar citu laika periodu, piemēram, ceturksni (90 dienas) vai mēnesi (30 dienas), var novērtēt līdzekļu apriti izvēlētajā laika periodā.⁸⁸

Rentabilitāte ir relatīvs rādītājs, kas raksturo uzņēmuma finansiālo rezultātu, tā darbības ienesīguma līmeni un efektivitāti kopumā. Rentabilitātes rādītāji vērtē uzņēmuma ienesīgumu no dažādām pozīcijām un tiek grupēti atbilstoši ekonomiskā procesa dalībnieku interesēm. Rentabilitātes rādītāji raksturo peļņas faktoru vidi, tāpēc to vērtējums ir obligāts, veicot

⁸⁴ Mietule I., Jackaniča A(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 61.lpp

⁸⁵ Turpat, 61 lpp

⁸⁶ Turpat, 82.lpp

⁸⁷ Turpat, 61 lpp

⁸⁸ Turpat, 61.lpp

salīdzinošo analīzi un novērtējot uzņēmuma finansiālo stāvokli.⁸⁹ Tāpat Rentabilitātes analīze palīdz noteikt uzņēmumā ieguldīto līdzekļu efektivitāti jeb citiem vārdiem – atdevi. Šajā gadījumā iet runa par kopējā kapitāla atdevi, kad ražošanas cikls ir noslēdzies un prece ir realizēta. Par galvenajiem raksturlielumiem var uzskatīt pašu un aizņemtā kapitāla atdevi.⁹⁰

Rentabilitātes rādītāju vērtēšanai nav noteiktu kritēriju. To izsaka procentos. Jo augstāks procentu līmenis, jo uzņēmuma darbība ir efektīvāka, zems rentabilitātes līmenis liecina par uzņēmuma neveiksmi: ja to nenovērš laikus, ir sagaidāma uzņēmuma darbības krīze.⁹¹

Rentabilitāti nosaka vienam saimnieciskajam gadam, attiecīgo peļņas rādītāju dalot ar finanšu posteni (neto apgrozījums, pamatlīdzekļi, aktīvi u.c.), kura ienesīgums tiek noteikts. Rentabilitātes rādītājus izsaka procentos. Jo augstāks procentu līmenis, jo uzņēmuma darbība ir ienesīgāka.

Uzņēmuma rentabilitāti raksturojošos koeficientus iedala Komerciālā jeb realizācijas, apgrozījuma rentabilitātē, *Ekonomiskajā jeb aktīvu* rentabilitātē un *Finansiālā jeb pašu kapitāla* rentabilitātē.

- Komerciālā jeb realizācijas, apgrozījuma rentabilitātē:

(1.14)⁹²

Realizācijas(apgrozījuma)rentabilitāte(ROS)= Neto jeb tūrā peļņa x 100/ Neto apgrozījums

Parāda, cik peļņas procentus dod katra neto apgrozījuma vienība. Rādītāju ietekmē operatīvās darbības rezultāti, cenu politika un operatīvās darbības izmaksu efektivitāte. Līmenis nav stingri noteikts, tas jāsalīdzina pa periodiem, galvenokārt atkarīgs no nozares, kurā darbojas uzņēmums.

(1.15)⁹³

Operatīvās darbības rentabilitāte= Peļņa pirms % un nodokļu samaksas x 100/ Neto apgrozījums

⁸⁹ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 284 lpp

⁹⁰ Kassalis E., Kassalis J.(2004) *Universāls uzņēmējdarbības finanšu analīzes modelis un tā adaptācija//LU raksti,671.sējums, Ekonomika,III, 137.lpp*

⁹¹ Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 284-285 lpp

⁹² Mietule I., Jackaniča A(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 67.lpp*

⁹³ Turpat 67 lpp

Šis rādītājs nosaka uzņēmuma spēju gūt peļņu no pamatdarbības, ņemot vērā procentu maksājumus par aizņemto kapitālu. Salīdzinot ar bruto peļņas rentabilitātes rādītājiem, iespējams noteikt pozīciju, kas visvairāk samazina uzņēmuma ienesīgumu.

(1.16)⁹⁴

$$\text{Bruto peļņas rentabilitāte} = \text{Bruto peļņa} \times 100 / \text{Neto apgrozījums}$$

Parāda uzņēmuma ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas atdevi jeb kādā mērā neto apgrozījuma pārmaiņas ietekmē bruto peļņas lielumu.

- *Ekonomiskā jeb aktīvu rentabilitātē:*

(1.17)⁹⁵

$$\text{Ekonomiskā rentabilitāte (ROA)} = \text{Neto peļņa vai Peļņa pirms \% un nodokļu samaksas} \times 100 / \text{Aktīvu vidējais atlikums}$$

Ekonomiskā rentabilitāte raksturo, cik efektīvi peļņas radīšanā tiek izmantoti uzņēmuma aktīvi. Šis ir viens no svarīgākajiem uzņēmuma konkurētspējas indikatoriem.

- *Finansiālā jeb pašu kapitāla rentabilitātē:*

(1.18)⁹⁶

$$\text{Pašu kapitāla rentabilitāte (ROE)} = \text{Neto peļņa} \times 100 / \text{Pašu kapitāla gada vidējā summa}$$

Ļauj noteikt īpašnieku investētā kapitāla izlietošanas efektivitāti un salīdzināt šo rādītāju ar iespējamo ienākumu, ieguldot šos līdzekļus citādā veidā.⁹⁷

Rentabilitātes rādītāju interpretācijā ir jāņem vērā atsevišķi faktori un cēloņsakarības. Piemēram, realizācijas (apgrozījuma) rentabilitāte var paaugstināties, samazinoties no peļņas maksājamo nodokļu likmei (uzņēmuma ienākuma nodoklis) vai arī uzņēmuma finanšu politikas izmaiņu rezultātā, tāpēc ieteicams aprēķināt arī operatīvās darbības rentabilitātes koeficientu, kuru ietekmē tikai operatīvās darbības rezultāti, izmaksu efektivitāte un cenu politika. Tas ir lietderīgi, kad nepieciešams iegūt informāciju, kas saistīta ar uzņēmuma operatīvo darbību, bet kopskata ieguvei var izmantot arī apgrozījuma rentabilitāti, jo tā parāda visu uzņēmuma saimniecisko darbību rezultātu atdevi, jo aprēķinos tiek ņemti vērā visi ieņēmumi un izmaksas

⁹⁴ Mietule I., Jackaniča A(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 67.lpp

⁹⁵ Turpat, 68 lpp

⁹⁶ Turpat, 68 lpp

⁹⁷ Turpat, 67.lpp

– gan tie, ko uzņēmumavadība var ietekmēt, gan tie, kurus nevar ietekmēt, piemēram, nodokļu likmes. Zemas apgrozījuma rentabilitātes iemesli varētu būt šādi:

- neproduktīva vispārējā darba organizācija un zems darba ražīgumalīmenis;
- nepilnīga esošo resursu (pamatlīdzekļu, cilvēkresursu) izmantošana;
- pārāk augsts pārdošanas un administrācijas izmaksu īpatsvars;
- neplānotās ārkārtas izmaksas;
- augstas procentu likmes;
- zema produkcijas kvalitāte;
- mārketinga politikas trūkums u.tml.⁹⁸

Pēc grāmatas” Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana” autoru *Mietule I., Jackaniča* domām mainīt situāciju var, optimizējot resursus, samazinot izmaksas, uzlabojot produkcijas kvalitāti, veicinot noietu tirgū vai mainot tirgus sektoru, uzlabojot darba organizāciju un paaugstinot ražīguma līmeni u.tml.⁹⁹

Darba autore uzskata, ka atsevišķi rādītāji ne vienmēr spēj sniegt pilnīgu informāciju, par uzņēmuma rentabilitāti, tādēļ ir lietderīgi izmantot Duponta modeli, kas parāda aktīvu rentabilitātes, apgrozījuma rentabilitātes un aktīvu aprites ātruma savstarpējo saistību. Pielietojot šo modeli uzņēmums spēj noteikt savas stiprās un vājās puses. Pastāv divu un trīs un faktoru modelis:

(1.20)¹⁰⁰

Aktīvu atdeva= apgrozījumu rentabilitāte x aktīvu rentabilitāte

(1.21)¹⁰¹

Pašu kapitāla atdeva= Agrozījuma rentabilitāte x Aktīvu rentabilitāte x finanšu līdzsvara rādītājs

DuPont analīze tiek izmantota, lai novērtētu uzņēmuma pašu kapitāla atdeves sastāvdaļas. Investori var izmantot šādu analīzi, lai salīdzinātu divu līdzīgu uzņēmumu darbības efektivitāti. Savukārt uzņēmuma vadītāji var izmantot DuPont analīzi, lai noteiktu

⁹⁸ *Mietule I., Jackaniča A(2013). Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte 68.-69.lpp*

⁹⁹ *Turpat, 69lpp*

¹⁰⁰ *Ciemleja G.(2019) Finanšu pārskati, RTU Izdevniecība, 76 lpp*

¹⁰¹ *Turpat, 77lpp*

uzņēmuma spēju gūt peļņu, izvērtētu efektivitāti, ar kādu uzņēmums izmanto savus aktīvus, lai gūtu ieņēmumus, analizētu finansējuma izmantošanu un apzinātos risku.¹⁰²

Pēc 1. nodaļas apkopojuma maģistra darba autore var secināt, ka apkopotā informācija un metodes var tikt lietderīgi izmantotas uzņēmuma SIA Ar agro saimnieciskās darbības analīzē, pēc kuras veikšanas darba autore spēs izvirzīt priekšlikumus un izteikt secinājumus uzņēmuma ilgtspējīgai darbībai un attīstībai.

¹⁰² Ciemleja G.(2019) *Finanšu pārskati*, RTU Izdevniecība , 77lpp

2.FINANŠU PĀRSKATA UN VADĪBAS ZIŅOJUMA SAGATAVOŠANA UZNĒMUMĀ SIA AR AGRO

2.1.SIA AR Agro saimnieciskās darbības raksturojums

Uzņēmums SIA AR AGRO ir dibināts 2009. gada 23. jūlijā. Latvijas Republikas Uzņēmuma reģistrā reģistrēts ar reģistrācijas numuru 43603039552. Uzņēmumu dibina Andris Štamers sadarbībā ar Lietuvas pilsoni Riškusu Ramūnas un sākotnējais pamatkapitāls tiek reģistrēts līdzvērtīgās daļās. 2013. gadā Andri Štamers atpērk uzņēmuma daļas no Lietuvas sadarbības partnera un šī brīža uzņēmums ir 100% ar latviešu kapitālu.

Uzņēmuma reģistrētā pamat nozare ir Lauksaimniecības tehnikas un traktortehnikas rezerves daļu tirdzniecība NACE2 46.61 (Lauksaimniecības mašīnu, iekārtu un to piederumu vairumtirdzniecība). SIA AR AGRO uzņēmuma darbības pamatvirziens ir tirdzniecība ar pasaulē jau pierādītu profesionālu un mūsdienīgu lauksaimniecības tehniku. Produktu klāstā ir plašs augsnes apstrādes un sējas agregātu klāsts, tirgū ražīgākās un efektīvākās piekabes un mucas, efektīvas lopbarības sagatavošanas un izdalīšanas mašīnas, kā arī iekārtas fermām un biogāzes stacijām. Lauksaimniecības tehnika tiek piedāvātā no tādiem pasaulē pazīstamiem sadarbības partneriem kā SILOKING Mayer Maschinenbau GmbH, kas ražo un izplata SILOKING barības maisītājus - dalītājus vairāk nekā 50 valstīs visā pasaulē, JOSKIN S.A. Beļģijas ražotājs ar 30 gadu pieredzi lauksaimniecības mucu nišā, kā arī graudu un universālās traktoru pašizgāzēja piekabes un puspiekabes, sadarbībā ar Čehijas ražotāju BEDNAR FMT piedāvā uzkarināmus un velkamus augsnes apstrādes diskus. Ir dažādi modeļi, kuri piemēroti dažādām traktoru jaudām un augsnes īpašībām. No 2015.gada ir izveidojusies veiksmīga sadarbība J&M MANUFACTURING CO., INC., kas ir vadošais graudu pārkraušanas piekabju ražotājs ASV. Uzņēmums jau vairāk nekā 50 gadus nodrošina lauksaimniekus ar uzticamām, inovatīvām un kvalitatīvām graudu pārkraušanas piekabēm ne tikai Ziemeļamerikā, bet ārpus tās.¹⁰³ No 2021. gada SIA AR AGRO ir Lauksaimniecības un Industriālās Tehnikas asociācijas biedrs.

SIA "AR AGRO" pēc pārdošanas komanda ar rezerves daļām un servisu nodrošina visus lauksaimniecības agregātus un mašīnas, kas ietilpst uzņēmuma piedāvājumā. Papildus tam piedāvājam plašu klāstu ar traktoru, kombainu un agregātu apkopes un remonta rezerves daļām.

¹⁰³ SIA AR AGRO mājas lapa, www.aragro.lv

Uzņēmuma klāstā ir pieejams ļoti plašs sortiments ar pasaulē vadošo un mazāk zināmo ražotāju apkopēm un remontiem nepieciešamajiem materiāliem. Kopā ar saviem ilggadējiem partneriem uzņēmums spēj piedāvāt nepieciešamo no vairāk kā 300 000 dažādām vienībām, kurās ietilpst gan dilstošās, gan oriģinālās un analogās rezerves daļas gandrīz jebkura ražotāja lauksaimniecības tehnikai, traktoram vai kombainam. Viņi nodrošina rezerves daļas Joskin, Siloking, Bednar, Bergmann, Kelly, ROC, Vogelsang, Gustrower, Maschio, Gaspardo, Muthing, John Deere, Hew Holland, Claas, Fendt, Deutz-Fahr, Valtra - Valmet, Amazone, Vaderstad, Kverneland, Vicon, RAU, Taarup, Lemken, Strautmann, Krone, Kemper, Case IH, Ford, Kuhn, Massey Ferguson, Pottinger, Gaspardo, Walterscheid, Weasler, Lechler, Teejet, DANA Spicer, Jurop un daudziem citiem ražotājiem.

No 2019 gada SIA AR AGRO piedāvā arī lietoto traktoru un traktortehnikas tirgus izpēti, to servisa vēstures izzināšanu, fizisku apskati, pirkuma darījuma noformēšanu, kā arī drošu tehnikas piegādi. Sagatavo un veic lietotās tehnikas pārdošanu Latvijas un eksporta tirgos.¹⁰⁴

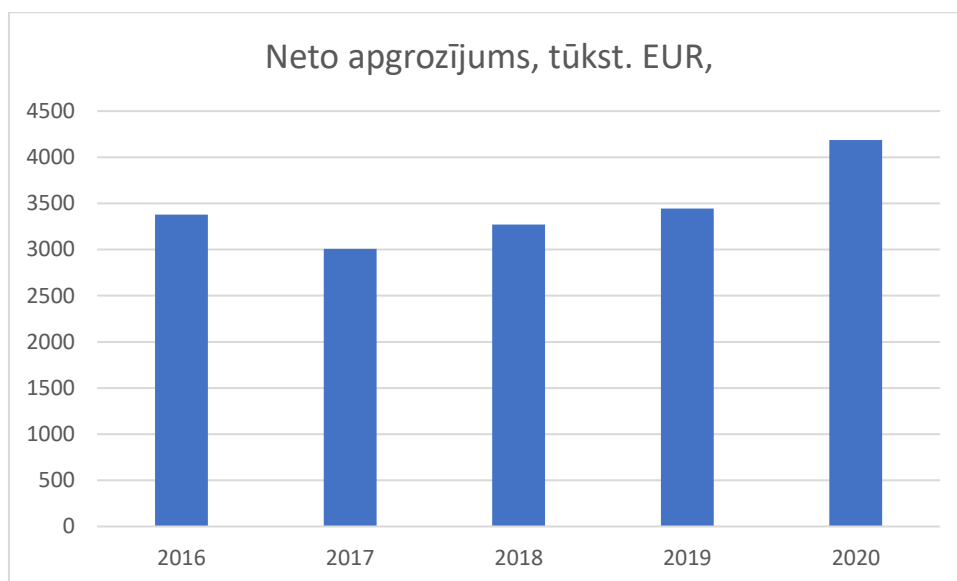
Vairāk kā 10 gadus Latvijā SIA AR AGRO pārstāv Eiropas vadošo lopbarības piedevu ražotāju - Vācijas uzņēmumu "Sano - Moderne Tierernahrung GmbH". Šī ražotāja piedevu sortiments balstās uz atziņu, ka maksimāls dzīvnieku ražīgums un līdz ar to ienesīga saimniekošana ir iespējama tikai ar veselīgiem dzīvniekiem. Sano produktu klāstā ir minerālbarība, mikroelementi, piena aizstājēji teļiem, vitamīni un protenīni, konservanti skābarībai un citi produkti.¹⁰⁵

Lai palīdzētu lauksaimniekiem, 2011. gadā SIA AR AGRO uzsāka piedāvāt šķidrmēsļu un digestāta loģistikas pakalpojumus. Gadu gaitā šo pakalpojumu uzņēmums ir mērķtiecīgi attīstījis un šobrīd uzņēmuma rīcībā ir plašs tehniskais parks, lai apkalpotu klientus īsos termiņos par pievilcīgu cenu. Uzņēmums piedāvā lauksaimniekiem izmantot arī cietā organiskā mēslojuma kļiedēšanas servisa pakalpojumu, jo komposta, kūtsmēsļu vai citu organisko vielu kļiedēšanas laiks bieži pārklājas ar ražas novākšanu, augsnes apstrādi vai sēju. Vasaras sezonā uzņēmums kopā ar sadarbības partneriem piedāvā pilna servisa zāles skābarības sagatavošanas pakalpojumus - pļaušanu, grābšanu, ārdīšanu, smalcināšanu, transportu un pildīšanu maisos/tuneļos. Savukārt rudens sezonā uzņēmums veic kukurūzas skābarības smalcināšanas un transporta pakalpojumus.

¹⁰⁴ SIA AR AGRO mājas lapa, www.aragro.lv

¹⁰⁵ Turpat

Gan graudkopībā, gan lopkopībā ir daudzu svarīgi darbi, kuri ir izteikti sezonāli vai īslaicīgi. Iegādāties tehniku to paveikšanai nav ekonomiski izdevīgi, tādēļ SIA AR AGRO piedāvā dažādas lauksaimniecības mašīnas un agregātus nomu.¹⁰⁶

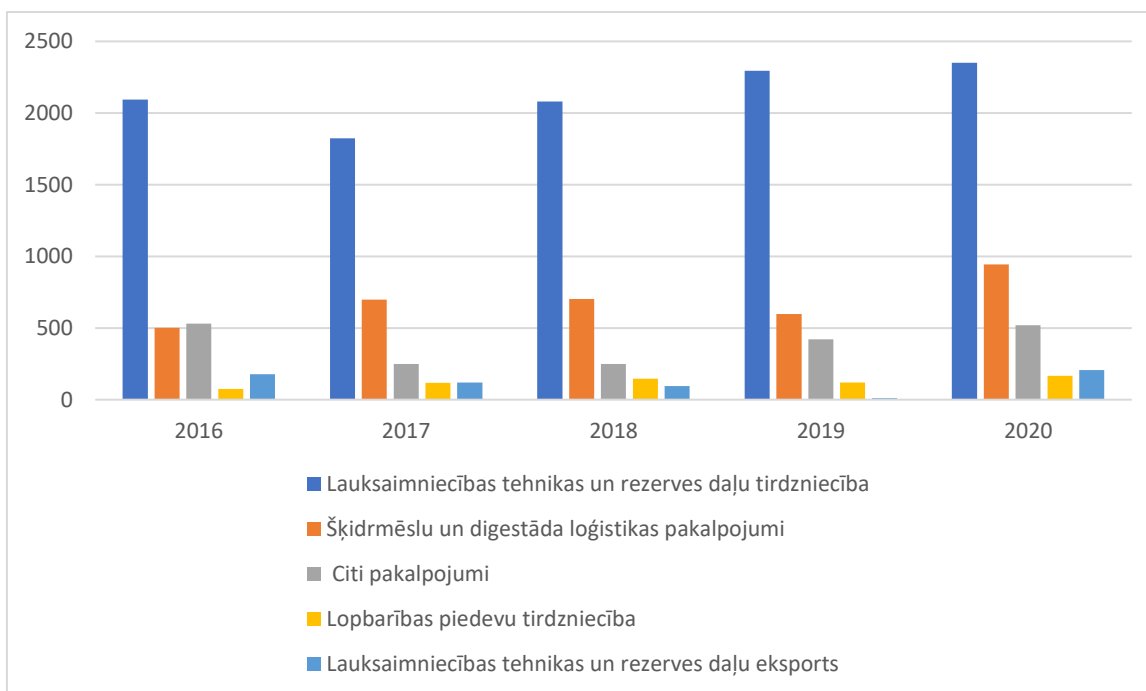
2.1. attēls Uzņēmuma SIA AR AGRO neto apgrozījums no 2016. gada līdz 2020. gadam, tūkstošos EUR.

Avots: Autora izveidot, pamatojoties uz SIA AR AGRO Gada pārskatiem no 2016. gada līdz 2020. gadam

Attēlā 2.1 attēlotā informācija parāda uzņēmuma SIA AR Agro neto apgrozījumu no 2016. gada līdz 2020. gadam, tūkstošos EUR. Izvērtējot gada pārskata datus, redzam, ka sākot no 2017. gada uzņēmumam ir izdevies vienmērīgi kāpināt apgrozījumu. Apgrozījuma kāpums ir saistīts ar jaunu, specifisku lauksaimniecības pakalpojumu ieviešanu.

Apkopojot informāciju, kas attēlota 2.2. attēlā, darba autore secina, ka galvenais pamatdarbības veids, kas nodrošina uzņēmuma apgrozījumu ir Lauksaimniecības tehnikas un rezerves daļu tirdzniecība. Pēdējos trīs gados, tas nemainīgi turas virs 2 milj. EUR. Nākamā nozare, kurā pateicoties nopietnām investīcijām 2017. gadā, ir izdevies kāpināt apgrozījumu, ir šķidrmēslu un digestāta loģistikas pakalpojumi.

¹⁰⁶ SIA AR AGRO mājas lapa, www.aragro.lv

2.2. attēls SIA AR Agro neto apgrozījuma struktūra pa pakalpojumu veidiem. tūks. EUR

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz SIA AR AGRO Gada pārskatiem no 2016. gada līdz 2020. gadam

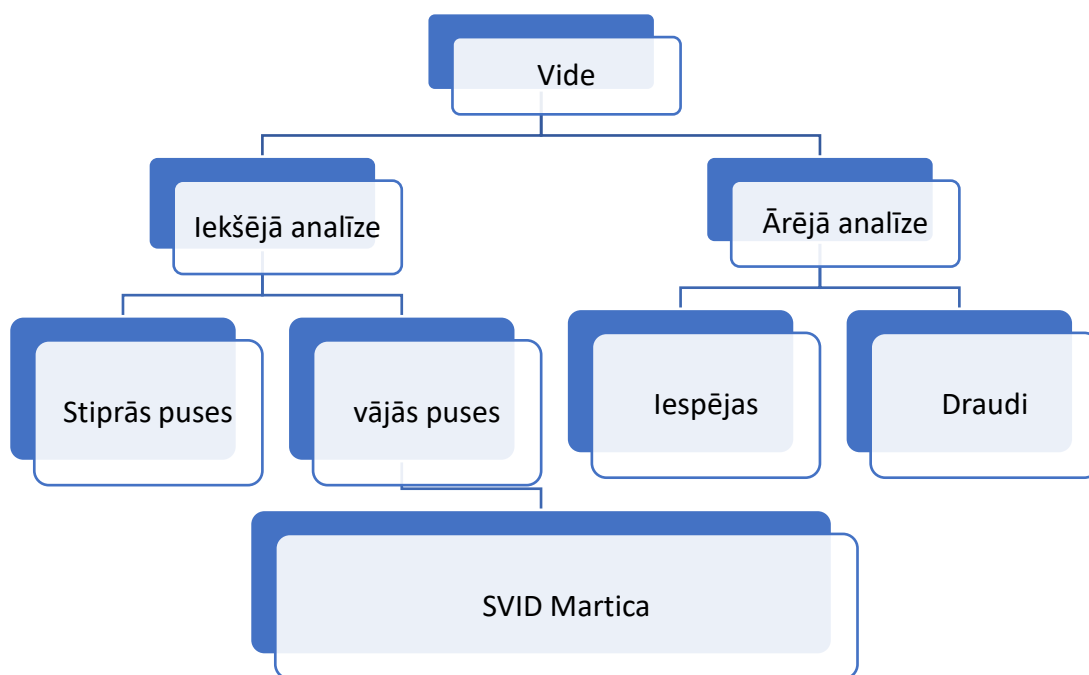
Šim pakalpojumam pēdējos gados ir izdevies piesaistīt vairākus mūsdienīgus lopkopības un biogāzes uzņēmumus, kuri novērtē organiskā mēslojuma šķīdumēslu un digestāta augstvērtīgumu, bet to transportēšana un iestrāde uz lauka optimālos termiņos viņiem ir problemātiska. 2020. gadā šķīdumēslu un digestāta loģistikas pakalpojumu apgrozījums jau sasniedza 924 tūks. EUR. Šo pakalpojumu turpmākajos gados ir plānota aktīvi piedāvāt arī Lietuvas uzņēmumiem.

Lai arī šobrīd var teikt, ka Covid -19 krīze ir pārvarētā, tā ietekme uz biznesu ir milzīga un skar ne tikai tās industrijas, kuras sākotnēji valdība uzskaitīja par visvairāk cietušajām (tūrisms, sabiedriskā ēdināšana, loģistika utt.), bet arī atstāj ietekmi uz citām nozarēm. Var būt apstādināti ražošanas izejmateriālu piegādes kanāli, sadarbības partneri var sākt kavēt rēķinu apmaksas termiņus, darbinieki var saslimt un nenodrošināt attiecīgās darba funkcijas, rūpnīcas telpas var nākties slēgt, iesāktie projekti var ievilkties vai tikt atcelti utt.¹⁰⁷ Tādēļ SIA AR Agro vadībai jābūt gataviem reaģēt uz jebkuriem draudiem un notikumiem biznesā.

¹⁰⁷ Mihejonkova J., (2019) Kā covid-19 ietekmēs 2019. gada finanšu pārskatu?, I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ka-covid-19-ietekmes-2019-gada-finansu-parskatus/16819>

2.2.SIA AR Agro SVID analīze

Mūsdienās lielākā daļa organizāciju nodarbojas ar stratēģisko plānošanu. Stratēģiskā plānošana ir veids, kā palīdzēt organizācijai jābūt produktīvākai, palīdzot virzīt resursu piešķiršanu mērķu sasniegšanai. Stratēģiskās vadības procesa fāzes ir ārējā un iekšējā analīze, ko sauc arī par SVID analīze. Veicot ārēju analīzi, organizācija identificē kritiskos draudus un iespējas konkurences vidē. Tas arī pārbauda, kā šajā vidē ir iespējamās attīstīt konkurenci un kāda ir evolūcijas ietekme uz organizācijas draudiem un iespējām. Lai gan ārējā analīze koncentrējas uz vides apdraudējumiem un iespējām, ar kurām saskaras organizācija, iekšējā analīze palīdz organizācijai identificēt tās stiprās un vājās puses. Tas arī palīdz organizācijai saprast, kuri no tās resursiem un iespējām, visticamāk, ir avoti konkurences priekšrocībā un kas, visticamāk, nebūs šādu priekšrocību avoti. Pamatojoties uz SVID analīzi, organizācijas var izvēlēties piemērotu stratēģiju.¹⁰⁸

2.3 att. SVID analīzes shēma¹⁰⁹

¹⁰⁸ Gurel E.(2017.08) SWOT ANALYSIS: A THEORETICAL REVIEW, *Journal of International Social Research* 10(51):994-1006

¹⁰⁹ Turpat

Tabulā 2.1. ir detalizēti atspoguļotas uzņēmuma SIA AR AGRO stiprās puses ar iespējām tirgū, vienlaicīgi izslēdzot vājās puses, kā arī samazinot draudus nākotnē.

2.1. tabula

Uzņēmuma SIA AR AGRO SVID analīze 2021. gada

Stiprās puse	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> • Uzņēmuma vadība spēj uzlabot uzņēmuma darbību, pielāgojoties mūsdienu tendencēm • Uzņēmuma vadība ir plaša un ilgstoša pieredze esošajā nozarē • Skaidra vīzija un stratēģija uzņēmuma attīstībā • Preču un pakalpojumu cenas un kvalitāte ir augstā līmenī, tā tiek nepārtraukti kontrolēta un uzlabota • Noslēgti sadarbības līgumi ar ārvalstu piegādātājiem • Cenu politika ir piemērota patērētāju prasībām • Darbinieku nemainība, liela pieredze un profesionalitāte 	<ul style="list-style-type: none"> • sezonāls darbības raksturs • Telpu trūkums lielu preču krājumu veidošanai • Nepietiekamas mārketinga aktivitātes • Naudas plūsmas mainība • Zemi likviditātes rādītāji
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> • ievērojamas produktivitātes paaugstināšanas iespējas, ieviešot jaunu tehniku un tehnoloģijas; • attīstot ekskluzīvus pakalpojumus ko nepiedāvā konkurenti; • iespēja piedalīties ES fonda finansētajos projektos; • iespēja piedalīties valsts un pašvaldību iepirkumos; • ilggadīgi sadarbības partneri; • Jaunu pakalpojumu izveidē 	<ul style="list-style-type: none"> • Var tikt kavēti piegāžu grafiki un termiņi, tā neizpildot līguma nosacījumus, soda naudas • Nodokļu politikas nestabilitāte • konkurence; • nozīmīgāko sadarbības partneru zaudēšana; • maksātspējas samazināšanās; • Likumdošana, kas saistīta ar pārstāvētām nozarēm, bieži mainās

<ul style="list-style-type: none"> • Jaunu prešu un tehnikas piedāvājumu izveidē; • Moderno informācijas tehnoloģiju izmantošana • mārketinga aktivitātēs. • Aktīvāka Baltijas tirgus apguve; • Efektīvāka un aktīvāka sociālo tīklu izmantošana. • Jaunu mārketinga elementu izmantošana klientu piesaistē ; • Dažādu mārketinga un informatīvo materiālu izdošana par jaunākajām precēm, akcijām un citiem piedāvājumiem klientiem; • Jauni sadarbības partneri un piegādātāji 	<p>un papildinās, nesistemātiski nodokļu politikas grozījumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vides aizsardzības prasību palielināšana • Jaunu konkurentu parādīšanās • Piegādātāju noteikumu izmaiņas • Produktu un preču cenu paaugstināšanās • Degvielas cenas paaugstinājums
--	---

Avots: Autores izveidots

Novērtējot SVID analīzes rezultātus, autore secina, ka uzņēmumam SIA AR Agro ir daudz stipro pušu. Uzņēmumam ir profesionāla vadība un pieredzējuši-profesionāli darbinieki. Ņemot vērā, ka lauksaimniecības nozarē šobrīd novērojams nopietns profesionālu darbinieku trūkums, šīs iemesla dēļ uzņēmuma konkurēt spēja ir lielāka. Tapāt nozīmīga uzņēmuma stiprā puse ir vadības spēj uzlabot uzņēmuma darbību, pielāgojoties mūsdienu tendencēm nemitīgi paplašinot pakalpojumu un produktu klāstu, kas arī uzlabo uzņēmuma konkurenci.

Izvērtējot šī brīža starptautisko situācija saistībā ar COVID 19 slimības izplatību, uzņēmuma darbībai vislielākais drauds ir iespējamie piegāžu grafiku kavējumi un neiekļaušanās termiņos, tādējādi neizpildot līguma nosacījumus. Transporta pakalpojumu sniedzēji ļoti bieži nevar nodrošināt piegādes termiņos, kas apgrūtina tālāku preču piegādi klientiem. Neizpildot līguma nosacījumus uzņēmumam var draudēt nopietnas soda naudas. Otrs lielākais drauds, kas var būtiski ietekmēt uzņēmuma sniegto pakalpojumu izmaksas ir degvielas cenu kāpums. Ņemot vērā šī brīža tirgus situāciju energoresursu nozarē, degvielas cenu kāpums vēl nav sasniedzis griestus. Šis cenu kāpums uzņēmuma būs jāsedz no saviem līdzekļiem, jo pakalpojumu līgumi jau noslēgti rudenī, kad tik krasas cenu izmaiņas netika prognozētas.

Savukārt, pēc darba autores domām, uzņēmuma vājās puses ir pakalpojumu sniegšanas sezonālais darbības raksturs. Lai arī šķidrmēslu izvešanas pakalpojumus drīkst sniegt laika posmā no marta līdz novembrim, darbinieki tiek algoti visu gadu. Uzņēmumam jāspēj sezonas laikā izveidot pietiekamus finanšu līdzekļu uzkrājumus, lai spētu nodrošināt darbinieku atalgojumu arī nesezonā. Otra uzņēmuma vājā puse ir telpu trūkums lielu preču krājumu veidošanai, kas varētu veicinātu konkurētspēju, jo piegādātāji nodrošina lielas atlaides pie liela apjoma preču pasūtījumiem. Pēc autores domām, šo problēmu nākotnē ir iespējas atrisināt uzceļot noliktavu preču uzglabāšanai.

Tā kā uzņēmums ir augošs un vadība ir diezgan elastīga uz izmaiņām tirgū, pēc autores domām SIA AR Agro paveras daudz dažādu iespēju tirgus daļas paplašināšanā un stabilizācijā. Viena no būtiskākajām iespējām ir attīstot ekskluzīvus pakalpojumus ko nepiedāvā konkurenti. Jau šobrīd uzņēmums piedāvā augsnes kaļķošanas pakalpojumus, kuru Latvijā neviens cits nepiedāvā. Vadība aktīvi strādā pie Eiropas un pasaules lauksaimniecības nozares izpētes ar mērķi piedāvāt ar vienu jaunos, efektīvus un nebijušus pakalpojumus arī Latvijā. Vēl viena būtiska iespēja uzņēmumam būtu aktīvāka Baltijas tirgus apguve. Šobrīd gan atsevišķu tehnikas vienību piegāde notiek, gan uz Lietuvu, gan uz Igauniju, bet tā ir ļoti maza, tikai 3 % no kopējā tehnikas un rezerves daļu apgrozījuma uzņēmumā. Darba autore uzskata, ka būtu iespējama arī pakalpojumu sniegšana Lietuvas uzņēmumiem, jo SIA Ar Agro atrašanās vieta ir tuvu Lietuvas robežai, kas paver iespēju piemēram šķidrmēslu pakalpojumus sniegt arī tur.

2.3. SIA AR Agro finanšu pārskata un vadības ziņojuma sagatavošana

Lai pilnvērtīgi varētu veikt uzņēmuma SIA AR Agro saimniecisko izvērtējumu, būtiski ir pārliecināties, vai uzņēmuma gada pārskats tiek sagatavots saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem dokumentiem. Šajā apakšnodaļā darba autore pētīs un novērtēs uzņēmuma gada pārskata sastādīšanas metodiku.

Saskaņā ar likumu „Grāmatvedības likums” uzņēmuma SIA AR Agro vadītājs organizē grāmatvedības kārtošānu – grāmatvedību kārtots algots grāmatvedis. Ar grāmatvedi noslēgts darba līgums, kurā ir noteiktās pušu pienākumi, tiesības un atbildība par grāmatvedības uzskaites jautājumiem. Par grāmatvedības kārtošānu un visu saimnieciskos darījumus apliecinājošo dokumentu oriģinālu, kopiju vai datu attēlu saglabāšanu ir atbildīgs uzņēmuma vadītājs. Uzņēmumā ir ieviesti “Vispārējie grāmatvedības kārtošānas un organizācijas noteikumi”, un to sastāvdaļa “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”, saskaņā ar kuriem uzņēmumā tiek sagatavots gada pārskats.

Pirmām kārtām Gada pārskata sagatavošanas vajadzībām tiek veiktas inventarizācijas, nosakot SIA AR Agro īpašuma vai lietojuma objektu apjomu dabā un salīdzinot ar debitoriem un kreditoriem prasījumu un saistību summas pārskata gada bilances datumā. Pārskata gada slēguma inventarizācijas veic atbilstoši uzņēmuma "Noteikumiem par inventarizāciju veikšanu". Atbilstoši noteikumiem veic šādas inventarizācijas:

- norēķinus ar debitoriem un kreditoriem salīdzina pēc stāvokļa 31. decembrī;
- pamatlīdzekļus un krājumus, pamatojoties uz uzņēmuma vadītāja rīkojumu, inventarizē laika periodā no pārskata gada 1. decembra līdz 31. decembrim;
- pārējos aktīvus inventarizē pārskata gada pēdējā darba dienā.

Kā arī papildus pārskata gadam sekojošā gada janvārī tiek veiktas šādas pārbaudes un procedūras:

- pārbaudīti ieraksti izmaksu un ieņēmumu grāmatvedības kontos;
- salīdzināta datorprogrammas *Tildes Jumis* analītiskās uzskaites moduļos uzkrātās informācijas kopsummu atbilstība grāmatojumiem moduļa *Virsgrāmata* galvenās grāmatas kontu atlikumiem;
- visi nodokļu aprēķini un nomaksas salīdzinātas ar VID datiem;
- pārbaudīta pareiza pamatlīdzekļu amortizācijas un nolietojuma aprēķināšana;
- pārbaudītas nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu uzskaites kartītes;
- pārbaudīti nākamo periodu izdevumu, ilgtermiņa ieguldījumu, debitoru un krājumu vērtības korekciju, uzkrājumu, atliktā nodokļa un uzkrāto saistību posteņi, veicot to izmaiņu aprēķinu un ieogrāmatošanu.

Nemot vērā GPKGPL uzņēmums SIA AR Agro pēc panta nr.91 ir pakļauts Gada pārskata revīzijai. Uzņēmuma "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi" nosaka, ka Gada pārskata revīzijas vajadzībām *Excel* tabulā tiek sagatavots pārskats, kurā iekļauj galvenās grāmatas kontus ar to atlikumiem pārskata gada 31. decembrī. Visi revīzijas laikā veiktie labojumi un papildu ieraksti pirms to ieogrāmatošanas tiek iekļauti šajā tabulā un salīdzināti ar revidenta veiktajiem ierakstiem. Grāmatvedības konti ierakstiem par pārskata gadu tiek slēgti pēc gada pārskata revīzijas pabeigšanas.

Minētie noteikumi tāpat nosaka, ka SIA Ar Agro Gada pārskats kā vienots kopums sastāv no finanšu pārskata un vadības ziņojuma par uzņēmuma attīstību pārskata gadā. Finanšu pārskats sastāv no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina un pielikuma. Saskaņā ar Gada pārskatu un konsolidēto gadu pārskatu likums uzņēmumam nav jā sagatavo Naudas plūsma un Pašu kapitāla izmaiņu pārskats. Finanšu pārskatā jānorāda LR normatīvi akti, saskaņā ar kuriem

pārskats ir sagatavots. Kā arī jāizvēlas un jālieto visi LR normatīvie akti un visām prasībām atbilstīga grāmatvedības politika. Neatbilstīgas grāmatvedības politikas lietošanu neattaisno nedz piezīmes, nedz paskaidrojošie materiāli. Atkāpes no grāmatvedības politikas pieļaujamas tikai, lai nodrošinātu patiesu un skaidru priekšstatu.

Grāmatvedības politikai ir jānodrošina, ka finanšu pārskats sniedz tādu informāciju, kas:

- ir derīga finanšu pārskata lietotājiem, lai pieņemtu lēmumus;
- ir ticama, jo pārskats: pareizi uzrāda uzņēmuma darbības rezultātus un finansiālo stāvokli; uzrāda ne tikai notikumu un darījumu juridisko formu, bet arī to ekonomisko būtību;
- nav subjektīva, lai sasniegtu noteiktus mērķus;
- ir piesardzīga - tiek ņemti vērā visi paredzamie uzņēmuma zaudējumi;
- visos būtiskajos aspektos ir pilnīga – tiek iekļauta visa būtiskā informācija.
- Finanšu pārskatu piecas galvenās kvalitātes pazīmes ir saprotamība, atbilstība, ticamība, būtiskums un salīdzināmība.

Saprotamība: informācija ir viegli saprotama finanšu pārskata lietotājiem. Tiek pieņemts, ka tās lietotājiem ir priekšzināšanas uzņēmējdarbībā, ekonomikā un grāmatvedībā, kā arī vēlme pietiekami rūpīgi iepazīties ar šo informāciju.

Atbilstība: informācija ir atbilstīga, ja tā ietekmē finanšu pārskata lietotāju lēmumus.

Ticamību raksturo:

- precīzs atspoguļojums: bilancei ir patiesi jāataino darījumi un citi notikumi, kuru rezultātā pārskata datumā veidojas aktīvu, saistību un pašu kapitāla elementu atzīšanas kritērijiem atbilstoši posteņi,
- atspoguļošana pēc darījumu būtības, nevis dokumentu juridiskās formas;
- neitralitāte: informācija nedrīkst būt subjektīva,
- piesardzība: posteņu novērtēšana jāveic ar pienācīgu piesardzību, ievērojot šādus nosacījumus:
- pārskatā jāiekļauj tikai līdz bilances datumam iegūtā peļņa; jāņem vērā visas paredzamās riska summas un zaudējumi, kas radušies pārskata gadā vai iepriekšējos gados, arī tad, ja tie kļuvuši zināmi laika posmā starp bilances datumu un dienu, kad tiek parakstīts gada pārskats; jāaprēķina un jāņem vērā visas vērtības samazināšanās un nolietojuma summas neatkarīgi no tā, vai pārskata gads tiek noslēgts ar peļņu vai zaudējumiem;

- pilnīgums: informācijai jābūt tik pilnīgai, cik to atļauj saprātīga būtiskuma un izmaksu attiecība - jāatrod optimālākais samērs starp priekšrocībām, ko dod pilnīga informācija, un priekšrocībām, ko nodrošina savlaicīga informācija.
- Būtiskums: jānorāda visi posteņi, kuri būtiski ietekmē gada pārskata lietotāju novērtējumu vai lēmumu pieņemšanu. Var nenorādīt maznozīmīgus posteņus, kuri būtiski nemaina gada pārskatu, bet padara to pārāk detalizētu. Šajā gadījumā bilancē, peļņas vai zaudējumu aprēķinā, naudas plūsmas pārskatā un pašu kapitāla izmaiņu pārskatā norādāmi apvienoti posteņi, bet to detalizējums sniedzams pielikumā.
- Salīdzināmība: jābūt iespējai salīdzināt finanšu pārskatus laika gaitā, lai noteiktu tā finansiālā stāvokļa un darbības rezultātu tendences, izmantojot tās pašas novērtēšanas metodes, kas izmantotas iepriekšējā pārskata gadā. Katra pārskata gada sākuma bilancei jāskaidro ar iepriekšējā gada slēguma bilanci.¹¹⁰

Tā pat uzņēmuma Finanšu pārskats, tiek sagatavots saskaņā ar uzkrāšanas principu: peļņas vai zaudējumu aprēķinā jāietver ar pārskata gadu saistītie ieņēmumi un izmaksas neatkarīgi no maksājuma datuma un rēķina saņemšanas vai izrakstīšanas datuma.

Finanšu pārskata sagatavošanā ir jāievēro saskaņošanas princips: izdevumus atzīt peļņas vai zaudējumu aprēķinā, pamatojoties uz tiešu saistību starp izmaksu rašanos un konkrēta ienākumu posteņa nopelnīšanu. Saskaņošanas principa lietošana nevar būt par pamatu, lai bilancē atzītu posteņus, kas neatbilst aktīvu vai saistību definīcijām.

Darbības turpināšanas pieņēmums tiek lietots, pieņemot, ka uzņēmums negrasās izbeigt savu darbību vismaz 12 mēnešus pēc pārskata gada beigām.

SIA AR Agro “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”, arī nosaka pamatprasības informācijas atspoguļošanai un pārskata noformēšana:

- Bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņi jāatspoguļo katrs atsevišķi shēmās norādītajā secībā. Ar arābu cipariem apzīmētos posteņus (-iem) ir atļauts: sadalīt sīkāk; pievienot jaunus posteņus, ja to saturs nav ietverts kādā jau esošajā postenī; apvienot, ja to summas ir nenozīmīgas vai šāds apvienojums rada lielāku skaidrību.
- Finanšu pārskata sastāvdaļu posteņi, kuros nav summas, jāuzrāda tikai tad, ja iepriekšējā gada pārskatā ir bijis attiecīgs postenis ar summu.

¹¹⁰ SIA AR Agro “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”,

- Aktīvu un saistību posteņus nedrīkst savstarpēji ieskaitīt, izņemot gadījumus, kad savstarpēju ieskaitīšanu pieprasa vai atļauj saistošie LR normatīvie akti.
- Posteņu uzrādīšanas un klasifikācijas veids finanšu pārskatos saglabājas nemainīgs no perioda periodā, izņemot, ja: to pamato nozīmīgas pārmaiņas uzņēmuma darbības veidā vai finanšu pārskata analīze; izmaiņas pieprasa normatīvie akti.
- Peļņas vai zaudējumu aprēķina pārskata shēmu nākamajā pārskata gadā maina tikai tad, ja to prasa īpaši apstākļi un ja pēc vienas un tās pašas shēmas tas ir sagatavots vismaz divus gadus pēc kārtas.
- Finanšu pārskatā uzrāda iepriekšējo periodu salīdzināmo informāciju. Salīdzināmo informāciju iekļauj pielikumā, ja tas palīdz saprast kārtējā perioda finanšu pārskatu.
- Ja posteņu uzrādīšana vai informācijas klasifikācija finanšu pārskatā tiek mainīta, salīdzināmās summas arī pārklasificē, pielikumā uzrādot pārklasificēšanas būtību, summu un iemeslu.
- Ja pārklasificēšana nav iespējama, ir jāskaidro iemesls. Posteņu pārklasificēšana nedrīkst ietekmēt pārskata perioda neto peļņu vai zaudējumus un pašu kapitāla posteņus.

Pamatnoteikumi finanšu pārskata noformēšanai:

- finanšu pārskatu identificē un nodala no citas tajā pašā dokumentā ietvertās informācijas, piemēram, no vadības ziņojuma;
- katru finanšu pārskata sastāvdaļu skaidri identificē;
- uzskatāmi uzrāda zemāk minēto informāciju un, ja tas nepieciešams, atkārtō;
- uzņēmuma nosaukumu;
- pārskata nosaukumu (finanšu pārskats) un pārskata sastāvdaļas (piemēram, pielikums) nosaukumu;
- bilances datumu un pārskatā lietoto naudas vienību;
- periodu, ko aptver finanšu pārskats.¹¹¹

Bilance tiek sagatavota atbilstoši Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums 16. pantā dotajām shēmām. Aktīvi ir uzņēmuma resursi, kuri iegūti savā rīcībā pagātnes notikumu rezultātā, un no kuriem nākotnē uzņēmumam ir sagaidāms ekonomisks izdevīgums. Aktīvu klasificē kā apgrozāmo līdzekli šādos gadījumos:

- to paredz realizēt vai patērēt uzņēmuma pamatdarbības cikla ietvaros;
- to tur galvenokārt tirdzniecības nolūkiem vai īslaicīgi un to paredz realizēt 12 mēnešu laikā pēc bilances datuma;

¹¹¹ SIA AR Agro "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi",

- tā ir nauda vai tās ekvivalents, kam ir neierobežotas lietošanas iespējas.

Uzņēmuma bilancē tiek iekļautas šādas apgrozāmo līdzekļu grupas:

- krājumi,
- debitori,
- nauda.

Katram debitoru parādu postenim bilancē atsevišķi norāda summas, kas saņemamas gada laikā un kas saņemamas vēlāk nekā gada laikā pēc bilances datuma. Radniecīgo sabiedrību parādi bilancē tiek uzrādīti atsevišķi. Aktīvus, kas saskaņā ar šiem noteiktajiem nosacījumiem nav apgrozāmie līdzekļi, uzrāda kā ilgtermiņa ieguldījumus. Uzņēmuma bilancē tiek iekļautas šādas ilgtermiņa ieguldījumu grupas:

- ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi,
- pamatlīdzekļi.

Ilgtermiņa ieguldījumus un apgrozāmos līdzekļus, kā arī ilgtermiņa un īstermiņa saistības bilancē atspoguļo atsevišķi.

Bilances pasīvi ir uzņēmuma līdzekļu avoti:

- pašu kapitāls,
- uzkrājumi,
- ilgtermiņa un īstermiņa saistības.

Uzņēmuma pašu kapitālu veido:

- daļu kapitāls,
- pārskata gada nesadalītā peļņa,
- iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa.¹¹²

Postenī *Pārskata gada nesadalītā peļņa* parāda summu, kas atbilst peļņas vai zaudējumu aprēķina postenī *Pārskata gada peļņa vai zaudējumi* norādītajai summai. Uzņēmums peļņas sadali vai zaudējumu segšanu uzrāda nākamā gada pārskatā, attiecīgi samazinot postenī *Iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa vai nesegtie zaudējumi* pārskata gada sākumā norādīto summu.

Saistības ir uzņēmuma pašreizējs pienākums, ko radījuši pagātnes notikumi, ja ir sagaidāms, ka, šo pienākumu izpildot, uzņēmums zaudēs ekonomiskā izdevīguma resursus.

Saistības klasificē kā īstermiņa saistības, ja tās atbilst kādam no šiem nosacījumiem:

¹¹² SIA AR Agro "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi",

- par tām paredz norēķināties uzņēmuma pamatdarbības cikla ietvaros;
- par tām norēķināsies ne vēlāk kā 12 mēnešu laikā pēc bilances datuma.

Īstermiņa saistības ir parādi piegādātājiem un darbiniekiem un līdzīgas saistības, kas rodas uzņēmuma pamatdarbības cikla ietvaros. Šādas saistības klasificē kā īstermiņa saistības arī tad, ja norēķināšanās termiņš par tām iestājas vēlāk nekā 12 mēnešu laikā pēc bilances datuma.

Īstermiņa saistībās ietver arī tādas saistības, par kurām norēķinās 12 mēnešu laikā pēc bilances datuma, kaut arī norēķināšanās nenotiek uzņēmuma pamatdarbības cikla ietvaros, piemēram, kārtējā kredīta maksājamā daļa, bankas kredītlīnija, dividendes un nodokļi.

Saistības, kuru maksāšanas termiņš ir garāks par 12 mēnešiem un kuras paredzētas apgrozāmo līdzekļu finansēšanai vai īstermiņa saistību segšanai, ir ilgtermiņa saistības.

Galvenie saistību posteņi uzņēmumam ir:

- uzkrājumi,
- norēķini par aizņēmumiem,
- parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem,
- nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas,
- norēķini par darba samaksu,
- norēķini par neizmaksātajām dividendēm,
- uzkrātās saistības.

Katram kreditoru parādu posteņim bilancē atsevišķi norāda summas, kas maksājamas gada laikā un kas maksājamas vēlāk nekā gada laikā pēc bilances datuma. Atsevišķi tiek norādītas arī īstermiņa un ilgtermiņa kreditoru parādu kopsummas. Parādi radniecīgajām un asociētajām sabiedrībām bilancē tiek uzrādīti atsevišķi.¹¹³

Savukārt Peļņas vai zaudējumu aprēķina sastādīšanai Uzņēmums SIA AR Agro lieto Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 41. pantā doto shēmu. Visus ienākumu un izdevumu posteņus, kas atzīti pārskata periodā, iekļauj perioda peļņas vai zaudējumu aprēķinā, ja vien LR normatīvie akti neatļauj rīkoties citādi.

Neto apgrozījums ir ieņēmumi no uzņēmuma pamatdarbības, no kuras atskaitītas atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodoklis (PVN) un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar pārdošanu.

¹¹³ SIA AR Agro "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi",

Posteņos *Pārdošanas izmaksas* un *Administrācijas izmaksas* iekļauj ar tām saistītās:

- personāla izmaksas,
- materiālu izmaksas,
- pamatlīdzekļu nolietojuma un nemateriālo ieguldījumu vērtības norakstījumu summas un citas ar tām saistītās izmaksas.

Posteņos *Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi* un *Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas* iekļauj attiecīgi saimnieciskās darbības ieņēmumus vai izmaksas, kas:

- nav uzrādītas citos peļņas vai zaudējumu aprēķina posteņos,
- ir radušās saimnieciskās darbības rezultātā vai ir ar to saistītas, vai izriet tieši no tās, tajā skaitā:
- peļņa vai zaudējumi no ilgtermiņa ieguldījumu atsavināšanas,
- zaudējumi no ilgtermiņa ieguldījumu zudumiem,
- ieņēmumi no atgūtajiem nedrošo debitoru parādiem.

Posteņos *Procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi* un *Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas* iekļauj tādus finansiāla rakstura posteņus, kā:

- procentu ieņēmumus un izmaksas,
- neto rezultātu no ārvalstu valūtas kursu svārstībām,
- saņemtās un samaksātās soda naudas un līgumsodus.

Ieņēmumu un izdevumu ieskaitīšana atļauta:

- darījumiem, kuru mērķis nav peļņas gūšana, piemēram, pamatlīdzekļu pārdošana;
- līdzīgiem darījumiem (nav pamatdarbība), piemēram, peļņa vai zaudējumi no ārvalstu valūtas kursu svārstībām vai ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas.
- vienādiem vai līdzīgiem darījumiem, ja ar tiem saistītie ieguvumi, zaudējumi un izdevumi nav būtiski.

Pēc SIA AR Agro "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumiem", finanšu pārskata pielikumā jābūt ietvertai šādai informācijai:

- par pieņemto grāmatvedības politiku un tās atbilstību pieņēmumam, ka sabiedrība darbosies arī turpmāk, kā arī par jebkurām būtiskām izmaiņām pieņemtajā grāmatvedības politikā un šo izmaiņu ietekmi uz finanšu pārskatu;
- visu bilancē neiekļauto finansiālo saistību, sniegto garantiju vai citu iespējamo saistību kopsummu. Ja sabiedrība ir noslēgusi nomas vai īres līgumus, kuriem ir svarīga nozīme tās darbībā, šajos līgumos paredzētās saistības jānorāda īpaši. Ja sabiedrības aktīvi ir

iekļāti vai apgrūtināti ar kādu citu saistības nodrošinājumu, par to informē un norāda katra sniegtā nodrošinājuma veidu. Atsevišķi norāda visas saistības, kas attiecas uz pensijām un uz radniecīgiem vai asociētiem uzņēmumiem;

- vadībai izsniegto avansu, aizdevumu vai galvojumu saistību summas sadalījumā pa atsevišķām amatu grupām (padomes un valdes locekļi), norādot procentu likmes, svarīgākos nosacījumus un atmaksātās, norakstītās un atmaksājamās summas;
- par ieņēmumu vai izmaksu posteņiem, kas radušies tādu notikumu vai darījumu rezultātā, kuri nepārprotami atšķiras no sabiedrības parastajām darbībām un kuru bieža vai periodiska atkārtošana nav gaidāma, to summām un veidu.
- attiecībā uz katru ilgtermiņa kreditoru posteni — kreditoru parādu kopsummu, kuras samaksas termiņš ir ilgāks par pieciem gadiem pēc bilances datuma, kā arī kreditoru parādu kopsummu, kas ir segta ar nodrošinājumu, norādot nodrošinājuma veidu un formu;
- vidējais darbinieku skaits pārskata gadā;
- attiecībā uz katru ilgtermiņa ieguldījumu posteni norāda šādas ziņas:
 - a) iegādes izmaksas vai ražošanas pašizmaksa vai — attiecīgā gadījumā — patiesā vērtība vai pārvērtēšanā noteiktā vērtība pārskata gada sākumā un beigās,
 - b) vērtības palielinājumi, ieskaitot uzlabojumus pārskata gadā,
 - c) atsavināšana vai likvidācija pārskata gadā,
 - d) jebkura pārvietošana uz citu posteni pārskata gadā,
 - e) no ilgtermiņa ieguldījumu objekta iegādes vai pieņemšanas ekspluatācijā dienas aprēķināto vērtības samazinājuma korekciju kopsumma (turpmāk — uzkrātās vērtības samazinājuma korekcijas) pārskata gada sākumā un beigās,
 - f) pārskata gadā aprēķinātās vērtības samazinājuma korekcijas,
 - g) uzkrāto vērtības samazinājuma korekciju kopsummas izmaiņas saistībā ar ilgtermiņa ieguldījumu objektu atsavināšanu, likvidāciju vai pārvietošanu uz citu posteni pārskata gadā,
 - h) pārskata gadā ilgtermiņa ieguldījumu objektu ražošanas pašizmaksā iekļauto aizņēmumu procentu summa;
- informāciju par būtiskiem notikumiem pēc bilances datuma, kuri nav iekļauti bilancē vai peļņas vai zaudējumu aprēķinā.
- Ja pamatlīdzekļi ir novērtēti pārvērtētajās summās, piemērojot šā likuma 33.pantā doto iespēju, tad finanšu pārskata pielikumā ietver tabulu;

- sadalījumā pa bilancē norādītajiem pārvērtēto pamatlīdzekļu posteņiem sniegta informācija par vērtību, kāda būtu norādīta bilancē, ja attiecīgais postenis nebūtu pārvērtēts.

Uzņēmumā SIA Ar Agro Starpperiodu finanšu pārskatus sagatavo vienu reizi ceturksnī. Starpperiodu finanšu pārskati var tik sagatavoti pēc uzņēmuma valdes pieprasījuma 15 dienu laikā. Starpperiodu finanšu pārskati par gada ceturkšņiem sastāv no bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķina bez salīdzinošajiem rādītājiem. Peļņas vai zaudējumu aprēķinu rādītāji pārskatos tiek atspoguļoti akumulētā kārtībā.¹¹⁴

Izvērtējot uzņēmuma SIA Ar Agro “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumus” un to pielietojumu praksē, darba autore secina, ka uzņēmums ievēro visus Latvijas Republikā reglamentējošos normatīvos dokumentu, kas regulē Gada pārskata sastādīšanu un finanšu pārskats tiek sagatavot atbilstoši tiem.

Neskatoties uz to, ka uzņēmumam SIA AR Agro sagatavojot gada pārskatu ir arī jā sagatavo Vadības ziņojums, uzņēmuma “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”, to neregulē. Pēc autores domām tas ir būtisks trūkums, jo Vadības ziņojuma nozīme ir ļoti liela. Ņemot vērā faktu, ka uzņēmuma ārzemju sadarbības partneri ir tieši uzņēma gada pārskata lietotāji un daudzās valstīs Vadības ziņojumos iekļautā informācija ir lietotājiem būtiska, uzņēmumam būtu jāizstrādā papildus noteikumi šī dokumenta sagatavošanā, lai turpmāk tas negatīvi nevarētu ietekmēt sadarbības partneru lēmumus.

Vadības ziņojumus uzņēmumā SIA Ar Agro pilnībā balstoties uz gada pārskata datiem un vispārējo uzņēmuma finansiālo stāvokli sagatavo uzņēmuma vadība ciešā sadarbībā ar galveno grāmatvedi. Pēc darba autores domām uzņēmuma SIA Ar Agro Vadības ziņojumos iekļautā informācija atbilst GPKGPL 55. pantam par Vadības ziņojumu saturu. Vadības ziņojums sniedz skaidru informāciju par sabiedrības attīstību, darbības finansiālajiem rezultātiem un finansiālo stāvokli, kā arī informāciju par būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, ar kuriem sabiedrība saskaras. Šo informāciju pamato ar vispusīgu un visaptverošu sabiedrības attīstības, darbības finansiālo rezultātu un finansiālā stāvokļa analīzi atbilstoši attiecīgās sabiedrības darbības apjomam un sarežģītībai.¹¹⁵ Tā pat darba autore uzskata, ka plašāk un pārdomātāk uzņēmuma vadībai būtu jāstrādā pie papildus informācijas iekļaušanas Vadības ziņojumos, ņemt par piemēru starptautiskos standartus un praksi šādu dokumentu sastādīšanā.

¹¹⁴ SIA AR Agro “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”,

¹¹⁵ Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/277779-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likums>, 55.pants

Zinātnieku grupa Diouf, Dominique, Boiral un Olivier 2017.gadā veica pētījumu vadības ziņojumu integrēšanu ilgtspējas ziņojumos un praktisku pieeju korporatīvās ilgtspējas ziņošanai un dažādu ziņošanas vadlīniju un sistēmu ieviešanā. Neatkarīgi no tā apjoma, ziņošanai ir jārada saskaņots priekšstats par vērtībām, principiem, pārvaldību, praksi un ekonomiskajiem rezultātiem. Ilgtspējības jomā ziņošana ļauj ieinteresētajām personām labāk novērtēt organizācijas riskus un uzticamību, kā arī ilgtermiņa izaicinājumus, ar kuriem organizācija saskaras.¹¹⁶ Darba autore uzskata, ka tuvākajos gados noteikti sagaidāma vienota nostāja un principi Eiropas savienības līmenī, vadības ziņojumu formātā un izpildījumā, kas nepārprotami skars arī uzņēmumus SIA Ar Agro.

Noslēdzot 2. nodaļu maģistra darba autore, var izdarīt secinājumus, ka ir nepieciešams atjaunot uzņēmuma SIA AR Agro Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumus, lai tie atbilstu jaunajam Grāmatvedības likumam un Latvijas Republikas ministru kabineta noteikumiem Nr. 877, "Grāmatvedības kārtošanas noteikumi", kā arī papildināt šos noteikumus ar Vadības ziņojumu izstrādes noteikumiem.

Tāpat izvērtējot uzņēmuma stiprās un vājās puses darba autore uzskata, ka vairāk uzmanības būtu jāpievērš mārketinga aktivitātēm. Uzņēmumam vajadzētu aktīvāk sevi reklamēt sociālajos tīklos un platformās, piesaistot tam papildus darbinieku, jo šobrīd ar marketinga aktivitātēm nodarbojas pati vadība, kas nav efektīvi, jo ja šos pienākumus deleģētu profesionālam darbiniekam, vadībai būtu vairāk laika veltīt uzņēmuma darbības plānošanā un uzraudzībā.

¹¹⁶ Diouf, Dominique ; Boiral, Olivier(2017) *The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective Accounting, auditing, & accountability*, Vol.30 (3), 651lpp

3. UZŅĒMUMA SIA AR AGRO GADA PĀRSKATA FINANŠU ANALĪZE

3.1. Uzņēmuma SIA AR Agro vertikālā un horizontālā analīze

Vertikālās analīzes mērķis, izmantojot analīzei bilances un peļņas vai zaudējuma aprēķinus, ir noteikt atsevišķu posteņu īpatsvaru kopējos rādītājos, kuri pieņemti par 100% un struktūras pārmaiņas laika periodā, un redzēt kuros posteņos darbība ir uzlabojusies, kuros pasliktinājusies.

Pamatojoties uz SIA AR Agro finanšu pārskatiem par periodu no 2016. gada līdz 2020. gadam darba autore ir veikusi bilances un PZA struktūras analīzi (3.1., 3.2. tabulas). Visi izmantotie finanšu pārskati ir pievienoti šī darba 1. pielikumā.

Kā redzams 3.1 tabulā galvenā ilgtermiņa ieguldījumu sastāvdaļas ir Pārējie pamatlīdzekļi. 2017. gadā vērojam straujš ilgtermiņu ieguldījumu kritums no 55,45% uz 37,37%, kas saistīt ar pamatlīdzekļu amortizāciju, pārdošanu un likvidāciju. Uzņēmums dibināts 2013. gadā un attiecīgi tajā gadā iegādātie pamatlīdzekļi vairs nebija lietojami saimnieciskajā darbībā. Savukārt 2019. gada ilgtermiņa ieguldījumu kāpums no 47,52 % uz 64,75% saistīts ar nekustamā īpašuma un zemes iegādi, lai drošāk varētu paplašināt uzņēmuma darbību, jo iepriekš saimnieciskās darbības nodrošināšanai telpas tika īrētas. Analizējot apgrozāmo līdzekļu vērtības izmaiņas, darba autore secina, ka 2017. gadā vērojams straujš apgrozāmo līdzekļu pieaugums uz 62,63 %, kas saistīts ar debitoru parādu pieaugumu un brīvo naudas līdzekļu uzkrājumu. Debitoru parāda pieaugums 2017. gadā saistīts ar lielākā sadarbības partnera parādu segšanas grūtībām. 2020. gadā debitoru parāda īpatsvars ir samazinājies līdz 6,19%, kas saistīt ar priekšapmaksas pieprasījumu no klientiem, pirms lielu darījumu realizācijas. Tāpat 2020. gadā ir samazinājies rādītājs "Avansa maksājumi par precēm", jo ar ārzemju sadarbības partneriem noslēgtas vienošanās par preču iegādi ar pēcapmaksu.

Analizējot pasīva struktūras izmaiņas, darba autore secina, ka pašu kapitāla īparsvara negatīvās izmaiņas 2019. gadā saistīt ar izmaiņām likumdošanā, kas bija saistītas nodokļiem no dividendu izmaksas maiņu. 2020. gadu uzņēmums noslēdza ar 28,12 % pieaugumu pašu kapitālam, jo reinvestēja iegūto peļņu.

SIA AR Agro bilances struktūras analīze, 2016. – 2020.g.

Aktīvi	Struktūra, %				
	2016	2017	2018	2019	2020
1. Ilgtermiņa ieguldījumi					
Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes	0,01	0	0	0	0
I.Nemateriālie ieguldījumi kopā	0,01	0	0	0	0
<i>Nekustamie īpašumi, zeme, ēkas</i>	0	0	0	10,43	9,36
Tehnoloģiskās iekārtas un ierīces	2,61	2,75	0,45	0,32	0,39
Pārējie PL un inventārs	51,89	33,70	46,54	54,00	47,01
Pamatlīdzekļu izveidošana	0,18	0,17	0	0	0
II. Pamatlīdzekļi kopā	54,68	36,62	46,99	64,75	56,76
III. Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi					
Aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem	0,76	0,75	0,53	0	0
Ilgtermiņa ieguldījumi kopā	55,45	37,37	47,52	64,75	56,76
2. Apgrozāmie līdzekļi					
Izejvielas, pamatmateriāli, palīgmateriāli	14,24	12,73	18,17	8,46	14,77
Avansa maksājumi par precēm	5,59	8,05	4,97	3,41	2,90
I. Krājumi kopā	19,83	20,78	23,14	11,87	17,67
Pircēju un pasūtītāju parādi	20,26	25,03	18,40	10,60	6,19
Citi debitori	0,90	3,89	2,62	1,90	3,57
II. Debitori kopā	21,16	28,92	21,02	12,50	9,76
Nauda kopā	3,56	12,93	8,32	10,88	15,81
Apgrozāmie līdzekļi kopā	44,55	62,63	52,48	35,5	43,23
Kopā aktīvi	100%	100%	100%	100%	100%
PASĪVI					
Pašu kapitāls	0,31	0,31	0,22	0,22	0,20
Nesadalītā peļņa					
a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	21,03	20,98	15,88	15,09	16,46
b) pārskata gada nesadalītā peļņa	0,27	1,70	10,86	2,39	11,46
Pašu kapitāls kopā	21,61	22,99	26,96	17,70	28,12
Citi uzkrājumi	0	0	0	0	0,16
Uzkrājumi kopā	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16
Ilgtermiņa kreditori					
Citi aizņēmumi	22,19	16,59	27,49	38,05	26,54
Ilgtermiņa kreditori kopā	22,19	16,59	27,49	38,05	26,54
Īstermiņa kreditori					
Citi aizņēmumi	14,83	6,00	9,09	13,82	11,91
No pircējiem saņemtie avansi	7,17	17,81	11,96	8,22	10,51
Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	26,20	25,00	19,85	8,28	11,75
Nodokļi un sociālās apdrošināšanas maksājumi	6,58	10,23	3,64	4,94	2,92
Pārējie kreditori	1,42	1,38	1,01	1,25	1,18
Neizmaksātās dividendes	0	0	0	7,74	6,91
Īstermiņa kreditori kopā	56,20	60,42	45,55	44,25	45,18
Kreditori kopā	78,39	77,01	73,04	82,30	71,72
Kopā pasīvi	100%	100%	100%	100%	100%

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. - 2020

Aplūkojot ilgtermiņa un īstermiņa kreditora iegūtos rādītājus, darba autore ir nonākusi pie slēdziena, ka 2016. gadā un 2017. gadā uzņēmumam bija problēmas kreditoru parādiem, kas bija cieši saistīts ar debitoru parādiem. Mainoties uzņēmuma politikai attiecībā uz debitoriem ir uzlabojušies arī rādītāji kreditoriem attiecīgi no 25,00 % 2017. gadā uz 11,75 % 2020. gadā. 2019. gadā vērojamas būtisks pieaugums ilgtermiņa kreditoru postenī no 27,49% 2018 gadā uz 38,05% . Tas saistīts ar nekustamā īpašu iegādi izmantojot bakas aizdevumu. Analizējot kopējos pasīva rādītājus, darba autore secina ir nesamērīga starpība starp pašu kapitālu un kreditoru posteņiem. Piemēram 2019. gadā kreditori kopā bija 82,30 %, kas ir 4 reizes vairāk par pašu kapitālu 17,70%. Šie rādīti norāda uz pārāk lielu atkarību no aizņemtā kapitāla, kas var radīt likviditātes draudus nākotnē.

3.2. tabula

SIA AR Agro PZA struktūras analīze, 2016. – 2020.g.

Rādītāja nosaukums	Struktūra %				
	2016	2017	2018	2019	2020
Neto apgrozījums	100%	100%	100%	100%	100%
Pārdotas produkcijas ražošanas izm.	94,85	86,69	85,24	88,98	85,79
Bruto peļņa	5,15	13,31	14,76	11,02	14,21
Pārdošanas izmaksas	4,54	7,67	8,32	5,00	6,36
Administratīvie izdevumi	2,80	2,99	2,58	2,40	2,54
Pārējie saimnieciskās darbības ieņēm.	7,22	1,96	6,18	0,89	1,17
Pārējās saimnieciskās darbības izm.	4,22	3,06	5,19	3,10	2,22
% maksājumi un t.m.l. izmaksas	0,30	0,21	0,26	0,39	0,35
Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	0,52	1,35	4,59	1,01	3,91
UIN par pārskata gadu	0,44	0,83	0,26	0,09	0,07
Pārskata gada peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem	0,07	0,52	4,33	0,92	3,84

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. - 2020

Veicot Peļņas vai zaudējumu struktūras analīzi darba autore galveno uzmanību pievērš pārdošanas ieņēmumu un izdevumu posteņu izmaiņām. Ne vienmēr pārdošanas apjoma palielinājums vērtējam pozitīvi, tādēļ šīs izmaiņas jāanalizē kontekstā ar izmaksu un peļņas apjoma izmaiņām.¹¹⁷

¹¹⁷ Šneidere R.(2009)Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātspējas prognozēšanai, SIA „Lietišķās informācijas dienests”, Rīga, 91. lpp.

Analizējot peļņas vai zaudējumu struktūru no 2016.gada līdz 2020.gadam, darba autore ir nonākusi pie secinājuma, ka sākot ar 2017. gadu ir ievērojami uzlabojušies bruto peļņas rādītāji no 5,15 % uz 14,21 % 2020. gadā neskatoties uz to ka neto apgrozījums 2017. gadā bija zemāks par 2016. gadā. Tas liecina par līdzsvarotu pašizmaksu pakalpojumiem un preču iegādei, ko bija iespējam panākt noslēdzot izdevīgus iepirkuma līgumus ar ārzemju sadarbības partneriem. Tāpat vērojama pozitīva tendence samazinoties Pārējiem saimnieciskās darbības izdevumiem no 5,19 % 2018 gadā uz 2,22 % 2020. gadā, kas liecina, ka ir samazināti citi izdevumi, kas nav cieši saistīti ar pārdošanu. Tas pats ir novērojams arī postenī Administrācijas izdevumi. Apskatot rādītājus Pārskata gada peļņas vai zaudējumi pēc nodokļiem ir redzams, ka 2018. gadā ir straujš lēciens no 0,52% 2017. gadā uz 4,33 % 2018. gadā, kas saistīt ar posteni Pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi. 2018. gadā uzņēmums atsavināja vairākus pamatlīdzekļus, kas neatbilda uzņēmuma vajadzībām.

Lai pilnvērtīgi varētu izvērtēt uzņēmuma finansiālo stāvokli ir jāveic arī Balances un Peļņas vai zaudējuma aprēķina horizontālā analīze. Šī analīze sniedz priekšstatu par bilances posteņu izmaiņas dinamiku. Tabulās 3.3 un 3.4 darba autore salīdzina uzņēmuma bilances posteņu rādītājus periodā no 2018. gada līdz 2020. gadam.

3.3.tabula

SIA AR Agro bilances aktīvu posteņu horizontālā analīze 2018. -2020. gads

Ilgtermiņa ieguldījumi	2018	2019	2020	Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu			
	EUR	EUR	EUR	2019/ 2018, EUR	2020/ 2019, EUR	%	%
Nekustamie īpašumi	0	137865	131461	137865	-6404	100	-4,7
Pamatlīdzekļi	608200	713843	659985	105643	-53858	14,8	-7,6
Tehnoloģiskās iekārtas	5890	4182	5484	-1708	1302	-29,0	23,8
Ilgtermiņa aktīvi kopā	614090	855890	796930	241800	-58960	28,3	-6,89
Apgrozāmie līdzekļi							
Izejvielas un materiāli	237477	111883	207169	-125594	95286	-52,9	46,0
Avansa mak. par krāj.	64956	45103	40762	-1983	-4341	-30,6	-9,6
Pircēju parādi	240500	140108	86937	-100392	-53171	-41,7	-38,0
Citi debitori	34263	25196	50123	-9067	24927	-26,5	49,7
Apgrozāmie līdzekļi kopā	685926	466045	606953	-219881	140908	-32,1	23,2
Aktīvi kopā	1300016	1321935	1403883	21919	81948	1,66	5,84

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2018. - 2020

Analizējot bilances aktīvu posteņu dinamiku rādītājus varam secināt, ka 2019. gadā vērojam būtisku ilgtermiņa aktīvu pieaugumu kopumā. 2019. gadā salīdzinājumā ar 2018. gadu tā pieaugums ir 28,3 % vai 241 800 EUR, kas saistīt ar nekustamā īpašuma iegādi, bet salīdzinot 2019. gadu ar 2020. gadu ir neliels kritums, kas saistīts ar pamatlīdzekļu

noļietojumu. Ņemot vērā šo faktus varam secināt, ka ilgtermiņa aktīvu rādītāju izmaiņas liecina par stabilitāti. Būtisks postenis bilances aktīvos ir "Pircēju parādi". Dinamikā varam redzēt, ka pielietojot stingrāku debitoru politiku ir izdevies ievērojami samazināt pircēju parādus par 41,7% salīdzinot 2018. gadu ar 2019 gadu un par 38,0% salīdzinot 2019. gadu ar 2020. gadu. Būtiski ir arī turpmāk, regulāri uzraudzīt pircēju parādu, jo ja debitors kavē maksājumus, prasījuma tiesību īstenošanai nav pietiekami tikai ar salīdzināšanas aktu, ko parakstījis grāmatvedis. Prasījuma tiesības pret juridisko personu saskaņā ar Komerclikumu ir spēkā 3 gadus. Tātad, ja 3 gadu laikā parāds netiek atprasīts, debitoram nav pienākuma to atmaksāt. Tiesu prakse liecina, ka grāmatvežu parakstīti salīdzināšanas akti nav uzskatāmi par atgādinājumiem.¹¹⁸

3.4.tabula

SIA AR Agro bilances pasīvu posteņu horizontālā analīze 2018. -2020. gads

Pašu kapitāls	2018	2019	2020	Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu			
	EUR	EUR	EUR	2019/ 2018	2020/ 2019	%	%
Iepriekšējo gadu nesadal. peļņa	207591	199448	231012	-8143	31564	-3,9	13,7
Pārskata gada nesadalītā peļņa	141857	31564	160872	-110293	129308	-77,8	80,4
Pašu kap. kopā	352294	233858	394730	-118436	160872	-33,6	40,8
Ilgtermiņa kreditori	359283	503041	372588	143758	-130453	28,6	-25,9
Īstermiņa kreditori							
Citi aizņēmumi	118846	182691	167 233	63845	-15458	34,9	-8,5
No pircējiem saņemtie avansi	156372	108713	147 426	-47659	38713	-30,5	26,3
Parādi piegādātāj.	259314	109515	164 998	-149799	55483	-57,8	33,6
Nodokļi	47549	65367	41069	17818	-24298	27,3	-37,2
Pārējie kreditori	13238	16495	16 611	3257	116	19,8	0,7
Neizmaksātās dividendes	0	102255	96 955	102255	-5300	100	-5,2
Īstermiņa kreditori kopā	595 319	585 036	634 292	-10 283	49 256	-1,7	7,8

Avots: Autors veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2018. - 2020

Veicot bilances pasīva posteņu horizontālo analīzi, darba autore secina, ka pašu kapitāla kopējo rādītāju izmaiņu dinamika ir lēcienveidīga. Ar lielu kritumu 2019. gadā un atkal strauju kāpumu 2020. gadā no -33,6 % uz 40,8 % , kas saistīts ar mazo peļņu 2019. gadā. Savukārt Ilgtermiņa kreditoru un citu aizņēmumu posteņu pieaugums saistīts ir cieši saistīts ar Ilgtermiņa aktīvu pieaugumu, jo 2019. gadā nekustamais īpašums tika iegādāts izmantojot

¹¹⁸ Gulbe S.(2018) "Ieteikumi gada pārskatu sagatavošanā", I-finanses, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ieteikumi-gada-parskatu-sagatavosana/13196>

bankas kredītu. Ilgtermiņa aktīvu pieaugums 2019. gadā pret 2018 gadu ir 28,3%, bet ilgtermiņa kreditori ir 28,6%.

Posteņa “Parādi piegādātājiem” būtisks samazinājums par 57,8% 2019.gadā salīdzinājumā ar 2018. gadu korelējas ar aktīvu posteni Izejvielas un materiāli 2019. gadā salīdzinājumā ar 2018. gadu samazinājies par 52,09%.

Noslēdzot apakšnodaļu “Uzņēmuma SIA AR Agro vertikālā un horizontālā analīze”, darba autore var izdarīt secinājumus, ka gan vertikālā, gan horizontālā bilances un Peļņas vai zaudējuma aprēķina analīzes rezultāti liecina par nevienmērīgu un viļņveidīgu uzņēmuma attīstību, kas varētu būt saistīts ar vēl neskaidriem biznesa plāniem un iespējām. Uzņēmuma vadībai būtu jāņem vērā iegūtie analīžu rezultāti un turpmāk jāsabalansē uzņēmuma darbība.

3.2 Uzņēmuma SIA AR Agro likviditātes un maksāspējas novērtēšana

Darba autore 3.5 tabulā ir aprēķinājusi un apkopojusi likviditātes koeficientus, lai varētu veikt uzņēmuma finansiālā stāvokļa raksturojumu, jo šis rādītājs ir svarīgs tā iemesla dēļ, ka tas spēj savlaicīgi prognozēt uzņēmuma bankrota iespējamību.

3.5 tabula

SIA Ar Agro likviditātes rādītāju aprēķins 2016. -2020. gads

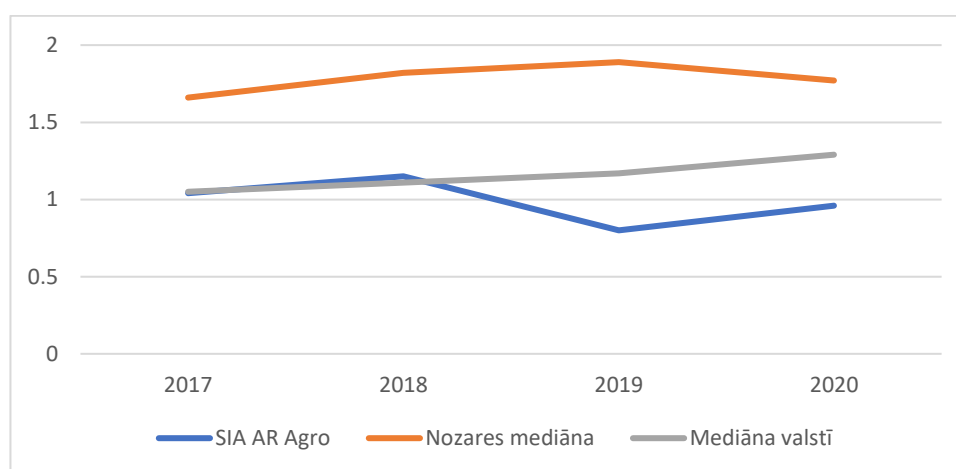
Rādītājs	Gads				
	2016	2017	2018	2019	2020
Apgrozāmie līdzekļi, EUR	401 815	573 291	685 926	466 045	606 953
t.sk. Krājumi	178 851	190 290	302 433	156 986	247 931
Debitoru parādi	190 865	264 742	274 763	165 304	137 060
Naudas līdzekļi	32 099	118 259	108 730	143 755	221 962
Īstermiņu saistības, EUR	506 924	553 049	595 319	585 036	634 292
Kopējās likviditātes koeficients	0,79	1,04	1,15	0,80	0,96
Starpstadijas likviditātes koeficients	0,44	0,69	0,64	0,53	0,57
Absolūtās likviditātes koeficients	0,06	0,21	0,18	0,25	0,35

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020.

Pēc veiktajiem aprēķiniem darba autore var secināt, ka kopējais likviditātes rādītājs visā analizējamajā periodā ir zem normas, kurai pēc teorijas ir jābūt virs 2. SIA AR Agro kopējais likviditātes rādītājs nevienā gadā par netuvojas šim sliekšnim. 2018. gadā vērojami

uzlabojumi un rādītās paceļas līdz 1,15. Pēc dažādu finansistu viedokļu apkopojuma darba auto secina, ka šis rādītājs patieso priekšstatu var parādīt ja tiek veikts salīdzinājums ar nozari. Pēc Lursoft datiem vidējā nozares mediānai 2020. gadā ir 1,77, kura līmeni uzņēmums arī nesasniedz. Savukārt vidējā mediāna valstī 2020. gadā ir 1,29. Kā redzams attēlā 3.1. 2017. gadā un 2018. gadā uzņēmuma koeficients atbilst vidējam rādītājam valstī, bet jau nākošajos gados ir zem nozares un valsts vidējiem rādītājiem .

Lai arī uzņēmumam ir liels pamatlīdzekļu apjoms, tas nenozīmē, ka likviditātes problēmas tas var atrisināt. Bartkauskaite I., Stankeviciene J.,Miecinskiene A. savā pētījumā “Uzņēmuma likviditāte kā instruments uzņēmuma vērtības radīšanai / Uzņēmuma finanšu likviditāte kā līdzeklis uzņēmuma vērtības palielināšanai” uzsver, ka praksē ir novērojams, ka uzņēmuma kapacitāte ir ļoti atkarīga no uzņēmuma aktīviem vai spējas ātri konvertēt aktīvus naudu vai tās ekvivalentus. Pat ja uzņēmumam ir pietiekami daudz pamatlīdzekļu, tas nenozīmē īstermiņa saistības tiks efektīvi izpildītas, jo dažos gadījumos pat uzņēmums ar lieliem pamatlīdzekļiem ir spiests slēgt darbību aktīvu nelikviditātes dēļ.¹¹⁹ Darba autore uzskata, ka uzņēmumam SIA AR Agro arī apjomīgais pamatlīdzekļu apjoms, var nepalīdzēt krīzes momentos likviditātes nodrošināšanai.

3.1. attēls Kopējais likviditātes koeficients nozarē un valstī 2017. g -2020. g

Avots: Autores izveidot, pamatojoties uz SIA Lursoft IT datiem

Savukārt salīdzinot Starpstadijas likviditātes koeficientus ar nozares vidējo, kas ir 0,66, varam secināt, ka uzņēmuma rādītāji 2017. gadā un 2018. gadā ir tuvi nozares rādītājiem. Tādēļ darba autore var izdarīt secinājumus, ka uzņēmumam var būt nopietnas problēmas segt savas īstermiņa saistības. Lai šo problēmu savlaicīgi varētu novērst, jāpievērš lielāka uzmanība

¹¹⁹ Bartkauskaite I., Stankeviciene J.,Miecinskiene A.,(2016.) *The company's liquidity as instrument for value creation of the company/ Imones finansinis likvidumas kaip priemone imones vertei didinti, Science future of Lithuania, Vol.8 (2), 2lpp*

krājumiem un preču atlikumiem, kas var tieši ietekmēt iespēju norēķināties par īstermiņa saistībām.

Aplūkojot absolūtās likviditātes rādītājus, kuram būtu jābūt robežās no 0,2 līdz 0,3, varam secināt, ka sākot ar 2019. gadu, kad šis rādītājs paceļas līdz 0,25 un 2020. gadā līdz 0,35, uzņēmums ir spējis uzlabot savus absolūtos likviditātes rādītājus un tam pietiek tīrie naudas līdzekļi, lai segtu īstermiņa saistības. Pēc tabulas 3.5. varam redzēt, ka ievērojami palielinājušie naudas līdzekļi no 108 730 EUR 2018. gadā līdz 221 962 EUR 2020. gadā un samazinājušie debitoru parādi no 274 763 EUR 2018. gadā līdz 137 060 EUR 2020. gadā. Šie posteņi būtiski ietekmē absolūto likviditāti un tos uzlabojot uzņēmumam ir izdevies uzlabot arī iespēju segt īstermiņa saistības. Būtiskākais iemesls posteņa debitoru parāda uzlabojumam ir saistīts ar stingrāku un pārdomātāku uzņēmuma politiku darbam ar debitoriem. Lai vēl būtiskāk varētu uzlabot likviditātes rādītājus uzņēmumam pēc iespējas agrāk jāizraksta rēķins par pakalpojuma sniegšanu un preču piegādi. Ilgākā projektā rēķins debitoram jāizraksta pēc iespējas biežāk (piemēram, reizi mēnesī) vai, sadalot projektu īsākos posmos, pēc katra posma pabeigšanas. Apjomīgā preču pārdošanā, kas notiek vairākās piegādēs, rēķins jāizraksta par katru piegādi.¹²⁰

Tabulā 3.6 apkopots SIA Ar Agro maksāspējas rādītāji laika posmā no 2016. gadam līdz 2020. gadam.

3.6 tabula

SIA AR Agro maksāspējas rādītāji 2017. -2020. gads

Rādītājs	Gads				
	2016	2017	2018	2019	2020
Visu saistību rādītājs	0,78	0,77	0,73	0,82	0,72
Finanšu riska koeficients	3,63	3,35	2,71	4,65	2,55
Maksājamo % segums	2,73	7,57	18,99	3,59	12,34

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020.

Uzņēmuma SIA AR Agro visu saistību rādītājs ir diezgan augsts, tas krietni pārsniedz ieteicamo koeficienta pietiekamības robežu 0,4. Ja koeficients pārsniedz ieteicamo koeficienta pietiekamības robežu 0,4, tas parāda, ka uzņēmums ir finansiāli atkarīgs no ārējiem

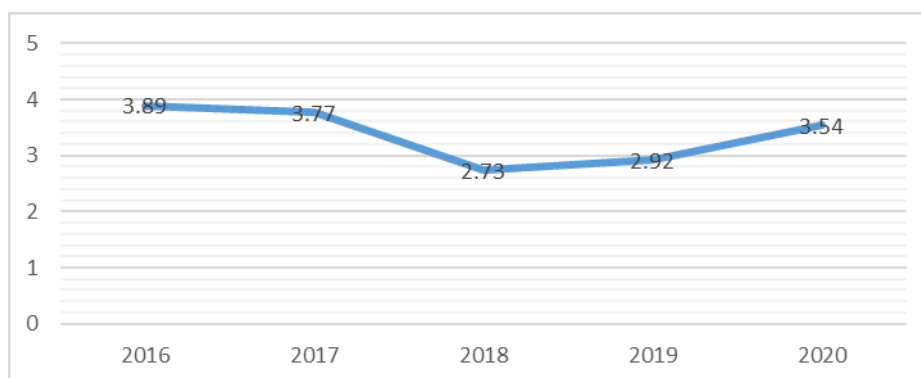
¹²⁰ Trumpe R.(2019) *Likviditātes rādītāji, to analīze un nozīme uzņēmumā. I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/vadiba/finansu-vadiba/likviditates-raditaji-to-analize-un-nozime-uznemuma/14714>*

finansēšanas avotiem. Uzņēmumam tas visos gados ir virs 0,7. Savukārt finanšu riska koeficientam jābūt mazākam par 0,7. Un arī pēc šī rādītāja, darba autore var secināt, ka maksātspēja šim uzņēmumam ir apdraudēta. Finanšu riska koeficients visos gados vairākas reizes pārsniedz normu 2019. gadā sasniedzot pat 4,55. Tas saistīts ar nekustamā īpašu iegādi un jaunu kredītsaistību uzņemšanos. Savukārt maksājamo procentu segums 2019.gadā sasniedz 3,59 kas ir ļoti zems rādītājs un parāda reālas grūtības procentu nomaksā.

Apkopojot likviditātes un maksātspējas rādītājus maģistra darba autore var secināt, ka uzņēmuma vairākos analizētajos gados ir bijušas likviditātes un maksātspējas problēmas un tikai spējot noturēt un paaugstinot apgrozījumu uzņēmums ir spējis segt savas saistības. Vērojama arī pozitīva tendence 2020. gadā maksātspējas rādītāji uzlabojas, kas varētu liecināt par krīzes pārvarēšanu un finanšu stabilitātes iestāšanos.

3.3. Uzņēmuma SIA AR Agro aprites rādītāju un rentabilitātes analīze

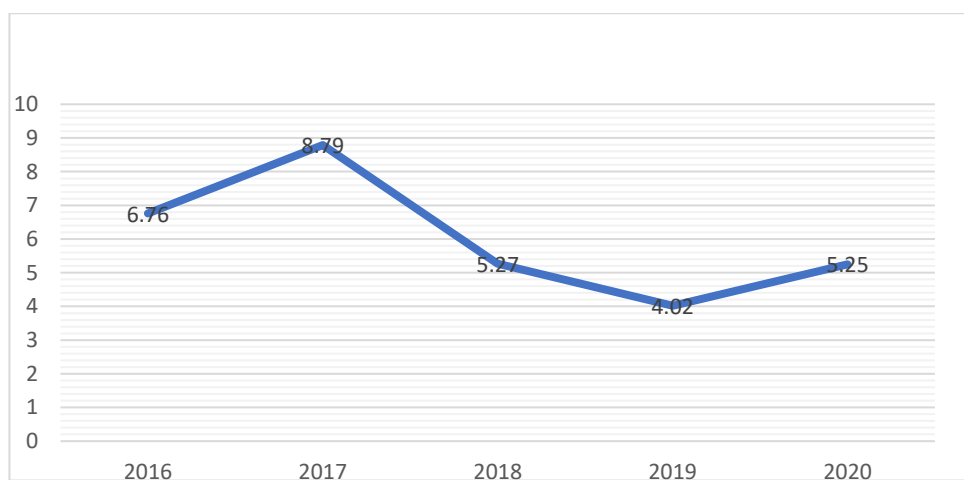
Uzņēmuma līdzekļu aprites rādītāji ir būtiska nozīme, jo tas parāda, cik ilgā periodā uzņēmuma līdzekļi tiek pārvērsti naudā. Darba autore izmantojot SIA Ar Agro finanšu pārskata datus aprēķinās aprites rādītāju izmaiņas no 2017. gada līdz 2020. gadam.

3.2.att. SIA AR Agro visu aktīvu aprites izmaiņas dienās laika posmā no 2016.gada līdz 2020. gadam

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020

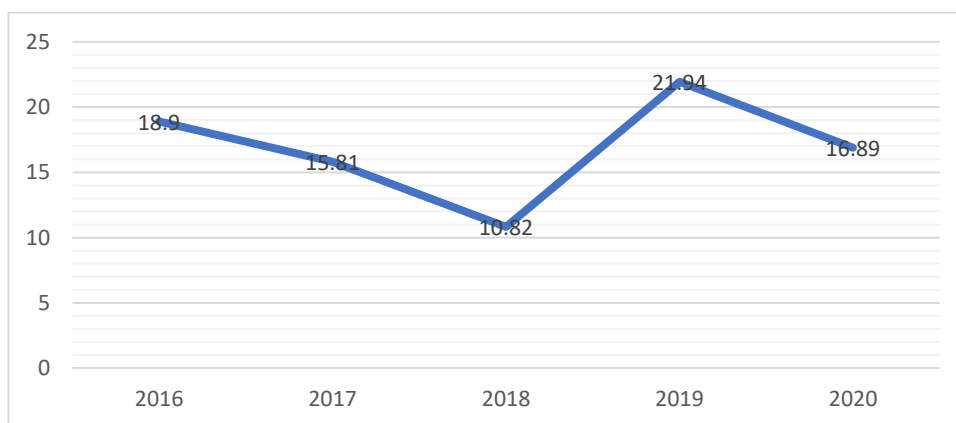
Pēc attēla 3.2 var redzēt, ka uzņēmuma aktīvu aprites rādītājs 2018. gadā nokritās no 3,77 uz 2,73, kas saistīts ar lieliem krājumu atlikumiem un debitoru parāda pieaugumu. Sākot ar 2019. aktīvu aprites rādītājs pakāpeniski palielinās līdz 3,54 2020. gadā, kas panākts ar stingrāku debitoru politikas ieviešanu.

3.3.att. SIA AR Agro ilgtermiņa ieguldījumu aprites izmaiņas dienās laika posmā no 2016.gada līdz 2020. gadam

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020

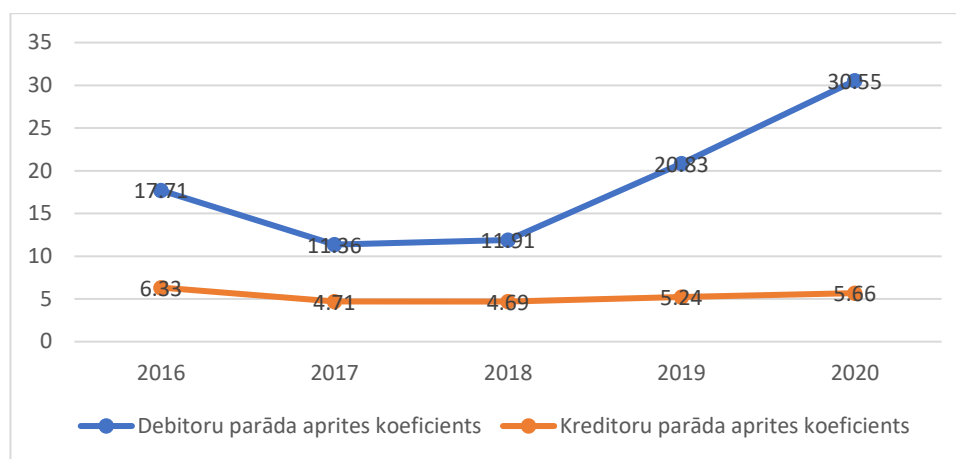
Ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītājs dienās raksturo ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas intensitāti, ar kādu tiek finansēti uzņēmuma līdzekļi. Analizējot attēla 3.3. rādītājus darba autore var secināt, ka tāpat, kā visu aktīvu aprites rādītāja kritums 2018. gadā tas vērojams arī ilgtermiņa ieguldījumu aprites rādītāja kritumā no 8,79 2017.gadā uz 5,27 2018.gadā. Šis kritums saistīts ar ilgtermiņa ieguldījumu nolietojumu un neto apgrozījumu vienmērīgu kāpumu. Savukārt 2019. gada kritums saistīts ar nekustamā īpašuma iegādi saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

3.4.att. SIA AR Agro krājumu aprites izmaiņas dienās laika posmā no 2016.gada līdz 2020. gadam

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020

Apskatot krājumu aprites izmaiņas dienās attēlā 3.4., var redzēt ļoti krāsas izmaiņas. No 15,81 2017. gadā kritums līdz 10,82 2018. gadā. Savukārt jau 2019. gadā straujš kāpums līdz pat 21,94. Neskatoties un neto apgrozījuma vienmērīgu kāpumu no 2017. gada, krājumu atlikumi ir ļoti svārstīgi, kas liecina par nepārdomātu krājumu uzkrājumu veidošanu.

3.5.att. SIA AR Agro debitoru un kreditoru parāda aprites izmaiņas dienās laika posmā no 2016.gada līdz 2020. gadam (koef.)

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2016. – 2020

Attēlā 3.5. darba autore ir apkopojusi debitoru un kreditoru parāda aprites koeficientus, kuru mijiedarbība ir svarīga. Stabila situācija uzņēmumā veidojas tad, kad kreditoru parāda aprites rādītājs ir lielāks par debitoru parādu aprites rādītāju. Kā varam redzēt šim uzņēmumam tā tas nav, kas nozīme, ka var rasties nopietnas problēmas ar saistību segšanu, jo debitoru parāda aprites koeficients ir ievērojami lielāk ar tendenci paaugstināties. 2018. gadā no 11,91 līdz 30,65 2020. gadā.

Tālāk maģistra darbā darba autore veic rentabilitātes rādītāju analīzi. Rentabilitāte ir ieguldītā kapitāla atdeve peļņas veidā. Šo rādītāju analīzē nav noteikti konkrēti līmeņi, kas jāsasniedz. Tos izvērtē dinamikā un salīdzina ar nozares vidējiem rādītājiem.

3.7. tabula

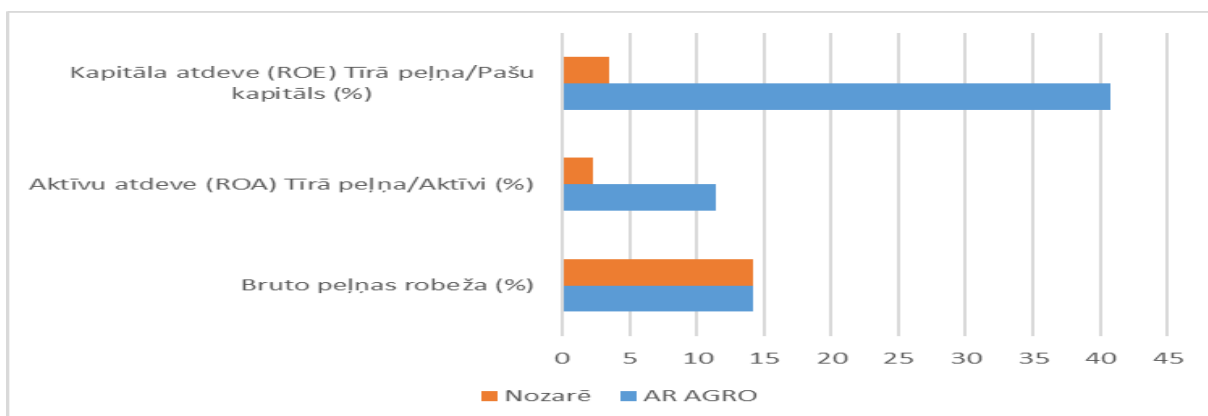
SIA Ar Agro rentabilitātes rādītāju aprēķins 2017. -2020. gads

Rādītājs	Gads			
	2017	2018	2019	2020
Neto peļņa, EUR	15 516	141 857	31 564	160 872
Neto apgrozījums, EUR	3 007 836	3 273 392	3 443 538	4 187 584
Realizācijas rentabilitāte (ROS)%	0,52	4,33	0,92	3,84
Ekonomiskā rentabilitāte (ROA)%	1,70	10,85	2,39	11,46
Pašu kapitāla rentabilitāte (ROE)%	7,37	40,27	13,50	40,75

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Ar Agro Gada pārskatiem no 2017. – 2020.

Tabulā 3.6 apskatāmi iegūtie rādītāji izmantojot gada pārskatus laika periodā no 2017. gada līdz 2020. gadam. Darba autore var secināt, ka rentabilitātes rādītāji ir ļoti svārstīgi. 2017. gadā realizācijas rentabilitāte bija 0,52 %, bet jau 2018. gadā tas bija 4,33% un tad atkal

kritums un kāpums 2020. gadā. 2019. gadā strauji krītas arī ekonomiskā rentabilitāte un arī pašu kapitāla rentabilitāte, neskatoties uz to ka neto apgrozījums ir pieaudzis par 5 %, neto peļņa ir samazinājusies par 78%. Neto peļņas samazinājums saistīts ar pārdotās produkcijas pašizmaksas un pakalpojumu pašizmaksas kāpumu. 2020. gadā ir izdevies piesaistīt jaunus piegādātājus un šā iemesla dēļ arī izdevies samazināt pašizmaksas izdevumus.

3.6.att. SIA AR Agro un nozares rentabilitātes vidējie rādītāji, %, 2020. gads

Avots: Autores veidots, pamatojoties uz SIA Lursoft IT datiem un SIA AR Agro gada pārskata 2020. gads

Izvērtējot pašu kapitāla rentabilitāti un salīdzinot to ar vidējo nozarē 2020. gadam (attēls 3.6), varam secināt, šis rādītājs ir par 61% augstāk nekā nozarē vidēji šajā laika posmā. Nozares augstākais rādītājs šajā laika posmā ir bijis 3,47 %, bet SIA AR Agro augstākais rādītājs ir bijis 2020. gadā 40,75%, kas ir ļoti augsts. Savukārt Bruto peļņas rentabilitāti ir līdzsvarā ar nozares vidējiem rādītājiem, kas atspoguļo stabilitāti.

Vērtējos visus iegūtos finanšu analīzes rādītājus, var izdarīt arī secinājumu, ka šie dati var nebūt vairs nodēriģi uzņēmuma vadībai. Ilona Strode, SIA “Agile Finance Advisors” līdzdibinātāja rakstā “Aktuālie dati ir būtiski finanšu pārvaldībā” uzsver, ka raugoties no vadības skatu punkta, dažkārt pat vienu nedēļu veci dati par uzņēmuma finanšu stāvokli jau ir novecojuši, jo biznesa lēmumi par turpmāko darbību ir jāpieņem, ņemot vērā faktisko situāciju gan pašā uzņēmumā, gan arī ekonomikā kopumā. Tāpēc jautājums par aktuālo datu izmantošanu uzņēmumu finanšu pārvaldībā ik dienas kļūst jo svarīgāks.¹²¹ Ilgais atskaišu sagatavošanas periods uzņēmuma vadībai nesniedz aktuālo informāciju par pārdošanas apjomiem, izmaksu apmēru un struktūru, kā arī īstermiņa naudas plūsmu. Līdz ar to uzņēmuma vadība nespēj proaktīvi pielāgoties, ja mainās ekonomiskā situācija kopumā vai izmaiņas skar konkrētu uzņēmuma realizēto projektu, tāpēc vadībai ir būtiski saņemt aktuālos jeb reālā laika datus. Pretēji datiem, kas balstīti uz vēsturisko atskaišu sistēmu, kad informācija tiek apkopota

¹²¹Strode I.(2021) Aktuālie dati ir būtiski finanšu pārvaldībā, I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/vadiba/finansu-vadiba/aktualie-dati-ir-butiski-finansu-parvaldiba/19003>

un sagatavota par iepriekšējiem periodiem, reālā laika dati piedāvā iespēju redzēt un analizēt finanšu informāciju bez laika nobīdes. Tas nozīmē, ka uzņēmuma atbildīgie darbinieki jebkurā diennakts laikā, kā arī atrodoties jebkurā vietā, var pieslēgties uzņēmuma biznesa pārvaldības sistēmai un redzēt konkrētā brīža aktuālos datus.¹²² Darba autore uzskata, izmantojot mūsdienu IT risinājumus, var veiksmīgi un aktuāli iegūt reāllaika datus, kurus izmantot operatīvu jautājumu risināšanā.

Darba autorei izvērtējot 3. nodaļā veiktos aprēķinus var secināt, ka uzņēmums SIA AR Agro 2019. gadā spēja pārvarēt finansiālo krīzi, jo visos finanšu analīzes rādītājos šajā gadā bija nopietns kritums. Visnopietnākās problēmas 2019. gadā bija ar likviditātes rādītājiem. Uzņēmuma vadībai būtu jāizvērtē turpmāku kredītsaistību uzņemšanos, lai nepiedzīvotu nākamo kritumu, kas ievērojami var ietekmēt uzņēmuma attīstību nākotnē.

¹²² Strode I.(2021) Aktuālie dati ir būtiski finanšu pārvaldībā, I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/vadiba/finansu-vadiba/aktualie-dati-ir-butiski-finansu-parvaldiba/19003>

4.UZŅĒMUMA SIA AR AGRO VIETA NOZARĒ UN NĀKOTNES ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVAS

Analizējot no globālās perspektīvas, lauksaimniecības nozare ir ļoti daudzveidīga un dinamiska. Neskatoties uz to, ka saskaņā ar vēsturnieku aplēsēm cilvēki ar lauksaimniecību sāka nodarboties jau apmēram pirms 12 000 gadiem Neolīta revolūcijas laikā, nozares attīstība mūsdienās nav apstājusies. Tieši pretēji, nākamo gadu laikā nozarei būs jārod risinājumi vairākiem būtiskiem izaicinājumiem, kas saistīti ar pasaules iedzīvotāju skaita pieaugumu (Pasaules Banka prognozē, ka 2050. gadā iedzīvotāju skaits varētu sasniegt 9,7 miljardus, kas ir Lai gan lauksaimniecības ražošanas apjomi ir palielinājušies visos reģionos, izaugsme nav bijusi vienmērīga. Valstis ar globālā kontekstā salīdzinoši augstiem ienākumiem, pie kurām jau vairākus gadus pieder arī Latvija, 1961. gadā monetārā izteiksmē saražoja 44% no pasaules lauksaimniecības produkcijas, bet 2018. gadā šis īpatsvars bija samazinājies līdz 24%. Savukārt Āzijas un Klusā okeāna reģiona valstu papildu 2 miljardi iedzīvotāju, salīdzinot ar 2019. gadu)¹, klimata pārmaiņām, uztura vajadzību un ēšanas paradumu izmaiņām u.c.² Apvienoto Nāciju apkopotie dati liecina, ka lauksaimniecības produkcijas vērtība salīdzināmajās cenās, ņemot vērā atšķirīgos pirktspējas līmeņus, pēdējo 60 gadu laikā ir palielinājusies 3,6 reizes, 2019. gadā sasniedzot 3,93 triljonus USD. Savukārt iedzīvotāju skaita pieaugums turpinās būt galvenais dzinulis lauksaimniecības ražošanas apjomu kāpumam arī tuvākajā nākotnē.¹²³

Jebkura ekonomikas nozare neeksistē izolācijā, bet gan ir integrēta kopējā ekonomikas struktūrā.¹²⁴ Nozares savstarpēji cita citu papildina. No vienas puses, kāda nozare ražošanas procesā izmanto citu nozaru radītos produktus vai pakalpojumus, bet no otras – citas nozares radītā produkcija tiek izmantota citu nozaru ražošanā.

Tā pat lauksaimniecības nozari un arī uzņēmumu SIA AR Agro ietekmē arī dažādas ekonomiskās krīzes, kuru ietekme uz dažādām jomām ir atšķirīga. Atskatoties uz pēdējiem 3 gadiem, var secināt, ka globāli COVID-19 pandēmija ir ietekmējusi gan lauksaimniecības nozares piedāvājumu, gan pieprasījumu. Dažādi ar vīrusa izplatības ierobežošanu saistītie pasākumi, īpaši pandēmijas pirmajos mēnešos, 2020. gada pavasarī, izjauca lauksaimniecības piegādes ķēdes, apgrūtinot gan izejvielu piegādi, gan saražotās produkcijas izplatīšanu. Ceļošanas ierobežojumi apgrūtināja sezonālā darbaspēka izmantošanas iespējas. Savukārt ienākumu samazināšanās negatīvi ietekmēja pieprasījumu pēc lauksaimniecības produktiem.

¹²³ Auers D., Krastiņš E., Spuriņš U., (2021) *No augsnes uz izaugsmi: Latvijas lauksaimniecības nozares analīze*, Domnīcas centrs, Rīga, 5 lpp

¹²⁴ Turpat, 17 lpp

Taču, neskatoties uz šiem satricinājumiem, lauksaimniecības nozares darbībā un attīstībā ieinteresētajiem spēlētājiem, sadarbojoties ar valstīm un starptautiskajām organizācijām, ir izdevies būtiski neierobežot lauksaimniecības preču tirgu darbību un starptautisko tirdzniecību, kas savukārt palīdzējis nozares uzņēmumiem pielāgoties jaunajai realitātei un turpināt ražošanu.¹²⁵ Līdzīgus apsvērumus pauž Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes valdes priekšsēdētājs E.Treibergs, uzsverot, ka Zemkopības ministrijas ierēdņi spēja operatīvi panākt saskaņojumus Eiropas komisijā, lai Latvijas valdība varētu izmaksāt kompensācijas zaudējumus nesošajām nozarēm. Tikai kopīgās diskusijās pieņemtie lēmumi ir ilgtspējīgi un lauksaimniecībai kopumā pozitīvi.¹²⁶

Lai arī uzņēmums SIA AR Agro nav tipisks lauksaimniecības uzņēmums, kas ražotu vai radītu lauksaimniecības produktus, tā galvenā pamat nodarbošanās ir lauksaimniecības pakalpojumu sniegšana un lauksaimniecības tehnikas un rezerves daļu tirgošana, tā darbību ietekmē visi ekonomiskie procesi, kas ietekmē lauksaimniecības nozari. Ja kādā no lauksaimniecības nozarēm vērojama krīze, tā likumsakarīgi atspoguļojās arī uz uzņēmuma darbību. Lai nodrošinātu uzņēmuma nepārtrauktu darbību uzņēmums paplašina un diversificē savu produktu un pakalpojumu klāstu, lai mazinātu dažādu krīžu ietekmi uz uzņēmumu, nefokusējoties uz konkrētu nozari. Piemēram 2015. gada piena nozares krīze neatstāja uz uzņēmumu manāmu ietekmi tieši klientu un pakalpojumu dažādības dēļ.

Lai arī uzņēmums savu darbību ir dažādojis, būtisku ietekmi uz tā darbību šobrīd atstāj degvielas un citu pakalpojumu cenu kāpums. Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) Ekonomikas nodaļa apkopojusi tehnisko pakalpojumu cenas par 2021. gadu. Cenu apkopojums tiek veikts, pamatojoties uz konsultantu iesūtīto informāciju par 48 dažādu tehnisko pakalpojumu cenām visos Latvijas reģionos 2021. gadā.¹²⁷ Lielākoties pakalpojumu cenas 2021. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu ir palielinājušās. Tas galvenokārt ir saistīts ar degvielas cenu pieaugumu. 2020. gadā vidējā dīzeļdegvielas cena Latvijā bija 99,17 centi par litru, bet 2021. gadā vidējā cena pieauga un bija 116,34 centi par litru.¹²⁸ Kā zināms degvielas cenu kāpums vērojams arī 2022. gadā. Būtiski uzņēmuma SIA AR Agro darbību ietekmē arī traktortehnikas nomas cenu kāpums, jo uzņēmums savas darbības nodrošināšanai

¹²⁵ Auers D.Krastiņš E., Spuriņš U.,(2021) *No augsnes uz izaugsmi: Latvijas lauksaimniecības nozares analīze,Domnīcas centrs, Rīga , 22 lpp*

¹²⁶ *Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome,(2022) Krīzes laiks izaicinājumi sapurina lauksaimniecības nozari, taču kopumā nozares sasniegumi ir pozitīvi, pieejama: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/337177-losp-krizes-laika-izaicinajumi-sapurinaja-lauksaimniecibas-nozari-tacu-kopuma-nozares-sasniegtie-rezultati-ir-pozitivu-2022>*

¹²⁷ *Vītols K.(2022) Tehnisko pakalpojumu cenu apkopojums par 2021. gad),pieejams: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/tehnisko-pakalpojumu-cenu-apkopojums-par-2021-gadu>*

¹²⁸ *Turpat*

traktortehniku nomā. Kā arī būtiska ietekme būs no kravu pārvedumu cenu kāpuma. Pēc LLKC datiem lielākais cenu palielinājums 2021. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu, bijis traktortehnikas nomai. Atkarībā no jaudas klases nomas maksa ir augusi par vidēji 17,33%. Lielākais pieaugums ir bijis dzinēju jaudas klasē 181 – 250 Zs (+22,52%), otrs lielākais klasē 81 – 130 Zs (20,72%), bet trešais klasē 40 – 80 Zs (+19,67%). Būtisks pieaugums ir bijis arī kravu pārvadājumiem ar smago automobili, kura kravnesība ir no 1,5 līdz 10 tonnām (18,87%) un ar kravnesību virs 10 tonnām (16,57%).¹²⁹ Augstākminētie fakti pēc darba autores domām būtiski var ietekmēt uzņēmuma pakalpojumu pašizmaksu un nostādīt to sliktākā pozīcijā pret uzņēmumiem, kas neizmanto nomāto traktortehniku.

Pēc darba autores domām, būtiska problēma, kas skar lauksaimniecības nozari un arī uzņēmumu SIA AR Agro ir darba spēka trūkums. Uzņēmums vairāku gadu garumā ir spējis noturēt gandrīz nemainīgu un profesionālu darba kolektīvu, kas ļauj prognozējami plānot uzņēmuma darbību. Skatoties uz uzņēmuma SIA AR Agro tālākās attīstības un paplašināšanās iespējas, jau ir atklājušās problēmas ar darbinieku piesaisti, neskatoties uz to, ka uzņēmuma SIA AR Agro vidējā bruto alga Lauksaimniecības tehniķiem ir lielāka par valsts vidējo bruto algu 1048 EUR.

Pēc Latvijas Zemnieku federācijas pārstāvju veiktās aptaujas šā gada martā, kurā piedalījās 92 lauksaimniecības saimniecības, var secināt, ka kā galvenās problēmas darbinieku piesaistē minējuši attiecīgi 68% un 54% respondentu, kamēr trešā populārākā problēma darbinieku piesaistē ir nespēja konkurēt ar atalgojumu, salīdzinot ar citām nozarēm, ko atzīmējuši 46% respondentu. Tāpat aptaujā vaicāts, vai ieviestie atvieglojumi Ukrainas bēgļiem varētu palīdzēt risināt darbaspēka piesaistes problēmas. Mazāk nekā puse aptaujāto - 45% - uzskata, ka šie nosacījumi varētu palīdzēt darbaspēka piesaistei, bet 55% uzskata, ka ieviestie atvieglojumi nepalīdzēs. Respondenti, atbildot uz jautājumiem par iespējām nodarbināt Ukrainas bēgļus, pauduši šaubas par šo personu darbaspējām, ņemot vērā, ka lielākā daļa no šiem cilvēkiem ir mātes ar bērniem un, iespējams, pilsētnieki. Tāpat aptaujas dalībnieki pauduši bažas, ka pašlaik lielākā daļa Ukrainas bēgļu tiek izmitināti Rīgā un tās tuvumā, lai gan darbaspēks saimniecībās nepieciešams laukos.¹³⁰ Kā redzam pēc veiktās aptaujas nodarbinātības problēma ir vairāk kā pusei lauksaimniecības uzņēmumiem Latvijā. Savukārt izvērtējos datus apkopotajā tabulā 4.1. uzņēmuma SIA AR Agro vidējais darbinieku skaits no

¹²⁹ Vītols K. (2022) *Tehnisko pakalpojumu cenu apkopojums par 2021. gadu, pieejams:*

<http://new.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/tehnisko-pakalpojumu-cenu-apkopojums-par-2021-gadu>

¹³⁰ LETA, (2022) *Darbaspēka piesaisti lauksaimniecībā galvenokārt kavē darbinieku motivācijas trūkums pieejams:* <https://www.saimnieks.lv/raksts/aptauja-darbaspeka-piesaisti-lauksaimnieciba-galvenokart-kave-darbinieku-motivacijas-trukums>

2017. gada ir nemainīgs, bet tas ir stipri augstāks nekā vidēji nozarē salīdzinājumā ar līdzīga apgrozījuma uzņēmumiem. Attiecīgi nozares mediāna ir 2 darbinieki

4.1. tabula

SIA Ar Agro un nozares darbības apjoms 2017. -2020. gads

Gads	2017	2018	2019	2020	Nozares mediāna	Vieta nozarē
Apgrozījums EUR	3007836	3273392	3443538	4187584	124663	13
Vidējais apgrozījuma pieaugums 3 gados %	12,23	-4,51	1,00	11,88	-3,82	43
Aktīvi, EUR	915345	1306896	1321935	1403883	96809	18
Darbinieku skaits	17	17	17	17	2	14

Avots: Autore veidots, pamatojoties SIA AR Agro gada pārskatiem un SIA Lursoft IT datiem.

Savukārt darba autore analizējot iegūtos datus, var secināt, ka vidējais apgrozījuma pieaugums trijos gados procentos sākot ar 2019. gadu ir augstāks nekā vidēji nozarē. 2020. gadā tas ir 11,8 %, bet nozarē tikai -3,82%. Tas nozīmē, ka uzņēmumam neskatoties uz Covid-19 izraisīto krīzi ir izdevies ne tikai noturēt apgrozījumu, bet pat to kāpināt salīdzinājumā ar nozari.

4.2. tabula

Ienesīgums SIA Ar Agro un nozarē, 2017. -2020. gads

Gads	2017	2018	2019	2020	Nozares mediāna	Vieta nozarē
Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem, EUR	40571	150302	34711	163869	2560	15
Peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem, EUR	15516	141857	31564	160872	2403	15
Peļņa pirms procentiem un nodokļiem	46750	158659	48123	178325	2548	15

Avots :Autore veidots pēc Lursoft IT,SIA(2022) SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze,9 lpp un SIA AR Agro gada pārskatiem 2017.g-2020.g

Apskatot tabulu 4.2., darba autore var izdarīt secinājumu, ka uzņēmuma ienesīgums vairākkārt pārsniedz nozares vidējos rādītājus un uzņēmums ieņem 15 vietu nozarē. Tas nozīmē, ka uzņēmums strādā efektīvi un ir uz peļņu vērsts.

4.3. tabula

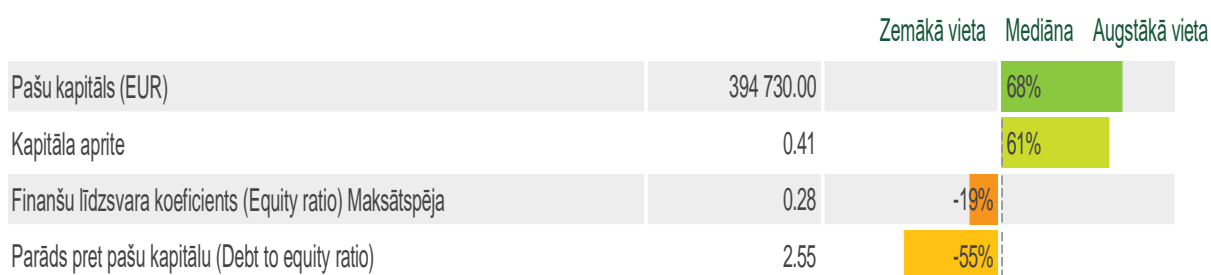
Rentabilitāte SIA Ar Agro un nozarē, 2017. -2020. gads

Gads	2017	2018	2019	2020	Nozares mediāna	Vieta nozarē
Bruto peļņas robeža	13,31	14,76	11,02	14,21	14,21	71
Aktīvu atdeve(ROA), %	1,70	10,85	2,39	11,46	2,28	52
Kapitāla atdeve (ROE), %	7,37	40,27	13,50	40,75	3,47	33

Avots: Autores izveidots pēc Lursoft IT, SIA(2022) SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze, 9 lpp un SIA AR Agro gada pārskati 2017.g-2020. g

Izvērtējot nozares un uzņēmuma SIA Ar Agro rentabilitātes rādītājus, tad varam secināt, ka Bruto peļņas robeža % uzņēmumam ir līdzsvarā ar nozares vidējo, kas 2020. gadā ir 14,21 % ierindojoš uzņēmumu 71.vietā, kas ir ļoti zems rādītājs. Savukārt kapitāla atdeves rādītājs(ROE) ir daudzkārt augstāks par nozares vidējo mediānu. 2020.gadā tas sasniedz 40,75 %, pret nozares 3,47%. Pēc teorijas kapitāla atdeves rādītājam jābūt vismaz robežās no 15% līdz 20%, kas liecinātu par efektīvu uzņēmuma kapitāla izmantošanu. Savukārt, ja šis rādītājs ir pārāk auksts, kā mūsu gadījuma, tas var liecināt par pārāk lielām parādsaistībām. To ka uzņēmums ir uzņēmies pārāk lielas kredītsaistības varam redzēt arī attēlā 4.3. Parāds pret pašu kapitālu pārsniedz par -55% zem nozares mediānas. Arī maksāspējas koeficients ir zem nozares vidējās mediānas -19,%.

Kapitāls un kapitāla atdeve

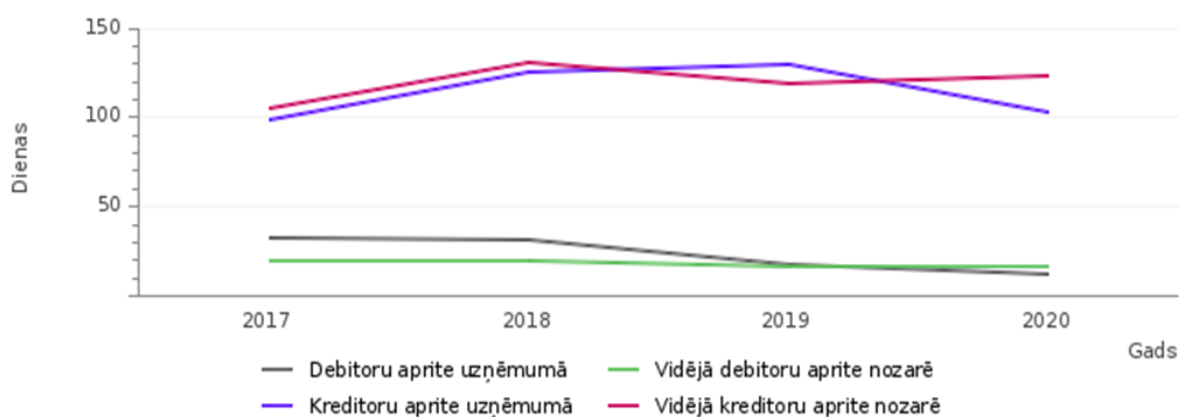
4.1.att. Kapitāls un kapitāla atdeve SIA AR Agro un nozarē, 2020. gads

Avots: Lursoft IT, SIA(2022) SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze, 9 lpp

Maksāspējas koeficients ir uzņēmuma akcionāru pašu kapitāla attiecība pret tā kopējām saistībām. Ar to mēs varam iegūt priekšstatu par uzņēmuma spēju īstermiņā un ilgtermiņā

saskarties ar savu parādu samaksu. Ja maksāspējas koeficients ir lielāks par 20%, tas nodrošina vieglumu izpildīt gaidītos maksājumus un saistības. Tomēr, ja koeficients ir mazāks par 20%, pastāv parāda saistību neizpildes varbūtība. Pēc darba autores domām, iegūtie dati liecina, ka uzņēmumam var rasties grūtības parādu segšanā. Pēc R. Šneideres grāmatā “Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksāspējas prognozēšanai”, apkopotās informācijas var izdarīt secinājumus, ka maziem uzņēmumiem raksturīgākā problēma ir, ja uzņēmuma vadība nespēj laikus atteikties no nerentabliem darbības virzieniem, kas liecina par vadītāju vājo kompetenci vai neprasmī vienoties stratēģiskajā plānā.¹³¹ Darba autore uzskata, ka SIA AR Agro vadībai būtu nepieciešams pārskatīt uzņēmuma darbības virzienus un pakalpojuma klāstu un atteikties no nerentablajiem, tā uzlabojot uzņēmuma maksāspēju un konkurētspēju nozarē. Ja uzņēmuma samazināsies realizācijas apjomi, tas var būtiski ietekmēt arī uzņēmuma maksāspēju.

Lai uzņēmums varētu uzlabot maksāspējas rādītājus un likviditātes rādītājus ir būtiska uzmanība jāpievērš Kreditoru un debitoru parāda aprites dienām. Attēlā 4.4.varam redzēt, ka uzņēmuma debitoru un kreditoru aprites rādītāji neatšķiras no nozares vidējiem rādītājiem. 2019. gadā uzņēmumā debitoru parāda aprites dienas bija 17,52, bet nozarē 16,23 dienas. Tādēļ darba autore var secināt, ka šis rādītājs uzņēmuma maksāspēju un konkurētspēju nozarē neietekmē.

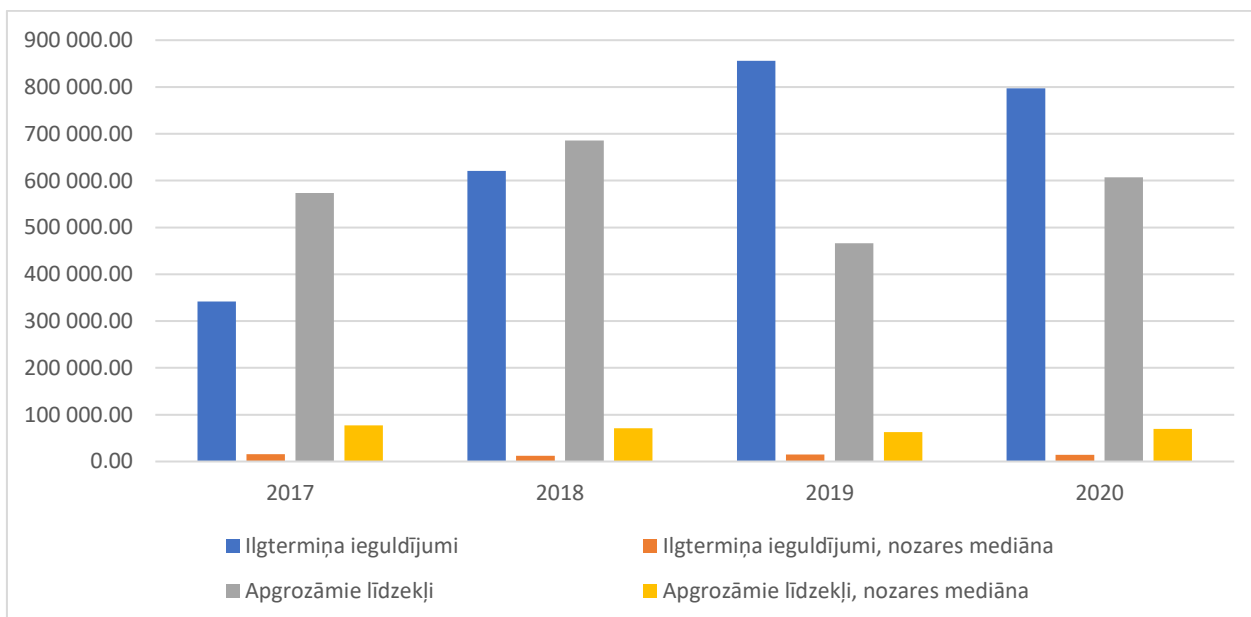
4.2.att. Kreditoru un debitoru aprite dienās SIA AR Agro un nozarē, no 2017. gada -2020. gadam

Avots: Lursoft IT, SIA(2022) SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze, 16 lpp

Vērtējot uzņēmuma vietu nozarē ir būtiski izvērtēt bilances struktūru, svarīgi pievērst uzmanību ne tikai pašiem skaitļiem apgrozāmo līdzekļu un ilgtermiņa ieguldījumu posteņos,

¹³¹ Šneidere R.(2009)Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksāspējas prognozēšanai, SIA „Lietišķās informācijas dienests”, Rīga, 68. lpp.

bet tieši šo bilances posteņu attiecībai. Ņemot vērā dažādu nozaru specifiku, šī proporcija var ievērojami atšķirties. Attēlā 4.5 ir iespēja salīdzināt uzņēmuma un nozares rādītājus ar mērķi noteikt, vai analizējamais uzņēmums ir tipisks nozares uzņēmums.

4.3.att. Bilances struktūra SIA AR Agro un nozarē no 2017. gada -2020. gadam

Avots: Autores veidots izmantojot Lursoft IT, SIA(2022) SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze, 18 lpp

Izvērtējot attēlu 4.5. darba autore var izdarīt secinājumus, ka uzņēmums nav tipisks savas nozares uzņēmums, tam būtiski atšķiras bilance struktūra no nozares mediānas rādītājiem. Galvenā atšķirība ir tā, ka uzņēmumam ilgtermiņa ieguldījumi ir ievērojami lielāki nekā vidēji nozarē. Nozarē šis rādītājs vidēji ir ap 15 000, bet uzņēmumam SIA AR Agro tas ir virs 600 000. Lielā atšķirība varētu būt tādēļ, ka uzņēmums ir samērā jauns un nemitīgi modernizē tehnisko aprīkojumu, lai varētu sniegt augstvērtīgus un profesionālus pakalpojumus. Arī pagrozāmo līdzekļu īpatsvars uzņēmumā ir ievērojams. Tas saistīts ar to, ka uzņēmums uztur apjomīgu preču noliktavu, lai spētu nodrošināt nepārtrauktu rezerves daļu pieprasījumu klientiem.

Apkopojot 4. nodālā izdarītos secinājumus, maģistra darba autore uzskata, ka uzņēmums SIA AR Agro ir ieguvis stabili vietu nozarē ar tālāku iespēju attīstīties. Pārskatot uzņēmuma šī brīža pakalpojumu un preču klāstu, to paplašinot ir iespēja vēl kāpināt gan apgrozījumu, gan kapitāla atdeves rādītāju, kas ir ļoti svarīgs uzņēmuma īpašniekiem. Paplašinot un diversificējot uzņēmuma darbību, būtu iespējam arī samazināt riskus gadījumam, ja kādā no lauksaimniecības nozarēm ar kuru ir saistīts arī uzņēmums sāktos krīze. Šobrīd jau ir vērojamas problēmas tādā nozarē, kā putnkopība. Pozitīva tendence ir saskatāma apstākļi, ka šogad uzņēmums savā internetveikalā ir sācis piedāvāt preces arī plašākam klientu lokam, ne tikai lauksaimniekiem.

SECINĀJUMI

1. GPKGPL tiek noteiktas četras sabiedrību kategorijas, katrai kategorijai ir noteikts gada pārskatā atklājamās informācijas apjoms.
2. Vispārējie principi, kas formulēti GPKGPL, saistītajos likumos un MK noteikumos ir formulēti diezgan skaidri un saprotami. 2015. gadā pieņemtais "Gada pārskatu un konsolidēto gadu pārskatu likums" būtiski atvieglo gada pārskatu sastādīšanu maziem un vidējiem uzņēmumiem.
3. Jaunajā Grāmatvedības likumā ir vairāki būtiski uzlabojumi, kas padara efektīvāku grāmatvežu darbu.
4. Vadības ziņojumos atklātā un pieejamā informācija potenciālajiem lietotājiem spēj atklāt visaptverošu informāciju, ja vien uzņēmumu vadība ir ieinteresēta to atklāt. Katrs ziņojums par būt potenciāla iespēja piesaistīt vai atbiedēt iespējamās sadarbības partnerus un investorus.
5. Uzņēmuma SIA AR Agro nodarbojas Lauksaimniecības tehnikas un traktortehnikas rezerves daļu tirdzniecība ar pasaulē jau pierādītu profesionālu un mūsdienīgu lauksaimniecības tehniku un specifisku lauksaimniecības pakalpojumu sniegšanu.
6. Pēdējos trīs gados uzņēmumam ir izdevies noturēt nemainīgu apgrozījumu virs 2 milj. EUR. Pateicoties nopietnām investīcijām 2017. gadā, ir izdevies kāpināt apgrozījumu, ir šķīdirmēslu un digestāta loģistikas pakalpojumi.
7. Pēc SVID analīzes rezultātus var secināt, ka uzņēmumam SIA AR Agro ir daudz stiprību. Uzņēmumam ir profesionāla vadība un pieredzējuši-profesionāli darbinieki.
8. Lielākais drauds, kas var būtiski ietekmēt uzņēmuma sniegto pakalpojumu izmaksas ir degvielas cenu kāpums. Ņemot vērā šī brīža tirgus situāciju energoresursu nozarē, degvielas cenu kāpums vēl nav sasniedzis griestus.
9. SIA Ar Agro "Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi" un to pielietojumus praksē, atbilst visiem Latvijas Republikā reglamentējošos normatīvos dokumentu, kas regulē Gada pārskata sastādīšanu un finanšu pārskats tiek sagatavot atbilstoši tiem.
10. SIA AR Agro Gada pārskata Vadības ziņojumos būtu jābūt plašākai un pārdomātākai informācijai, ņemt par piemēru starptautiskos standartus un praksi šādu dokumentu sastādīšanā.
11. Bilances aktīvu posteņu dinamika rādītāji parāda, ka 2019. gadā vērojama būtiska ilgtermiņa aktīvu pieaugums kopumā. 2019. gadā salīdzinājumā ar 2018. gadu tā pieaugums ir 28,3 % vai 241 800 EUR, kas saistīts ar nekustamā īpašuma iegādi.

12. Pēc veiktajiem aprēķiniem darba autore var secināt, ka kopējais likviditātes rādītājs visā analizējamajā periodā ir zem normas, kas apdraud uzņēmuma spēju norēķināties par īstermiņa saistībām.
13. Lai nodrošinātu uzņēmuma nepārtrauktu darbību uzņēmums paplašina un diversificē savu produktu un pakalpojumu klāstu, lai mazinātu dažādu krīžu ietekmi uz uzņēmumu, nefokusējoties uz konkrētu nozari.
14. Skatoties uz uzņēmuma SIA AR Agro tālākās attīstības un paplašināšanās iespējas, jau ir atklājušās problēmas ar darbinieku piesaisti, neskatoties uz to, ka uzņēmuma SIA AR Agro vidējā bruto alga Lauksaimniecības tehniķiem ir lielāka par valsts vidējo bruto algu 1048 EUR.
15. Apkopojot maksātspējas koeficientus nozares un valsts var secināt, ka uzņēmumam var rasties grūtības parādu segšanā.
16. Pēc Bilances struktūras darba autore var izdarīt secinājumus, ka uzņēmums nav tipisks savas nozares uzņēmums, tam būtiski atšķiras bilance struktūra no nozares mediānas rādītājiem. Galvenā atšķirība ir tā, ka uzņēmumam ilgtermiņa ieguldījumi ir ievērojami lielāki nekā vidēji nozarē.
17. Analizējot Paša kapitāla attiecību pret parādu darba autore var secināt, ka uzņēmums ir uzņēmies pārāk lielas saistības, gan salīdzinājumā ar nozares vidējiem rādītājiem gan valstī. Ja uzņēmuma samazināsies realizācijas apjomi, tas var būtiski ietekmēt arī uzņēmumu maksātspēju.

PRIEKŠLIKUMI

Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, maģistra darba autore izvirza vairākus priekšlikumus SIA AR Agro vadībai:

1. Papildināt informāciju Vadības ziņojumā ņemt par piemēru starptautiskos standartus un praksi šādu dokumentu sastādīšanā.
2. Lai novērstu telpu trūkums lielu preču krājumu veidošanai, kas varētu veicinātu konkurētspēju, jo piegādātāji nodrošina lielas atlaides pie liela apjoma preču pasūtījumiem, jāuzceļ noliktava preču uzglabāšanai.
3. Attīstīt ekskluzīvus pakalpojumus ko nepiedāvā konkurenti. Aktīvi strādā pie Eiropas un pasaules lauksaimniecības nozares izpētes ar mērķi piedāvāt ar vien jaunus, efektīvus un nebijušus pakalpojumus arī Latvijā.
4. Lauksaimniecības pakalpojumus sniegt Lietuvas uzņēmumiem, jo SIA Ar Agro atrašanās vieta ir tuvu Lietuvas robežai, kas paver iespēju piemēram šķidrmēslu pakalpojumus sniegt arī tur.
5. Pārskatīt uzņēmuma darbības virzienus un pakalpojuma klāstu un atteikties no nerentablajiem pakalpojumiem, tā uzlabojot uzņēmuma maksātspēju un konkurētspēju nozarē.
6. Starpstadijas likviditātes koeficienta rādītāju uzlabošanai jāpievērš lielāka uzmanība krājumiem un preču atlikumiem, lai tas neietekmētu spēju norēķināties par īstermiņa saistībām.
7. Lai būtiskāk varētu uzlabot likviditātes rādītājus uzņēmumam pēc iespējas agrāk jāizraksta rēķins par pakalpojuma sniegšanu un preču piegādi.
8. Izmantot mūsdienu IT risinājumus, var veiksmīgi un aktuāli iegūt reāllaika datus, kurus izmantot operatīvu jautājumu risināšanā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. Aizsila I.,(2021) *Pandēmijas gada pārskats*, I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/pandemijas-gada-parskats/18574>
2. Apsīte I.(2003) *Uzņēmuma gada pārskats*, Lietišķās informācijas dienests, Rīga, 374 lpp
3. Arvidsson S.,(2011,04) *Disclosure of non-financial information in the annual report: A management-team perspective*, Journal of intellectual capital.,Vol.12 (2), p.277-300
4. Auers D.,Krastiņš E., Spuriņš U.,(2021) *No augšnes uz izaugsmi: Latvijas lauksaimniecības nozares analīze*, Domnīcas centrs, Rīga , 28 lpp
5. Bartkauskaite I., Stankeviciene J.,Miecinskiene A.,(2016.) *The companys liquidity as instrument for value creation of the company/ Imones finansinis likvidumas kaip priemone imones vertei didinti*,Science future of Lithuania, Vol.8 (2), p.192
6. Beča I., (2020) *Kas ir "patiesss un skaidrs priekšstats" gada pārskatā?*, I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/kas-ir-patiess-un-skaidrs-prieksstats-gada-parskata/15946>
7. Ciemleja G.(2019) *Finanšu pārskati*, RTU Izdevniecība, 97 lpp
8. Diouf, Dominique ; Boiral, Olivier(2017) *The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective* Accounting, auditing, & accountability,Vol.30 (3), p.643-667
9. Dūdele A. Korsaka T.,(2001)*Finanšu vadības pamati*, Banku augstskola, Rīga, 99lpp
10. Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2013/34/ES(2013.06.26) pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj/?locale=LV>
11. Gulbe S.(2018) *"Ieteikumi gada pārsāktu sagatavošanā"*, I-finances, pieejams , <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ieteikumi-gada-parskatu-sagatavosana/13196>
12. Gurel E.(2017.) *SWOT ANALYSIS: A THEORETICAL REVIEW*, Journal of International Social Research 10(51):994-1006
13. Hyung Jong Na ,Kuns Čans Lī ,Seung Uk Choi, Seongs Tae Kims(2019) *Exploring CEO Messages in Sustainability Management Reports: Applying Sentiment Mining and Sustainability Balanced Scorecard Methods*,21 lpp, pieejams: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/2/590>
14. Johansone M., (2021)*Ko revidents vēlas redzēt 2020. gada pārskatā?* I -finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ko-revidenti-velas-redzet-2020-gada-parskata/19035>

15. Kanapickiene R., Keliuotyte-Staniuleniene G., Teresiene D., (2021) *Disclosure of Non-Current Tangible Assets Information in Private Sector Entities Financial Statements: The Case of Lithuania*, *Economics*, Vol.9 (2), p.78
16. Kassalis E., Kassalis J. (2004) *Universāls uzņēmējdarbības finanšu analīzes modelis un tā adaptācija*, LU raksti, 671. sējums, *Ekonomika*, III, 135.-141. lpp
17. Kassale M., Šneidere R. (2004) *Finanšu pārskatu loma uzņēmējdarbības rezultātu novērtēšanā*. LU Raksti, *Ekonomika* III, 671. sēj. 126-134. lpp.
18. Kelmere L. (2020) *Grāmatvedības darba organizācija*, portāls Ifinanses, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gramatvediba/gramatvedibas-darba-organizacija/17359>
19. Kudore B., (2017), *Kā sagatavot vadības ziņojumu*, I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ka-sagatavot-vadibas-zinojumu/11451>
20. Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, (2022), *Tehnisko pakalpojumu cenu apkopojums 2021 gadam*, pieejams: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/tehnisko-pakalpojumu-cenu-apkopojums-par-2021-gadu>
21. Latvijas republikas Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums, pieņemts 22.10.2015, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/277779-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likums>;
22. Latvijas republikas Grāmatvedības likums, pieņemts 10.06.2021, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/324249-gramatvedibas-likums>
23. Latvijas republikas Revīzijas pakalpojumu likums, pieņemts 03.05.2001, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/20946-revizijas-pakalpojumu-likums>
24. Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi”, 22.12.2015; pieejams <https://likumi.lv/ta/id/278844-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likuma-piemerosanas-noteikumi>;
25. Latvijas Republikas ministru kabineta noteikumi Nr. 877, pieņemts 12.12.2021 “Grāmatvedības kārtosanas noteikumi”, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/328707-gramatvedibas-kartosanas-noteikumi>
26. Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi Nr. 399 “Noteikumi par sabiedrību sagatavoto finanšu pārskatu vai konsolidēto finanšu pārskatu elektroniskā noraksta formu”, 21.06.2016; <https://likumi.lv/ta/id/283109-noteikumi-par-sabiedribu-sagatavoto-finansu-parskatu-vai-konsolideto-finansu-parskatu-elektroniska-noraksta-formu>;

27. Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome,(2022) *Krīzes laiks izaicinājumi sapurina lauksaimniecības nozari, taču kopumā nozares sasniegumi ir pozitīvi*, pieejama: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/337177-losp-krizes-laika-izaicinajumi-sapurinaja-lauksaimniecibas-nozari-tacu-kopuma-nozares-sasniegtie-rezultati-ir-pozitivi-2022>
28. LETA,(2022)*Darbspēka piesaisti lauksaimniecībā galvenokārt kavē darbinieku motivācijas trūkums*, pieejams: <https://www.saimnieks.lv/raksts/aptauja-darbaspeka-piesaisti-lauksaimnieciba-galvenokart-kave-darbinieku-motivacijas-trukums>
29. Linarte K.,(2017) *Biežāk pieļautās kļūdas, sastādot un noformējot sabiedrību gada pārskatus*, Bilance, pieejams, <https://www.plz.lv/biezak-pielautas-kludas-sastadot-un-noformejot-sabiedribu-gada-parskatus/>
30. Loseva J.(2017) *Gada pārskata parakstīšana*, Bilance nr.1(397). 6-7 lpp
31. Lursoft IT,SIA(2022) *SIA AR Agro Uzņēmuma izvērstā analīze*,26 lpp
32. Lūsis A.(2006) *Mazāk maksātspējīgo*. Dienas bizness, Nr 5 (2764). 4.lpp
33. Mihejonkova J.,(2019) *Kā covid-19 ietekmēs 2019. gada finanšu pārskatu?*, I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/ka-covid-19-ietekmes-2019-gada-finansu-parskatus/16819>
34. Mihejonkova J.,(2011), *Vadības ziņojums-svarīga gada pārskata sastāvdaļa*, Bilance, nr.6(16-17 lpp)
35. Mietule I., Jackaniča A(2013). *Uzņēmuma finanšu analīze. Teorija un praktiskā pielietošana*, Rēzeknes Augstskola Ekonomikas un vadības fakultāte, 82.lpp
36. Millere I., Brūna I. (2016),*Assessment of the new regulatory framework of the Republika of Latvia on annual financial statements*, zinātniskā publikācija 2016. gada Belgradas konferencē “Economic an social development” pieejams: <https://www.esd-conference.com/past-conferences>
37. Olšteina L.(2017)*Gada pārskata noformēšana*. I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/gada-parskata-noformesana/11550>
38. Ovsjaņņikova Ļ., (2019)*Gada pārskata papīra un elektroniskā formāta-salīdzinām!*, I-Finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/gada-parskats-papira-un-elektroniska-formata-salidzinam/15698>
39. Ovsjaņņikova Ļ., (2019), *Kur rakstīts, ka finanšu pārskata pielikumā ir jāuzrāda iepriekšējā gada skaitļi?*, I-finances, pieejams, <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/kur-rakstits-ka-finansu-parskata-pielikuma-ir-jauzrada-iepriekseja-parskata-gada-skaitli/15813>

40. Ovsjaņņikova Ļ. (2020) *Vai gada pārskatu drīkst izdrukāt no EDS?*, publikācija I-finances, pieejams <https://ifinances.lv/raksti/gramatvediba/gada-parskats/vai-gada-parskatu-drikst-izdrukāt-no-eds/14701>;
41. Praude V., Beļčikovs J.(2001) *Menedžments*, Vaidelote, Rīga, 507 lpp
42. Priede A.(2017) *Gada pārskata un konsolidētā gada pārskata noformēšana, parakstīšana, apstiprināšana un iesniegšana*. Bilance nr.2(398)
43. Rurāne M.(2019)*Finanšu pārvaldība un analīze*, Izdevniecība Avots, 258lpp
44. Rurāne M.(2005) *Finanšu menedžments*. Rīga, Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, 384.lpp
45. SIA AR AGRO mājas lapa, www.aragro.lv
46. SIA AR Agro “Gada pārskata un starpperiodu finanšu pārskatu sagatavošanas noteikumi”
47. Starptautiskā profesionālu Grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata, (2018), pieejama: <http://lzra.lv/%C4%93tikas-kodeks.html>;
48. Strode I.(2021) *Aktuālie dati ir būtiski finanšu pārvaldībā*, I-Finances, pieejams: <https://ifinances.lv/raksti/vadiba/finansu-vadiba/aktualie-dati-ir-butiski-finansu-parvaldiba/19003>
49. Šneidere R.(2009)*Finanšu analīzes metodes uzņēmuma maksātnespējas prognozēšanai*, SIA „Lietišķās informācijas dienests”, Rīga, 232. lpp.
50. Trumpe R.(2019) *Likviditātes rādītāji, to analīze un nozīme uzņēmumā*. I-Finances, pieejams:<https://ifinances.lv/raksti/vadiba/finansu-vadiba/likviditates-raditaji-to-analize-un-nozime-uznemuma/14714>
51. Uzņēmuma SIA AR Agro Gada pārskati 2016-2020
52. Vergoossen R.,G. A van Beest F.,(2021.)*Management Reports of Dutch Companies: Their Availability and Compliance with Legal Disclosure Requirements*, Accounting in Europe, Vol.18 (2), p.143-165
53. Vītols K.(2022) *Tehnisko pakalpojumu cenu apkopojums par 2021. gadu*,pieejams: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/tehnisko-pakalpojumu-cenu-apkopojums-par-2021-gadu>

PIELIKUMI

1.pielikums

SIA AR Agro bilances aktīva daļas datu apkopojums laikā no 2016 gada. līdz 2020. gadam, EUR

AKTĪVS	2016	2017	2018	2019	2020
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI					
I Nemateriālie ieguldījumi					
2. Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un taml. izmaksas	103	0	0	0	0
I KOPĀ	103	0	0	0	0
II Pamatlīdzekļi					
1. Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	0	0	0	137865	131461
2. Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	23549	25135	5890	4182	5484
3. Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	308439	468004	608200	713843	659985
4. Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	1600	1600	0	0	0
II KOPĀ	493153	335174	614090	855890	796930
III Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi					
1. Aizdevumi akcionāriem vai dalībniekiem un vadībai	6880	6880	6880	0	0
III KOPĀ	6880	6880	6880	0	0
1. IEDAĻAS KOPSUMMA	500136	342054	620970	855890	796930
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI					
I Krājumi					
1. Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	128404	116562	237477	111883	207169
2. Avansa maksājumi par krājumiem	50447	73728	64956	45103	40762
I KOPĀ	178851	190290	302433	156986	247931
II Debitori					
1. Pircēju un pasūtītāju parādi	182760	229096	240500	140108	86937
2. Citi debitori	8105	35646	34263	25196	50123
II KOPĀ	190865	264742	274763	165304	137060
IV Naudas līdzekļi	32099	118259	108730	143755	221962
2. IEDAĻAS KOPSUMMA	40815	573291	685926	466045	606953
BILANCE	901951	915345	1306896	1321935	1403883

SIA AR Agro bilances pasīvu daļas datu apkopojums laikā no 2016 gada. līdz 2020. gadam, EUR

PASĪVS	2016	2017	2018	2019	2020
1. PAŠU KAPITĀLS					
1. Akciju vai daļu kapitāls	2846	2846	2846	2846	2846
5. Nesadalītā peļņa:					
a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa	189671	192075	207591	199448	231012
b) pārskata gada nesadalītā peļņa	2404	15516	141857	31564	160872
1. IEDAĻAS KOPSUMMA	194921	210437	352294	233858	394730
Citi uzkrājumi	0	0	0	0	2273
3. KREDITORI					
I Ilgtermiņa kreditori					
1. Citi aizņēmumi	200106	151859	359283	503041	372588
I KOPĀ	200106	151859	359283	503041	372588
II Īstermiņa kreditori					
1. Citi aizņēmumi	133775	54965	118846	182691	167233
2. No pircējiem saņemtie avansi	64670	163055	156372	108713	147426
3. Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem	236274	228869	259314	109513	164998
5. Nodokļi un sociālās apdrošināšanas maksājumi	59357	93537	47549	65367	41069
6. Pārējie kreditori	12848	12623	13238	16495	16611
7. Neizmaksātās dividendes	0	0	0	102255	96955
II KOPĀ	506924	553049	595319	585036	634292
3. IEDAĻAS KOPSUMMA	707030	704808	954602	1088077	1006880
BILANCE	901951	915345	1306896	1321933	1403883

**SIA AR Agro peļņas vai zaudējumu pārskata datu
apkopojums laikā no 2016.gada līdz 2020. gadam,
EUR**

(pēc apgrozījuma metodes)

Nr. p.k.	Rādītāja nosaukums	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Neto apgrozījums	3380390	3007836	3273392	3443538	4187584
2.	Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	(3206402)	(2607445)	(2790312)	(3063940)	(3592411)
3.	Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	173988	400391	483080	379598	595173
4.	Pārdošanas izmaksas	(153580)	(230783)	(272233)	(172350)	(266520)
5.	Administrācijas izmaksas	(94475)	(89833)	(84468)	(82773)	(106393)
6.	Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	244262	59070	202208	30522	49035
7.	Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	(142720)	(92095)	(169928)	(106874)	(92970)
8.	Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	(10053)	(6179)	(8357)	(13412)	(14456)
9.	Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	17422	40571	150302	34711	163869
10.	Uzņēmuma ienākuma nodoklis par pārskata periodu	(15018)	(25055)	(8445)	(3147)	(2997)
11.	Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem	2404	15516	141857	31564	160872

Maģistra darbs „SIA AR Agro saimnieciskās darbības izvērtējums” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Marita Milta 12.05.2022.
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: *Dr.oec.* profesore Ruta Šneidere _____
(paraksts) (datums)

Recenzents: *Dr.oec.* profesore Marina Kudinska

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā

Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Darbs aizstāvēts _____ gala pārbaudījuma komisijas sēdē

bakalaura / maģistra / valsts

Komisijas sekretārs(e): _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)